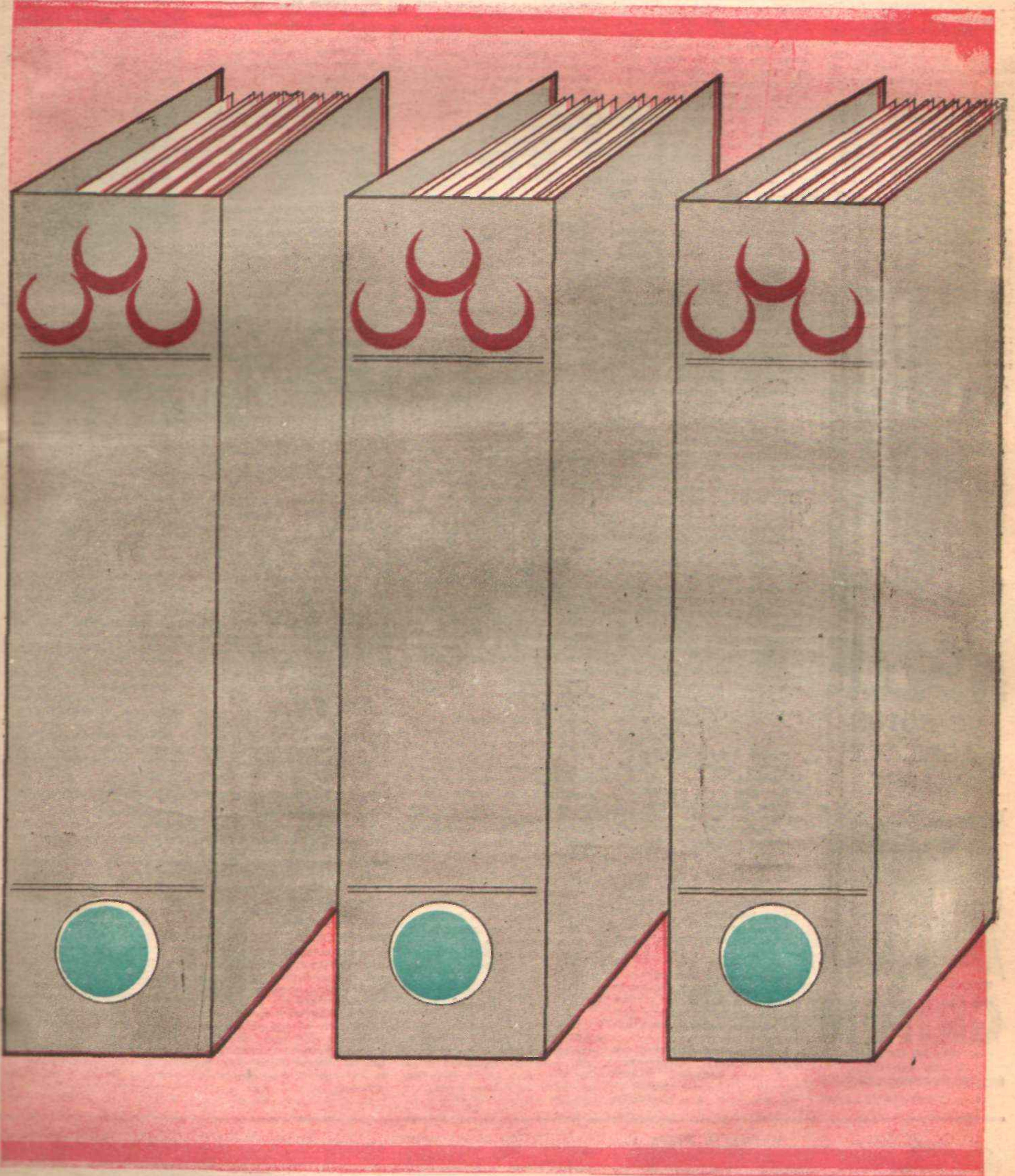
YÖN

ÇETİN ALTAN
BU SAYIDA

TÜRKİYENİN MANZARASI

Yıl: 4 - Sayı: 106 9 NİSAN 1965 125 Kuruş

OKUYUCU'DAN YÖN'E

Bildiri

Adana Gençlik Derneği şu bildiriyi yayınlamıştır:

31 Mart tarihli gazetelerde Adana Yüksek Tahsil Gençliği adına bir bildiriyi üzüntüyle okuduk. Yüksek Tahsil Gençliği adına bildiri yayınlıyan ve hiç bir kimlikleri olmayan bir takım kişilerin kimlerin maşası olduğunu bilmek isterdik. Ankarada bir açık oturumda Adana gerçeklerini halka duyuran bir aydının konuşmasını bu şekilde karşılamak gerçeklerden korkmaktan başka bir şey değildir. Günbegün ortaya çıkan Adana Toprak ağalarının foyalarını gizlemek kentimize hiç bir şey kazandırmaz. Adanalı toprak ağalarını savunarak bildiri yayınlıyan arkadaşlarımız Mehmet Can'ı Yaşar Kemal'i ve yurdumuz için kutsal düşüncelere sahip aydınları gayeli bir şekilde suçlamak aydın gençliğe yakışmayan bir harekettir. Biz gençliğe düşen acı gerçekleri görerek onları yenmektir. Arkadaşlerımızın uyanacakları günün yakın olmasını dileriz.

Adana Gençlik
Kültür Derneği Bşk.
Ali Ozgentürk

Kimdir bu, Memet?..

Dağda, çadırda, tarlada, köyde, damda, taş kovuğunda, susuz yolsuz, doktorsuz, ebesiz... Doğumda çoğu zaman anasının ölümüne sebep olan, talihsiz bir yavrudur bu.

Zaten Memedin kara yazısı doğmadan yazılmıştır alnına. Bu Memet, kışın dondurucu soğuğunda, birkaç parça çaputla, anasının sırtında sarılı, dağa, oduna, tarlaya böğürtlen veya maki kazmaya gider. Bu kışta, soğukta, istenen gıdayı bulamayn Memet eğer hastalanmadan yoksul günleri geçirebilirse, ne mutlu bahtına.

Mayıs, Haziran dedi mi, o bunaltıcı sıcaklarda asma dalından yapılmış salıncağına iki büklüm yatırıp, tarladaki ahlat ağacına asarlar Memedi. Biçâre Memet kâh uyur, kâh ağlar; Ağanın tarlasında tütün dikmektedir anası. Memet ağladıkça günün sıcağında, göğsünde kaynayan sütünü avunsun diye verir kadıncağız. Başlar ertesi gün Memette ishal ve kusmalar. Hasta Memet tarlada daha çok ağlar bu gün. Anası dünkünden daha sık gelir yanına, kuru göğsünden Memedin kuru dudakları birkaç damla sütçükle ıslanır. Ağa bağırır:

— Ne oluyor?.. Böyle olursa yarın gelme der ve ardından «ben karışmam» tehdidini savurur. Zavallı ana, Memet ölse bile gidemez yavrusunu emzirmeye. Gözlerinde yaş Memet ağlar, anası ağlar... Gün dağları aşmıştır çoktan, ağa işi bıraktırır. Memette ağlamaktan takat kalmamıştır. Tekrar anasının sırtında, tozlu yollardan, yatsıya yakın eve geliverir.

Baba da ırgattır. Onlardan sonra gelir. Lâmbanın şişesi kırık ve kirli, biraz da o karanlık eder dünyasını...

Anası doğurduğuna pişman, Memet doğduğuna. Anasının karnında bir kardeş daha var dünya yolculuğuna hazırlanan.

Böylece yaz aylarının tütün çapası, kırımı, orağı, harmanı derken, hesap başı gelir. Memetler gene borçlu, gene aç. Fakir günleri geride kalmış, ağa günleri gelmiştir. Bu kara günler Memetleri, Memetler kara günleri, aylar yılları durmadan kovalar. Nihayet okul çağı gelir. Ayağında yarım ağaç parçası nalın, duru suda yıkanmış yamalı zıbın, tâ uzaktaki dört köyün bir öğretmenli tek okuluna gidemez Memet... Ağanın kuzuları, davarı, sığırı, sıpası peşinde büyüyen Memet; gün gelir asker olur. «Mehmetçik» olur. O, Kunuri'de çemberi yarar, adını bir daha duyurur. Memet bir kahramandır.

Köyüne döner Memet. Askerde edindiği görgülerle ağayı takmaz geçinemez. Sırtında yorganı tutar Istanbulun yolunu. O inşaat senin, bu inşaat benim, çalışır, çabalar, başını sokacak bir gecekondu edinir kendine. Eminesinin hayali ile yaşar gecekondusunda bir zaman. Gökdelenlerde yaşıyanlar birgün, Memedin gecekondusunu yıkıverirler. Memet de yıkılır.

Buğulu gözlerinin ardında Almanya hayâli başlar.

İşte bizim Kahraman Memedimiz. (Yeşilyurt - Muğla)

Hüseyin KORKUT

Parmak

Parmak deyip geçmiyelim,
Her şey parmaklarda başlar, parmaklarda biter.
Parmaklar vardır geçmişte,
Yarım daire çizerek aşağıya doğru kıvrıldığı zaman, meydanları kan revan içinde bırakır,
Parmak vardır,
V çizer zaferin sembolüdür.
Parmak vardır,
bir ok gibi ileriye doğru fırladığı zaman, emperyalistlerin denize dökülmesini sağlar ve parmakların en kutsalıdır.
Parmak vardır,
Cihanı birbirine katacak yazılar yazar.
Parmak vardır,
Barış kararları imzalar.

Ve nihayet parmak var sacıbr yurdumuzda, her içinden çıkamadığımız olayda imdadımıza yetişir, sorun'un özüne eğilmek zahmetinden kurtarır.

İşte sayın okurlar biz şimdi son parmaktan söz etmek istiyoruz:

«Komünist parmağı!» Bilmem içinizde hiç komünist parmağı gören oldu mu? Ben görmüştüm bir kere ne bileyim komünist parmağı olduğunu? Bilseydim hiç oralarda durur muydum, kaçardım, hem de yakalatırdım onu. Neyse görmemle kaybolması da bir oldu zaten. Şimdi tarif et nasıldı deseniz tarif demem, çünkü hemen tanımama zaman kalmadan kayboldu dedim ya. Yalnız öyle bir parmakmış ki bu, söylediklerine göre gözle görülüp elle tutulan bildiğimiz parmaklardan değilmiş ama, sizin on parmağınızda on hüner varsa o bir parmakta onlarca hüner varmış, öyle herkese görünmezmiş, hep sorumluluk taşıyan kişilere görünüp anında kaybolurmuş âdeti veçhile. Siz bakmayın bana, görünmesi de bir tesadüfmüş demek ki. Ama merak edip bu nasıl parmakmış diye araştırıp öğrenmiye özenmeyin sakın, hiç farkında olmadan gözünüze girer sonra ve bir pardon'la savuşturur.

Bugünlerde yine kol geziyormuş diyorlar, geçen gün bir Bakanımız Zonguldak kömür havzasında görmüş onu, az kalsın küçük dilini yutacakmış adamcağız. Neyse atik davranıp kendini toparlıyarak komünist parmağı var diye bağırmış ama ne yazık ki görünmesiyle kaybolması bir olmuş yine. Bu sefer de yakalayamamışlar sizin anlıyacağınız mel'un parmağı.

Nedir bu milletin çektiği bu parmağın elinden? Kızamık salgını, deprem, fakirlik, açlık, sefalet, grevler hep bu parmağın yüzünden. Bugüne kadar hepsine katlandık ama, gelgelelim şimdi en büyük endişemiz gözlerle oynaması!. Artık hastalık mıdır nedir göz kapaklarını aralıyormuş. Ne saygısızlık değil mi? Her şeye razıyız, gözlere dokunmasa bari.

Zeynep Celâl — Adana

Bir milletvekilinin vasiyeti

«Tek Adam» ın ikinci cildinin 168. sayfasında sayın Şevket Süreyya Aydemir şöyle diyor:

«... Bir gün, bir Dumlupınar ziyareti dönüşü, İbrahim Beyin köyüne gittik. Bozkuş köyüne. İbrahim Beyi ilk defa orada tanıdım. Ne yiğitce konuşuyordu. Kuva-yı milliye devrinde köylerden aldığı her torba samanın, her ölçek bulgurun, buğdayın hesaplarını, santimine kadar bir takım sarı bakkal defterlerinde tutmuştu. Bize bu defterlerini, sandığından, kutsal emanetler gibi çıkarıp gösterdi:

(Vasiyet ettim. Beni bunlarla beraber gömecekler. Eğer aldığımın bir habbesi, yerine harcanmamış ve benim kursağımdan geçmişse Allah bana hesabını sorsun diye...)

Bunları söylerken, kırış kırış gözleri, içten gelen damlalarla ışıl ışıldı...

Sonra, çocukları adına da bir ahdı vardı:

(Harbler bitince beni mebus seçtiler. Ankara'ya yolladılar. Fakat, çocuklarım adına bir ahdım var. Büyüsünler, adam olsunlar, sonra santimine kadar hesabını çıkarıp, şu fakir milletten mebus maaşı diye aldığımız paraları devlet hazinesine geri versinler. Böylece, bizim de bir hizmetimiz geçmişse, bari hak yoluna hizmet sayılsın...)»

Bu sözleri söyliyen İbrahim Beylerin, Kurtuluş Savaşını yapan gerçekten millet olduklarına, «5550 likler» in de milletvekili olduklarına iyice inanıyorum.

Kulakları çınlasın değil, mümkünse vicdanları sızlasın.

Mehmet Tokatlı

Rotaya konulmayan sol

Günümüzün üzerine en fazla abanılan kelimesi «aşırı» olsa gerek. Nedense mikrofona çıkan her konuşmacı, kalemi eline alan her yazar bu modaya uymak uysallığını göstermekle, kendini bir parça olsun toplumun önünde gidiyor sanmanın rahatlığını duyuyor içinde... Hele bazıları daha baştan bu tedbirli adımı atmakla batmak üzere olan gemilerini kurtardıklarını düşünüyorlar. Peki, ya ortada bir tufan varsa?.. Gemilerin sığınabileceği hiç bir emin liman, yanaşabileceği hiç bir sağlam iskele yoksa... Batacak mıyız ortada ?

Tutulduğu korkunç kasırga gemiyi parçalamak ya da alabura etmek üzere ...Kaptan bütün gücüyle gemiyi kurtarmaya çalışıyor. Fakat kısır bir görüşle ve kasıtla çizilip eline verilen rota, üç mil ileri, beş mil geriden başka hiç bir yönü içine alamıyor. Kaptanın kulağındaki kulaklık ise çınlayıp duryor: Sakın roayı sağa sola kırayım deme, seni mahvederim...

Şimdi soruyorum: Bu gemi nasıl kurtarılacak?

Atatürk ilkeleri ve yeni Anayasa karşısında bir Cumhuriyet gemisinin rotayı sağa (bırakın aşırıyı) kırmakla kurtulacağını sanmak hataların en büyüğünü işlemek olur. İyi ama ya sol... Sol niye yasak? Atatürk ilkelerine ruh veren ve yeni Anayasaya en açık ifadesiyle giren sol'un bir cumhuriyet gemisinde rotaya konmaması, gemiyi dışarıdan yöneten ve tayfaları düşünmiyen bir seyir personelinin karanlık emellerini gerçekleştirmekten başka bir amaçla düşünülmüş olamaz.

Biz batmak üzere olan bu geminin tayfalarıyız. Sağa dönmemiz asla mümkün olmıyacağından kurtuluşu sol'da görüyoruz. Kimse delilik edip de dışarıdan, nağmesini kendi kişisel çıkarlarından alan bayati şarkılar okumasın...

Erhan Erinanç

Yaşasın Coca-Cola!..

Bu ülkede at binenin kılıç kuşananındır. Her kapının bir anahtarı vardır.

Geçtiğimiz hafta içinde artık bu ülkede yadırgamadığımız oyunlardan biri de İstanbul Belediyesinde oynandı. Coca - Cola yöneticileri Belediye İktisat İşleri Müdürlüğüne müracaat ederek Cola - Cola için sınıf esasına göre tarife istemişlerdi. COCA - COLA'cıların bu isteği, Belediyede alışılmamış bir hız içerisinde oluşmuş, her türlü formaliteler tamamlanarak onbeş gün içinde Cola - Cola'nın fiatları tesbit olunmuştur.

Cola - Cola fiyatlarının sınıf esasına göre fiat tarifesi aşağıdaki şekilde kabul edilmiştir:

3. sınıf tarifeye tâbi müesseseler ile sınıfa tâbi olmayan bilumum iş yerlerinde 80 Krş.

Bilumum 2. sınıf tarifeye tâbi müesseselerde (2. sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) .... 85 Krş.

Bilumum 1. sınıf tarifeye tâbi müesseselerde (1. sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) .... 90 Krş.

Bilumum lüks sınıf tarifeye tâbi müesseselerde (Lüks sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) .... 95 Krş.

Bilumum ruhsatlı meydan büfelerinde (Kara. Deniz, Hava ve spor büfeleri dahil 85 Krş.

Yukarıdaki fiatların ölçüsü son derece geniş tutulmuştur. Bayiden 48 kuruşa alınan bir şişe Coca - Cola'yı müessese en az 32 kuruş, en çok 47 kuruş kârla satacaktı. Aynı Belediye 100 kuruş maliyet kabul edilen emsali yiyecekler için ancak lüks sınıflarda 125 kuruş satış fiatı kabul ediyordu. Belediyenin verdiği fiatlar satıcı için sürpriz teşkil etmişti. Çeşitli lokanta ve emsali işveren sendikaları, Bakanları harekete geçirdikleri birçok maddeler için böylesine kârlı tarifeler elde edemiyorlardı. Belediye İktisat İşleri Müdürlüğü yadırganan bir cömertlik içinde Coca - Cola için satış fiatı tesbit etmişti.

Olayın gerçek ilginç yanı bu değildi. Belediye İktisat İşleri yetkilileri, bu konuda minareye kılıf hazırlamışlardı. Olayın ibret verici yanı asıl bundan sonra başlamaktadır.

Sarıyer'de Kocataş suyu menbaının başında dış desteksiz yerli teşebbüs bu anda ilk fabrikayı kurmuştu. Gücünü ünlü milletlerarası tekellerden alan Coca - Cola ve Pepsi Cola'nın satışa çıkarılmasından sonra, dış desteksiz firma da şişelerini diğer firmalarınki kadar büyütmüş ve ticari rekabete başlamıştı.

Coca - Cola için özel tarife çıkaran Belediyeye müracaat eden Kocataş firması kendisi için de fiat istemiştir. Belediye İktisat İşleri tarife komisyonu ve diğer yetkililer bu defa yeni bir usul ve metodla satış fiatı tesbit etmişler ve nedense bu çalışmaları da Coca - Cola'nın fiat tesbitinde elde edilen hızla olmamıştır. Aynı Belediye, aynı birim değerler içindeki iki maddeye ayrı satış fiatı vermiştir. Riyaset makamının, 18/2/1965 gün İktisat İşlerinin 1002/1297 genelge ve 30 sayılı tamimleriyle Kocataş Kola için verilen fiatlar aşağıda görüleceği gibi kabul edilmiştir. Bu iki tablonun da tetkiki bir çok gerçekleri ortaya koymaktadır. Dış desteksiz Kocataş Kola'ya verilen su fiatlarının dış desteklilere oranla dula bayilerce satış için alınmamaktadır. Bu bir ibret tablosudur:

3. sınıf tarifeye tâbi müesseseler ile sınıfa tâbi olmayan bilumum iş yerlerinde 55 kuruş

2. sınıf tarifeye tâbi müesseselerde (2. sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 60 kuruş.

1. sınıf tarifeye tâbi müesseselerde (Lüks sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 65 kuruş.

Bilumum lüks sınıf tarifeye tâbi müesseselerde (Lüks sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 70 kuruş.

Bilumum ruhsatlı meydan büfelerinde (Hava, Kara, Deniz ve spor sahaları büfeleri dahil) 60 kuruş.

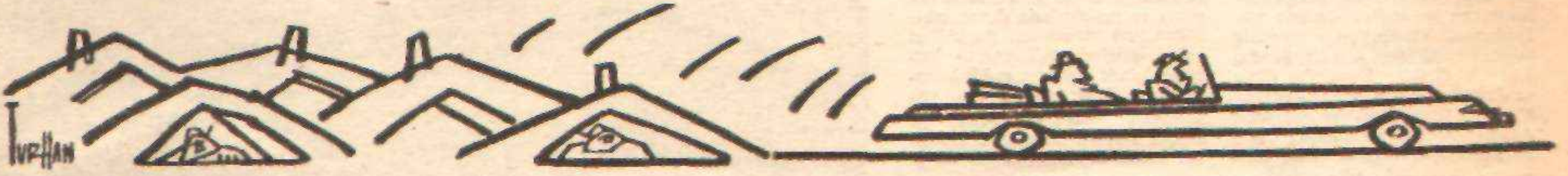
YÖN

HAFTALIK FİKİR VE SAN'AT GAZETESİ
Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu — Mümtaz Soysal — Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T.A.Ş.

ADRES: Yazı İşleri: Sümer sokak No: 16/8 Yenişehir — ANKARA Telefon: 17 69 89. — İstanbul Bürosu (Satış - İlân ve Abone İşleri): Mollafenari Sok. No. 22 Cağaloğlu — İstanbul. Tel: 22 95 70 — Posta Kutusu 512 İstanbul.

ABONE: Bir yıllık (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L., üç aylık (13 sayı) 15.— T.L.'dır. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dır.

İLÂN: Beher sütünda santimi 25.— T.L. dır. Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlarla kitap ilânları için özel indirimler yapılır. İlân ve reklâmların yayımlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmez.

BEN NEREDEYİM... .... EFENDİM NEREDE?..

BAKIŞ

SOYA EMPERYALİZMİ

Ordu'da yayınlanan Zaman Gazetesi, «Amerikalı dostlarımız, soyaya ikinci darbeyi vurmak üzereler» başlığı altında şu haberi veriyor: «Dün T. Ziraat Md. Fehmi Özgeni makamında ziyaret eden Amerikalı Dr. Wheatey (Ekonomi Mütehassısı) Soya Fabrikası ve soya istihsali hakkında bilgi almış ve bu arada Amerikalıların Türkiyeye ucuz fiyatla sattıkları soya yağı karşısında Türk soyasının yüksek maliyette istihsalinin ekonomik olmıyacağı hususunda durmuş ve soya fabrikasının kâfi derecede soya kullanamıyacağını ifade etmiştir.

T. Ziraat Md. Fehmi Özgen cevaben: (300 bin çiftçi ailesi civar vilâyetlerle birlikte yirmişer kilo soya istihsal etse, fabrikayı soyaya boğar. Biz bu konuyu dâvâ edindik ve mutlaka başaracağız) demiştir.

Bu suretle, Amerikalı dostlarımız, Türkiyede soyayı öldürmek için ikinci hamlesini yapmış bulunuyor. Fakat muvaffak olamıyacaklardır.»

Karadenizliler artık uyanmışlardır. Türkiyede soya tarımını ve endüstrisini baltalamak istiyen Amerikalılar bundan sonra başarı sağlıyamıyacaklardır. Fakat kabul etmek gerek ki, şimdiye kadar bu yolda tam başarı elde etmişlerdir: Ordu'da bir soya fabrikası kurulmasına 1956 da başlanmış, ufak fabrika nihayet 1965 baharında işletmeye geçecek hâle gelmiştir. Fakat işlemeye yetecek miktarda soya yoktur. Başıboş bırakılan soya tarımı gerilemiştir. Fabrikanın, çürük fındık, çay ve tütün tohumu v.s. işlemesi düşünülmektedir.

Şimdi düşününüz: Ordu'nun soyasının değerlendirmek amacıyla fabrika kuruyorsunuz. Ama fabrika kurarken, soya tarımının gerilemesine seyirci kalıyorsunuz!. Amerikalı dostlar durumdan memnun: «Ne yapacaksınız soya yetiştirip de, size ucuz fiyatla soya satıyoruz» demektedirler. Ordu'da, en azından bir tahkikat konusu yapılması gereken affedilmez bir ihmal var.

AMERİKAN SOYA BİRLİĞİ

Amerika, bütün dünyaya soya yağı yedirmek amacıyla yıllardır büyük bir kampanyaya girişmiş bulunuyor. Soya, proteini için yetiştirilen et kadar besleyici harika bir bitki. Soyadan bir alt ürün olarak yüzbinlerce ton yağ kalmaktadır. Amerika bu yağı dünyaya satma dâvâsındadır. Bu maksatla geçimini soyadan sağlayanlar Amerikan Soya Birliği adlı dev bir teşkilât kurmuşlardır. Birliğin, dünyanın her köşesinde, bu arada Türkiyede de bir temsilciliği vardır. Amerikan Soya Birliği Türkiye Temsilciliği. Teşekkülün amacı, «dünyanın birçok memleketlerinde Amerikan menşeli soya ve soya-mahsullerine pazar hazırlamak» imiş. Amerikan hükûmeti ile sıkı işbirliği halinde çalışan birlik, soya yağını, tarımsal artık maddeler listesine aldırmayı başarmıştır.

Amerikan Soya Birliğinin yayınlarını okuyorum: Birlik, dünya çapında bir soya imparatorluğu kurmak için seferber olmuş, Türkiyede ayçiçeği üretimindeki gerilemeleri bile yakından izliyor ve bunu «Türkiyeye daha fazla soya yağı satacağız» diye yayın organında müjdeliyor. Zeytinyağı üretiminde ki artış bir kara haber, düşüş bir bayram haberi olarak *belirtiliyor*. Birliğin Iowa'da yayımlanan dergisinde, bakanlarımızın boy boy resimleri var. Dergiden öğreniyoruz ki, Soya Birliğinin Türkiye temsilciliği sık sık seminerler düzenler, soya yağı ile pişirilmiş yemeklerle ziyafetler verirmiş. «Kâr gayesi gütmeyen ticârî teşekkül,» ilim adamlarımızı ve yüksek memurlarımızı dış ülkelerde inceleme gezilerine gönderirmiş.

Memleketimizde bu faaliyetler hayli başarılı olmuştur. İthal malı soya yağı, margarinin belli başlı ham maddesi haline gelmiştir. Evvelce margarin imalinde kullanılan yerli bitkilerin pabucu dama atılmıştır. Türkiye gibi bir tarım ülkesinde, tereyağ imalini gerileten margarinin ham maddesini bile dışarıdan getirtmek, her halde normal bir durum olmasa gerektir.

Soya, zeytinyağ yerine piyasaya da bol miktarda sürülmüştür. Denmiştir ki, «Türk parası karşılığı ucuz soya yağı alınız. İçeride soya kullanıp, zeytinyağını döviz karşılığı yüksek fiyata dışarıya satınız.» Bu, ilk bakışta câzip teklif, uzun vâdede zeytinciliği vurma amacını gütmektedir. Nitekim, bütün zeytinyağı üreticisi ülkeler aynı teklifle karşı karşıya bulunmaktadırlar. Zeytinyağ ise esas itibarile Akdeniz ülkelerinde tüketilen bir maddedir. Bu ülkeler, soya yağı yeyip biribirlerine zeytinyağ ihracına kalkışırlarsa anormal yılların dışında kim kime yağ satabilecektir? Anormal yıllarda da zeytinyağ ihtiyacı, Amerikan soyası ile giderileceğine göre, aslında bu ülkelerin zeytinyağ ihraç imkânı azalacaktır. Esasen soya satıcısı Amerika, ihracata sınır koymakta kusur etmemiştir. Demiştir ki, «Dostum olmıyan ülkelere pek az bir miktarın dışında satış yasak. Dost ülkelere satışlarınız da 17 bin tonu aşamaz. Aşarsa, soya yağına döviz ödersiniz.» Halbuki bu yıl elimizde bol miktarda zeytinyağ vardır. Ümit ihracattadır. Amerikan hükûmeti ile anlaşma, «Soya yağını al, ama zeytinyağını ihraç etme» anlamına gelmektedir. Zeytinyağ stokları yığılınca, çaresiz soya yağı anlaşması feshedilmiştir. Böylece ortaya çıkmıştır ki, maksat Türk piyasasında zey*tinyağını tahtından indirip soyayı* oturtmak ve zeytinciliğimizin gelişmesini baltalamaktır. Amerikakan Soya Birliğinin dâvetlisi olarak İspanya ve İtalya'yı gezdikten sonra, soya yağı ithali lehinde Amerikalıların bastırdığı raporları kaleme alan Ticaret Bakanlığı yetkilileri, bu son olaydan sonra uyanmış olsalar gerektir.

HARİKA BİTKİ

Soya yağına ihtiyacı olmıyan Türkiyenin, soya fasulyesine büyük ihtiyacı vardır. Bol proteinli, soya, bir cins et demektir. Kötü beslenmemizin en büyük sebebi, protein noksanlığıdır. Soya, protein ihtiyacımızı karşılayacak harika bitkidir. Ne var ki, bize bol soya yağı veren Sam Amca, soya tanesini Türk parası karşılığında vermeye yanaşmamaktadır. Soyayı kendimizin yetiştirmesi şarttır. Tarım uzmanları, soyanın Orta Anadolu şartlarında dahi çok iyi yetişebileceğinin anlaşıldığını belirtmektedir. Soya hakkında hayli inceleme yapan Ankara Ziraat Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Kâmil İlisulu, «Soyanın Türkiyede geleceği çok ümitli görünmektedir» sonucuna varmaktadır. Mesele, pancarda ve çayda olduğu gibi, soyanın da devletçe ele alınması ve üreticiyi eğiten ve koruyan bir soya endüstrisinin kurulmasıdır.

Tabiî ki, böyle bir endüstrinin kurulması, Türkiyeyi Amerikanın soya pazarı haline getirmeye çalışan Soya Birliğinin huzurunu kaçırmaktadır. Yağ satıcılarının Türkiye temsilcisi, memleketimizde soya tarımının ekonomik olmıyacağını ispatlamaya çalışmaktadır. Bugün talep yokluğu yüzünden çok düşük olan soya fiyatlarını ölçü alarak, üreticinin soyaya iltifat etmiyeceğini yağ seminerlerinde fütursuzca ileri sürmektedir. İlim adamlarımız da bu oyunlara âlet edilmektedir. Amerikan Soya Birliği Türkiye temsilciliği «Kültür yayınıdır» etiketini taşıyan bir broşüründe, soyanın geleceğini çok ümitli gördüğünü yağ kongresine sunduğu tebliğde belirten Doç. Dr. Kâmil İlisulu'nun ağzından şunları yazabilmektedir: «Soya ekimi, para getirmiyor. İşte misali, Karadeniz bölgesi. Buradan her yıl 5 bin ton soya istihsal edilir. Halbuki Ordu'da kurulan fabrika soya yağı imali için ham madde beklemekte. Tahmin ediyorum ki fabrika tahmin edilen işleyişi yapamıyacaktır. Çünkü soya fasulyesi yetiştirmiyor köylü. Sebebi mi, basit. Çünkü müstahsili tatmin etmiyor soya.»

Doç. Dr. İlisulu, Karadeniz Soya Birliğinin kurulduğunu öğrenince, telâşla Ordu'ya giden A.I.D. uzmanı Dr. Wheatey gibi konuşmaktadır. Fakat bu sözler, yağ satıcılarının bir aldatmacasından ibarettir. Şeker fabrikalarının olmadığını ve devletin üreticiyi koruyan bir pancar politikasının bulunmadığını düşününüz, ayni sözleri pancar için de söyliyebilirdiniz.

Soya, şimdi devletin kendisine sahip çıkmasını bekliyor.

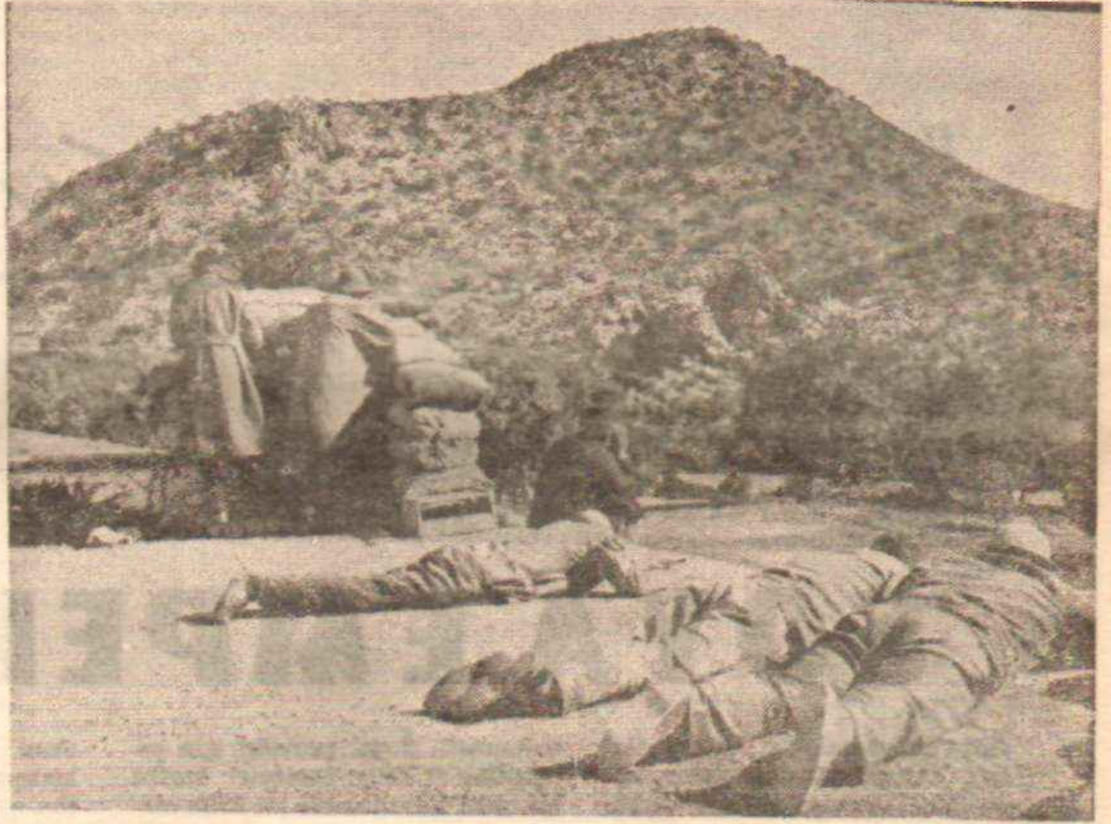
Doğan Avcıoğlu

KIBRIS: Anglosaksonlar adım, adım plânlarını uyguluyorlar

Tahranda Dışişleri Bakanımız, Türkiyenin mukavemetini yavaş yavaş kırarak Enosis'e doğru ağır adımlarla ilerleyen Anglosaksonların tutumlarını değiştirmek için bir defa daha çaba gösterecek. Amerikan ve İngiliz dışişleri bakanlarına, Yunanistan üzerinde baskı yapmalarını söyleyecek. Pakistanla birlikte Komünist Çin'e ve *Endonezyaya yaklaşan bir Türkiyenin*, Orta Doğu ve Asyada Anglosaksonları ne kadar güç durumda bırakacağını lisanı münasiple anlatacak. Eyüp Han'ın nüfuzundan yararlanmaya çalışacak. Kıbrısta bir emrivaki karşısında, kuvvete başvuracağımızı anlatacak. Öyle görünür ki, Anglosaksonlar, kuvvete başvurmamamızı tavsiye ettikten sonra her zaman olduğu gibi, ellerinden geleni yapacaklarını söyleyecekler. Ama Makarios'a lâf anlatamadıklarını ileri sürecekler. Atina, mutad üzere uzlaşıcı görünecek, sert davranışı Makarios'a bırakacaktır

Bu komedi birbuçuk yıldır oynanmakta ve Enosis günden güne yaklaşmaktadır İngiliz Başbakanı Wilson'un «Kıbrıs anlaşmazlığının çözümü için iyi bir görüşme zemini» dediği Plaza Raporu, bu danışıklı dövüşün yeni bir örneğidir Ekvatorlu politikacı ve hayvan yetiştiricinin, Ekvatorda herşey demek olan Sam Amcaya danışmadan, yetkilerini aşarak Enosis yolunu açan tavsiyelerdi bulunacağına inanmak büyük saflık olur. Türk Hükümeti, arabulucuya, yetkilerinin içinde kalması gerektiğini en kesin dille söylemiştir. Buna rağmen kapitalist politikacı, bildiğini okuma cesaretini bulmuştur. Bu cesareti de herhalde Makarios'tan almamaktadır...

Arabulucu, yetkilerini aşmasının nedenlerini raporunda şöyle açıklamaktadır: «İlgili taraflardan bazısı, bana, daha sonraki sorumluluğumun, raporda kendi tekliflerimi ortaya koymak olduğunu telkin etmişlerdir. Onlara göre, tekliflerim, tarafların meşru gayelerine yaklaşmalarını sağlayacak olan hal sureti şartlarını öngörmelidir. Fakat taraflardan bir diğeri, bu gibi tekliflerin, özellikle Birleşmiş Milletler damgasını ve manevi etkisini taşıyacağı için, beni arabulucudan çok hakem durumuna sokacağını ve binnetice görev ve yetkilerimin dışına çıkacağını ileri sürmüştür. Bu iddiayı kabul ettiğimi söyliyemem.» Yetkileri içinde kalmayı reddeden a*rabulucu, 1960 anlaşmalarını* yok saymakta, Türk cemaatine bir azınlık statüsü tanımakta, Enosisten ancak kendi arzusuyla vazgeçebilecek bağımsız bir Kıbrıs kurulmasını tavsiye etmektedir. Adada kalmayı istemiyen Türklere bir tazminat verilecektir. Arabulucuya göre, asıl ilgililer, Adadaki iki cemaattir, anlaşma onların müzakereleriyle gerçekleştirilebilecektir.

Kıbrıslı Türk mücahitler mevzilerinde bekliyorlar

Arabulucunun Enosis hakkındaki görüşü şudur: «Kıbrıs Cumhuriyeti, egemen ve bağımsız bir devlettir... Güvenlik Konseyinin 4 Mart 1964 tarihli kararı da açıkça egemen Kıbrıs Cumhuriyetine atıfta bulunur... Kıbrıs Hükümeti, devletin güvenliğini ve bölge barışının devamını sağlayabilmek gibi yüksek menfaatler uğruna, bağımsızlığı koruma kararı alabilir. Kıbrıs hükümeti böyle bir karar aldığı takdirde, Yunan hükümetinin de bu karara hürmet edeceğine inanıyorum. Fakat egemen Kıbrıs Hükümetinin, böyle bir karar alıp almamakta serbest olduğunu belirtmeliyim.» Demek ki Makarios Hükümeti Enosis'e gidip gitmemekte serbest olacaktır. Arabulucunun ümidi Makarios'un böyle bir karar almaktan vazgeçmesidir!

Enosis yolunu açık tutan arabulucu, Federasyon tezimize kesinlikle karşı çıkmaktadır. Raporda belirtildiğine göre, Türkiye iki federasyon teklifiyle ortaya çıkmıştır. Adada cemaatlerin coğrafi ayırımını öngören bir federal devlet kurulacaktır. Hudut hattı Kuzey Batı sahilindeki Yalia köyünden başlıyarak merkezden Lefkoşe şehrini geçecek ve Doğuda Magosaya kadar uzanacaktır. Hattın kuzeyi, Türklerin olacaktır. Bu bölge Kıbrıs topraklarının yüzde 38'ini teşkil etmektedir. 10 bin Rum ailesine karşılık, hemen aynı sayıda Türk ailesi mübadele edilecektir.

Her iki ayrı cemaat bölgesi, federal meselelerin dışında kalan bütün işlerde, muhtar idare hakkına sahip olacaklardır. Her bölge, duruma göre, Yunanistan veya Türkiye ile doğrudan doğruya kültürel ve ekonomik ilişkiler kurabilecektir. Dış politika, savunma ve çeşitli ticari hizmetler federal makamlara ait olacaktır.. Federal yaşama organı, Türklerin yüzde 30 oranında katıldığı Temsilciler Meclisiyle, eşit temsil edildiği Senatodan kuruludur. Bakanlar Kurulu ve kamu hizmetleri için yüzde 30—70 oranı uygulanacaktır. Ordu, gümrük polisi, trafik ve turizm meselelerinde oran yüzde 40—60 olacaktır.

Federal Cumhuriyetin başka bir *devletle birleşmesi, milli ve mil*letlerarası taahhütlerle yasaklanacak, İttifak ve Garanti anlaşmasının hükümleri Anayasanın ayrılmaz parçası olacaktır.

Türk hükümeti müzakerelerin daha sonraki safhalarında, yüzde 20 oranında toprakla yetinmeyi kabul etmiştir. Halkın nakli meselesi de 5—10 yıl içinde yavaş yavaş gerçekleştirilecekti.

Ne var ki arabulucu, federasyona kesinlikle karşıdır. Arabulucu, bu bakımdan şu itirazları ileri sürmektedir: «Milletlerarası İnsan Hakları Beyannamesi de dahil olmak üzere, çağımızın pek çok aydınlatıcı prensiplerine aykırı olarak bu teklif, her iki taraftan binlerce insanı mecburi bir ahali mübadelesine zorlamaktadır. Öbür yandan bahis konusu ailelerin büyük bir kısmına, arzularına, ihtiyaçlarına ve alışkanlıklarına uygun toprak ve meslek edinmelerine imkân vermiyeceğinden onların ciddi güçlüklere maruz kalmalarına sebep olacak ve aynı zamanda iktisadi ve sosyal düzensizliğe yol açacaktır. Durumun bu şekli alması, ebedi değilse bile, devamlı bir memnuniyetsizlik ve rahatsızlık yaratacaktır.

Bundan başka teklif edilen federal eyaletler, kendi kendine yeterli olmıyan ve bütünlük arzeden Magosa Lefkoşe gibi şehirlerde bile sun'î hatlarla birbirlerinden ayrılacaklardır. Bu çeşit bir ayırımın neticede devamlı olarak idari güçlüklere ve birbirine güvenmeyen iki cemaat arasında sürtüşmelere yol açması beklenebilir. Gerçekten, her iki cemaatin federal bir hükümet sistemi altında coğrafi bakımdan ayrılması lehindeki mülâhazalar, bu sistemin mutlaka taksime yol açmıyacağı, mahalli anlaşmazlıkların iki anavatan memleketini çatışmaya sürüklemiyeceği ve iki ateşli halkın milletlerarası barış ve güvenliği tehlikeye sokacak şekilde Türkiye ve Yunanistan arasında her türlü gerginlik doğurmaya elverişli yeni bir hudut tesis etme tehlikesi yaratmıyacağı hususunda beni ikna edememiştir.»

TEK UMIT

Federasyon tezine ikna edilemiyen arabulucu, herşeyden önce Kıbrıstaki üslerini düşünen Anglosaksonlar gibi, Enosis yolunu açmıştır. Şimdi, arabulucuyu reddetmiş bulunuyoruz. Fakat kabul etmek gerekir ki, arabulucunun raporu, milletlerarası plânda tezimiz hayli zayflatmıştır. Nihayet unutmamak gerekir ki, Anglosaksonların nabzına şerbet veren Güney Amerikalı kapitalist politikacı, Birleşmiş Milletlerin arabulucusudur. Ve Genel Sekreter U-Thant'ın temsilcisidir. Bu sebeple rapor, esasen zayıf olan durumumuzu hayli sarsacaktır. Burgiba'nın bile tam desteğini sağlayamadığımız ortadadır. Milletlerarası plândaki havayı değiştirmek için cesur ve ileri adımlar atmamız gereklidir; Bağlantısız ülkelerle münasebetlerimizi en kısa zamanda düzeltmek için, Komünist Çin'i derhal tanımalı, Arap ülkeleriyle bütün anlaşmazlıkları gidermeli ve Haziranda Cezayirde toplanacak olan Asya — Afrika konferansında, Üçüncü Dünyanın desteğini sağlamalıyız.

NATO ve CENTO üyesi olmamız ve 1960 anlaşmalarına sadakatımız bizi Kıbrıstaki Anglosakson üslerine karşı kesin cephe almak hususunda engellememelidir. Diğer taraftan Gromyko'nun Ankara ziyaretinde, hükümet değişikliği ile duraklıyan Sovyet - Türk münasebetleri geliştirilmeli ve Sovyetler açıkça federasyon tezine ikna edilmelidir. Sovyetler, eski hükümetçe sağlanan başarıya, rağmen, Makarios ve Türkiye arasında hâlâ mütereddittir. Bu tereddütler, Türkiyenin kişilik sahibi, bağımsız bir dış politika yürütecek güç ve azimde olduğu hususunda karşı tarafı ikna ederek yenilebilir. Ancak bunlar başarılabilir ve Asya ve Afrikanın desteğinin tamamen Türkiyenin arkasında olduğu gösterilebilirse, Anglosaksonlar Enosis inatlarından vazgeçmek zorunda kalacaklardır. Ne var ki bu geniş görüş ve cesaretten yoksun gözükmekteyiz. Hâlâ ve hâlâ «ufak öfkeler, ufak tehditler» ile Anglosaksonların insafa geleceğini ümit etmekteyiz. Yunanistanı, Lozan anlaşmasını değiştirme tehditi ile dize getirebileceğimizi sanmaktayız.

Bu metotlar, şimdiye kadar en ufak bir başarı sağlamadı. Onlar ise, Plaza Raporu gibi tertiplerle, Türkiyeyi tedrici bir bezginliğe sürükleme çabasındadırlar. Ummaktadırlar ki, ümitsizlik ve çaresizlik Kıbrıs Cemaatini kaderlerine rıza göstermeye sevkedecektir. Adadaki çözülme, Türkiyeyi de 1960 anlaşmalarında ısrardan vazgeçirerek, Enosisi kabule itecektir. Bu kaçınılmaz gidiş, ancak Türkiyenin Atatürk devri dış politikasına dönmesiyle çözülebilir.

Arabulucu Galo Plaza Amerikaya yarandı!..

siyasi notlar

Radyo meselesi

Düne kadar CHP iktidardaydı ve radyonun taraf tutması diye bir mesele yoktu. CHP düştü, dörtler iktidara geldi. Radyo muhalefeti tutuyor diye dehşetli bir kavga başladı Muhalefetteyken radyodan şikâyet etmiyenler, iktidara geçince radyoya ateş püskürmeye başladılar! Hele iktidarın Bölükbaşı kanadı ateş püskürmekte en ağır suçlamalara kadar gitti. Bölükbaşıya göre, radyo komünist propagandası yapıyordu, milli güvenliği bozuyordu, dış politikamıza aykırı davranışlarda bulunuyordu! Yönetim Kurulunda kızıllar vardı!

Bu ağır suçlamalar üzerine CHP sözcüsü Feyzioğlu, haklı olarak niye hükümet bu durumda kanuni yetkilerini kullanmıyor, sorusunu sordu. Asıl böyle ağır bir durumda vazifesini yapmıyan hükümet hakkında soruşturma açılmak gerekliydi.

OSMAN BÖLÜKBAŞI
TRT humması!..

Feyzioğlunun bu İkazı ve böyle bir tahkikatın Anayasaya aykırılığı hakkındaki görüşleri etkili oldu ve Millet Meclisi, konunun Anayasa Komisyonunca gözden geçirilmesini uygun bularak görüşmilere ara verdi.

İşin başka komik tarafı da, hükümete karşı «hali isyanda» olmakla suçlandırılan radyonun, Bölükbaşının «şu sözüm yayınlanmadı, şu sözüm değiştirildi» gibi iddialarını kuzu kuzu yayınlamasıdır. Bu durum dahi, bir bardak suda fırtına yaratıldığının delilidir.

Radyonun, bir takım lüzumsuz çıkışları, gereksiz kendinden bahsetmeleri ve bazen kasıtlı intibaını verebilecek davranışları olmuştur. Fakat iktidar arslanları, Don Kişotvari «değirmene hücum»larıyla şimdiden kendilerini haksız duruma koymuşlardır. Usta CHP, kendini muhalefette sanan bu iktidar arslanlarının gaflarından en iyi şekilde yararlanmaktadır. Dörtlü koalisyon ise, keskin keler yüzünden bir buhran geçirmektedir.

Prof. TURHAN FEYZİOĞLU
«Sorumluluk Hükümetindir»

MİLLET

Türkiyenin manzarası

Geride bıraktığımız hafta Ankara, bir cadı kazanı manzarası göstermekteydi. Milletvekili ödeneklerini protesto için para toplıyan gençler hakkında savcılık takibata geçiyordu. Sosyalist Türkiye kitabını yazan *hâkim Ali* Faik Cihan açığa çıkarılıyordu. Hâkim, fikir suçundan dolayı yargılanacaktı. Bölükbaşı ve Ataöv, radyoyu komünistlikle suçluyorlardı. Bölükbaşı, «Radyo Zonguldak olayları sırasında hükümet aleyhine devamlı yayınlar yapmış âdeta halkı ayaklanmaya teşvik etmiştir. Memlekette bir komünizm ihtilâli zemini hazırlarcasına yayın yapan radyonun karşısında nasıl susuyorsunuz? Komünizmin yerleştiği yerlerde tahrikler böyle yapılır. Türk milletini kızılların tahakkümü altında görmek istemediğim için bunları söylüyorum» diyordu. Adalet Bakanı, 141 ve 142. maddeler kalkarsa, her türlü zararlı akımların serbest kalacağı gibi akıl dışı bir iddiayı ciddiyetle savunmaktaydı.. Adalet Bakanına göre, «Komünistler, takibattan kaçmak için Sosyalist görünüyorlarmış. Türkiyede sosyalistler, kendilerini komünistlerden ayırmazlarsa, bu bir gün zabıta takibi ile son bulabilirmiş.» Ne var ki sosyalistleri, komünistlerden ayrılmaya çağıran Adalet Baaknı bir «Komünistler listesi» yayınlıyarak, sosyalistlerin işini kolaylaştırmaktan kaçındı. Sosyalistler, komünistliklerini gizleyip sosyalist geçinen kızılları nasıl teşhis edeceklerdi? Yoksa önüne gelenin komünistlik iftiralarıyla suçlanmasından şikâyetçi sosyalistler de, Mc Carthyciliğe başlayıp arkadaşlarını mı lekeliyeceklerdi? Bir Adalet Bakanı bütün bunları ciddi ciddi söylüyordu. AP. Temsilciler Meclisi, «Zararlı cereyanların inkişafına mani olacak tedbirlerin kesinlik ve ciddiyetle alınmasını gerekli gördüğünü» belirten bir bildiri yayınlıyor ve «Özel teşebbüs ve yatırımların endişe ve tereddütlerden kurtarıcı istikamette titizlik gösterilmesini» zorunlu bulduğunu açıklıyordu. Ertesi gün Bakanlar, Milli Emniyet yetkilileriyle, önümüzdeki günlerde de devam edecek bir toplantı düzenliyorlardı. Toplantıdan çıkan Başbakan Yardımcısı Süleyman Demirel, «aşırı *akımların toplumsal yapımızı* sarsacak durumda bulunup bulunmadığı» sorusuna, «sol akım için evet» diyor, sağ akım için ise, «dikkatle ele alınmalı» demekle yetiniyordu. Ayni Demirel, «Petrol, maden ve dış ticaretin devletleştirilmesi konularında «Bunlar sübjektif görüşler» cevabını veriyordu. Gazetelerde Millî Emniyt şeflerinin Hükümete bazı dosyalar vererek TİP ile ilişiği olduğunu ileri sürdükleri bazı sendikalar ile öğrenci kuruluşlarının kapatılmasını istediklerine dair haberler çıkıyordu!..

İrfan Baran
Liste nerede?

Bir kısım basının hâli de yöneticilerin durumundan farksızdı: Zafer Gazetesi, Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonunun «Fener, çekiç ve tokmak» şeklindeki amblemini, «Bu nedir? Emniyetin *dikkatini çekiyoruz»* diye yayınlıyor ve maden işçilerinin sert protestosuna uğruyordu. Son Havadis «Zonguldakta işçilere dağıtılan beyannameler» diye, bir mektubu yayınlıyarak, sözde beyannameyi işçilere ulaştırıyordu.. *Zonguldak* Savcısı Sebati Yalçın ise, Son Havadisin onbinlerce basarak yaydığı beyanname için «Bu güne kadar yapılan bütün aramalara rağmen, Havzada böyle bir beyannamenin dağıtıldığına dair en ufak bir ip ucu ele geçirilememiştir. Ben bu beyannamenin gazeteye tek olarak gönderildiği ve böylece gazete vasıtasiyle rahatlıkla yapılmış olduğu kanaatindeyim» cevabını veriyordu. Savcı, Kozlu olaylarına derhal komünist parmağı keşfeden satılık basın ile yetkililerini de «Olayların vukuunda herhangi bir siyasî teşekkülün veya yan esirlerin rolü olduğu tesbit edilememiştir» diyecek, yalanlıyordu. Ama bu yalanlama yüzü kızarmazlar için yeterli değildi. Son Havadisin en aşağı cinsten tahrikçilik yapan bir fıkracısı bir bayat hikâye daha uyduruyordu: Üniversitede öğrenciler, «Türkiye Sovyet Cumhuriyeti» sözü geçen bir şiiri okuyorlarmış. Ertesi gün Senatör Cahit Okyayuz, «Türkiye Sovyet Cumhuriyeti» adlı şiirin öğrenciler arasında elden ele dolaştığını Bütçe Komisyonunda söylüyordu.

Türkiyede bir cadılar kazanı başlamıştır. 27 Mayıs öncesinin özlemini çekenler, bu etkisini yitirmiş azgınlıklarla eski günleri geri getirmeye çalışıyorlardı. Mc Carthy metodları, 1960 dan öncê etkili şekilde işlenmiştir. Fikir ve nâmus fıkaraları, şimdi de işliyeceğini sanıyorlardı. Göremedikleri, şartların artık geniş ölçüde değiştiğidir. Eski dönem, kapitalizmin yükselme safhasıydı. Kapitalizm 12 yılda ihtiyarlamış ve çöküntü devrine girmiştir. Mc. Carthy'ciliği getiren Sam Amca eski nüfuzunu yitirmiştir. Soğuk Harp, herşeye rağmen son bulmuştur. Türkiyede hızlı bir uyanış vardır ve Mc Carthy'ciliğin maskesi düşmüştür. Millet yaygaraya değil, dertlerine çare istemektedir. Bu şartlar altında, faşizme alkış tutanlar ve Anayasayı çiğnemeye heveslenenler, kafalarını duvarların en sertine çarpacaklardır.

ÇETİN ALTAN

DERUNİ SEVGİ

Başbakan Suat Hayri Ürgüplü :

— Her işçi nasırlı elleri saygı ile sıkılacak kardeştir, diyor.

Canım efendim, bu da nereden *çıktı şimdi...* Boğaz sıkmak, can sıkmak, palavra sıkmak dururken, kim kalkar da nasırlı işçi eli sıkar Allah aşkınıza?..

Uygunu

İddialara göre, milletvekillerinin aylıklarını artırmaları Anayasaya aykırıymış.

Kusura bakmayın ama, şu Anayasayı o kadar hecelediğimiz halde yüzünden okumayı *bir türlü söktüremedik.* Gelin isterseniz bir de tersinden deneyelim:

A
Asa
Ya
Asaya
Na...

Büyük fark

Şu yazıların çıktığı küçücük, cefâkeş gazetelere bakın; bir de Babıâlinin çarşaf çarşaf milyonlar getiren renkli ceridelerine...

Birinci basın, Anadoludur...

Ya ikinciler, yâni Babıâli basını?

— Çok özür diliyerek söylüyorum.

Onlarda, sadece baldır, bacak ve hergelelik doludur.

Karşılıklı

Bundan böyle, memurlar haftada yalnız beş gün çalışacaklarmış.

Gazeteler böyle yazıyorlar.

Ben şahsen pek sevmem bu *çalışmak sözcüğünü. Ters* çağrışımlar getirir insanın aklına.

Hani bir müşareket tarzı vardır Türkçede: baktı bakıştık, sevdi sevdim seviştik gibi.. Çalışmak da onlara benziyor: çaldı, çaldım, çalıştık falan; anlıyorsunuz ya...

İğne batmış gibi

Kızıl Çin bizim Kızılay'a yardım etmiş...

Şimdi aklı evvel polislerimizi bir düşüncedir almıştır.

Kızıl Çin. Kızıl ay..., Kız... Demek kızıldan kızıla...

Ve bir de bakarsınız Kızılay'ın kızılını tevkife giderler...

Sonunda da memleketi kurtaralım derken, her zaman olduğu gibi yine bir tek hece kalır elimizde:

— Ay...

Bilmece

— Morrison nedir?

— Bir İngiliz adıdır.

— *Hayır.*

— Bir Amerikan adıdır.

— Hayır.

— Bir Amerikan firmasının adıdır.

— Hayır.

— E peki nedir?

— Süleyman efendi adında bir zatın, üstüne gelenlere karşı Arnavut şivesiyle ettiği yemindir:

«Mori so... Mori son... Mori son...»

Bittecrübe Sâbit

Dünya basını birbirine giriyor; Amerikalıların Vietnamda kullandıkları gazlar, zehirli mi, göz yaşartıcı mı, yoksa kustu*rucu mu?*

Neticede neye karar verecekler bilmiyoruz.

Bildiğimiz Amerikalıların biraz tuhaf adamlar oldukları...

Nereye gitseler sonunda mutlaka gittikleri yerlerdeki insanların ya gözünü yaşartacak bir şey yapıyorlar, ya da midesini bulandıracak...

siyasi notlar

Bütçe

Yeni Bütçe, eskisinden farklı değil. Tek değişiklik, yeni Maliye Bakanının, muhalefette iken, «Giderlerde tasarruf yapacağız» demesine rağmen, giderleri 236 milyon lira arttırmış olması. Seçim yılında, köy ve içme suları, örtülü ödenek giderleri v.s.... bir miktar arttırılmış. Ne var ki Maliye Bakanı, «281 milyon lira tasarruf yaptık» diye ortaya çıkmaktadır. Tasarruf denen sadece bir muhasebe oyunudur. Eski bütçede gider ve gelir kalemlerinde yer alan muhtemel dış borç teciliyle ilgili kalem bütçeden çıkarılmış.

Kalkınma Plânında da bir değişiklik düşünülmediği anlaşılıyor. Düşünülen değişiklikler, İktisadî Plânlama Dairesi Başkanı Dr. Baran Tuncer'in Bütçe Komisyonunda açıkladığına göre, sonradan toplanan yeni bilgilere dayanarak yapılacak esasla ilgisi olmıyan düzeltmelerdir.

CHP. li hatipler, ısrarla yeni bütçenin eski bütçe, plânın eski plân olduğunu yeni ekibe kabul ettirme çabasındalar. Ferit Melen, hazırlığını bu yönde yapıyor. C.H.P. milletvekilleri ve bağımsızlar da iktidarı reformlar konusunda zorlamakta Kemal Okyay (Kars—CHP) önce kadastro diyen Devlet Bakanına, «Kadastro arkadan gelir. Derhal toprak reformu» cevabını verdi. Sami Küçük petrolün millileştirilmesini ve petrol satış fiyatlarının indirilmesini istedi. Orhan Apaydın, «Türkiyede, fikir hürriyeti ya vardır, ya yoktur. Bu meseleyi çözmenin zamanı gelmiştir. Sosyalizmin savunulamadığı rejimin adı faşizmdir» dedi. Rüştü Özal (Konya—CHP) «Biz sosyalizmi ve devletçiliği komünizmin karşısında en büyük silâh addediyoruz» diyerek bu görüşe katıldı. Sami Küçük ve Hüsamettin Atabeyli (A.P.) nin hazırladığı Millî Savunma Bütçe Raporunda Kore Birliğimizin geri çağırılması ve bir kısım birliklerin NATO'dan çekilmesi istendi. Bütün bunlar yeni tip bir muhalefetin belirtileridir.

Enerji Bakanı ve Madenler

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mehmet Turgut, geçen hafta, Ely tasarısı üzerindeki çalışmaların 15 Nisanda bitirileceğini açıkladıktan sonra, madenlerimizin geleceği hakkında tehlikeli bir beyanat verdi. Bakanın sözleri şudur: «Bu tasarı karma ekonomi prensiperine uygun bir mahiyet alarak yerli ve yabancı özel teşebbüsün maden alanına gelebilmesini» sağlayacaktır.

«Memleket kalkınmasında özel teşebbüsün, yerli - yabancı ayırt etmeden çok büyük rol oynıyacağına inanmaktayım.»

Halbuki memleket yararına bir maden politikasının ilk şartı, yerli-yabancı ayırımı yapmaktır. Civa, bor gibi madenleri yabancı sermayeye peşkeş çekmek, yerli teşebbüsün başarıyla çalıştığı bir alanda, en azından döviz kaybına sebebiyet vermektir. 1 milyon ton boraksı, yerli teşebbüs ihraç ederse sağlayacağımız döviz 27 milyon dolardır. Yabancı teşebbüs ederse, kâr transferi dolayısile ancak 14 milyon dolardır. Kaldı ki yabancı monopoller, ekseriya işletmek için değil, işletilmesini önlemek için maden alanlarını kapatma hevesindedirler.

Yeni bakana, bu konuda, Yeni Gazetede yayınlanmış, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanmış raporu okumayı tavsiye ederiz. Kendi Bakanlığının raporunda şöyle denilmektedir: «Bugün dünya bor tuzu ticareti fiilen İngilizlerin monopolü altında bulunmaktadır. Dünyanın en büyük bor tuzu rezervi Güney Amerikadadır. Türkiye ikinci durumdadır. Ancak Kaliforniyadaki bor tuzu yatakları, rezerv durumu bakımından üçüncü derecede olmakla beraber, dünya istihsalinin yüzde 90 ına yakınını vermektedir.

İngiliz monopolü, uzun müddet Türkiye bor tuzlarını işletmiş ve 10 yıl önce Türkiye rezervlerinin tükendiğini ileri sürerek, işlerini asfiye durumuna yöneltmiştir. Ancak Türk madencileri ve müteşebbisleri pek kısa bir zaman içinde Türkiyeyi bor rezervleri bakımından dünya ikinciliğine yükselten bir çalışma yaparak bor cevheri ihracatını yılda 120 bin ton raddesine ulaştırmışlar ve yılda 400 bin tonluk bir istihsal kapasitesi tesis etmişlerdir... İktisadın şaşmaz kanunlarının tesirlerini göstermeye başlaması üzerine, İngiliz monopolü mücadelesini daha müessir yollarla yürütebilmek için Türkiyeye avdet zaruretini duymuş ve kısa bir ayrılıktan sonra Yabancı Sermaye Kanunundan istifade yoluyla memlekette tekrar faaliyete başlamıştır. Bugün firma, en geniş çapta ve çok kesif bir faaliyetle, Türkiye bor rezervlerini eline geçirme çabası içindedir.

Bu konuda, Ticaret, Sanayi, Enerji ve Tabii Kaynaklar ile Maliye Bakanlıkları, Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği ve Etibank temsilcilerinin müşterek çalışmaları ile hazırlanmış müteaddit rapor mevcuttur..

Dünya bor cevherleri ve istihsal ve istihlâki konularında mevcut olan bilgiler tam değildir. Çünkü İngiliz monopolü, bunları ya hiç vermemekte veya maksadına uygun rakkamları yaymaktadır. Muhakkak olan bir şey varsa, her yıl bor mamülleri istihlakinin yüzde 10 raddesinde arttığı ve dünya istihlakinin takriben 2 milyon ton seviyesini aştığıdır...

İktisat kanunlarının Türkiye lehine tezahür eden etkilerini en verimli şekilde kullanabilmek için bor rezervlerinin tek firma veya şahıs elinde toplanmasına imkân vermemek, bor tuzları işletme ruhsat veya imtiyazlarını, mutlaka yarı veya tam mamül istihsal ve ihracı şartına bağlayarak rafinaj tesislerini kurma mükellefiyeti ile vermek, müstahsiller arasında rekabet şartlarının dengeli olarak teessüs edebilmesi için Yabancı Sermaye Kanununun sağladığı avantajları yabancılara vermemek veya Türk müstahsillere de aynı hakları tanımak kat'i bir zarurettir.»

Görülmektedir ki, bugünkü şartlar içinde dahi, «yabancı sermaye kanununun sağladığı avantajları yabancılara vermemek» gereklidir. Kaldı ki yerli özel teşebbüs bile, madenlerde yabancılara eşit hak tanınmasının aleyhindedir. Enerji Bakanı, «yerli yabancı ayırt etmiyeceğiz» diyerek, kraldan fazla kralcı olma durumunda değildir. Petrol Kanunu «yerli - yabancı ayırt etmiyeceğiz» gerekçesiyle çıkarılmıştır. Aynı gerekçeli bir Maden Kanunu, petrolden sonra madenlerimizin de kaptırılmasına yol açacaktır.

CKMP ve Türkeş

Ondörtlerden Türkeş ve bazı arkadaşlarının CKMP. ye girmesi, olumlu ve olumsuz söylentilere yol açtı. AP. liler, partilerine almaya yanaşmadıkları Türkeş'in CKMP. ye girmesinden, herhalde bir miktar AP oyu götürür endişesiyle memnun olmadılar. CHP organı Ulus, «Kıbrıs'a gitti, gitmedin» tarzında anlamsız bir tartışma açarak Emekli Albayın politika sahnesine açıkça çıkmasından hoşnutsuzluk duyulduğunu belli etti. Bazı çevreler, eski bir ihtilâlcinin muhafazakâr tanınan bir partiye girmesini yadırgadılar. Söylendiğine göre, CKMP. nin bazı ileri gelenleri de Albayın partiye alınmasından şikâyetçidirler. Aslında Türkeş'in şu veya bu partiye girmesi, ya da girmemesi üzerinde durulacak mesele olmamak gerekir. Önemli olan 27 Mayıstan beri bir fikri temsil ettiğini ileri süren eski ihtilâlcinin fikirlerini açık seçik ortaya koyarak politika sahnesine atlıp atılmamasıdır. Nitekim Türkeş de CKMP. ye giriş konuşmasında, politikacıların kısır çekişmelerinden şikâyet ederek «Gerçeklere cesaretle parmak basmak, dertleri isabetle ortaya koymak, köklü tedbirlerle çağdaş uygarlık düzeyine giden yolu açmaya ve aşmaya çalışmak» gerektiği kanısında olduğunu belirtmiştir. Ne var ki, Türkeş de giriş konuşmasında gerçekleri cesaretle ortaya koymaktan kaçınmıştır. Konuşmada en açık sayılabilecek ifade, «petrol ve benzeri zenginliklerin başkalarıyla pazarlık konusu yapılmıyacağı» dır. Diğer sözler, «millî eğitim milliyetçi niteliğe kavuşturulacaktır. Köylüyü ve işçiyi refaha kavuşturacağız. Emeği yurt içinde değerlendireceğiz. Atom ve uzay çağında hızlı gideceğiz» gibi her politikacının rahatlıkla söyliyebileceği genel ifadelerdir. Halbuki bugün Türkiyenin muhtaç olduğu hangi partiye mensup bulunursa bulunsun, fikirlerini açıkça ve cesaretle söyleyen yeni tip politikacılardır.

Alpaslan Türkeş
«Gerçekler söylenmeli...»

Söylenir ki, partinin büyük kongresinde, partinin adı Köylü ve İşçi Partisi olacak ve Genel Başkanlığa Türkeş getirilecektir.

İsim değişikliğinin gerçekten bir anlam taşıyabilmesi için, işçi ve köylü yararına bir kalkınmanın esasları şimdiden ve bütün açıklığı ile partiye kinulmalıdır.

Amerikalı Temsilci efendilerimiz

Cumhuriyetin Washington muhabiri Temsilciler Meclisi Dış Münasebetler Komitesinde, Amerikan Dış Yardım Programının Türkiye ile ilgili faslı görüşülürken yapılan tartışmaları yayınladı. Dolar kesesini elinde tutan temsilciler, Türkiyenin azıcık bağımsız politika gütmesini kaşlarını çatarak takbih ettiler. Eğer Türkiye uslu davranmazsa yardım azaltılır, ya da kesilirdi. Türkiye yardımı kurtarmak için, Orta Doğuda hükümet darbelerinden önce yaptığı gezilerle ve 20 Mayıs 1962 de Talât Aydemiri Paris caddesindeki bir evde gizlice ziyaretiyle ünlü Dışişleri Bakan Yardımcısı Philips Talbot, Türkiyenin eskisi gibi uslu olduğu hususunda temsilcilere teminat verdi. Temsilci Clement Zablocki, Türk liderlerinin Sovyetlerle flörtleşmeye başladığını belirten bir gazete haberine değinerek, «Türkiye Pakistanın Rusya ve Kızıl Çinle kurduğuna benzer ilişkiler kurmak yolunda mıdır?» sorusunu soruyordu. Temsilci Peter Frelinhuysehin Türkiyenin dış politikasında esaslı bir değişiklik yapması ihtimalinin kendisini endişelendirdiğini açıklıyordu. Talbot, bunlara karşı şu cevabı verdi: «Yaptığımız incelemelerden edindiğimiz intiba, Türkiyenin Sovyetlerle ilişkilerinin gerçekten çok hudutlu olduğu merkezindedir. Komünist rejiminden evvel ve sonra, Türkler asırlar boyunca Rus tecavüzlerine ve tecavüz teşebbüslerine karşı olmuşlardır. Bu Türklerin zihinlerinde ve kalplerinde yer etmiştir.» Bu zihniyetle değil midir ki, Amerikan hükümeti, fütursuzca Enosis teziyle ortaya çıkmış ve çıkartma yaparsanız, Sovyetler Birliğine karşı sizi korumayız diye tehditler savurabilmiştir. Dışişleri Bakanı Hasan Işık'ın CENTO toplantısına hareketinden önce kapalı şekilde açıkladığı üzere, Amerika hâlâ Enosisçidir.

Türkiye, kör bir sadakat karşılığı verilen bir kaç dolara muhtaç olmaktan kendini bir an önce kurtarmalıdır.

Gençlik Teşekkülleri

Millî Türk Talebe Birliği ve İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği gibi önemli gençlik teşekküllerinde vuku bulan olaylar, Türkiyenin geleceğinin teminatını gençlikte görenleri üzdü. Siyasî partilerin, özellikle iktidar partilerinin, gençlik teşekküllerini ele geçirmek için, gizli ve açık ödeneklerden paralar dağıttıkları, çeşitli siyasî baskılara giriştikleri ve iktidarın nabzına göre şerbet veren idare adamlarının bu oyunları kolaylaştırdıkları bilinen şeylerdir. Bunları, memleketimizde hiç değilse daha bir süre olağan karşılamak gerekir.

Önemli olan, en üst öğrenci teşekkülleriyle taban arasındaki bağların zayıflığıdır. Öyle görünür ki üst öğrenci teşekkülleri de, Türkiyedeki derneklerin çoğunda rastlanan baş ve gövde arasındaki irtibatsızlık hastalığından kurtulamamaktdır; öğrenci çoğunluğu ve fakülte dernekleri, birlik ve federasyon seçimleriyle fazla ilgilenmemekte, öğrenci çevrelerinden uzak şehirlerde yapılan seçimler, dar bir çevrenin içinde cereyan etmektedir. Bunun sonucu gençliğin büyük çoğunluğu, üst kademede cereyan eden olaylara seyirci kalmaktadır. 27 Mayısta bir bir demokrasi imtihanı vermiş olan Üniversite gençliği, öğrenci teşekkülleri içinde de demokrasiyi egniş şekilde işleterek, tepe ve taban arasında karşılıklı güven ve dayanışmayı kurarak, herkese demokrasi örneği verme durumundadırlar.

Komünist tahriki!..

İşçinin hakkını arayan sendika liderini komünist tahrikçiliği yapmakla suçlayan patron milletvekili Saki'nin iddiaları hakkında Zeytinburnu Sorgu Hakimliği şu kararı verdi:

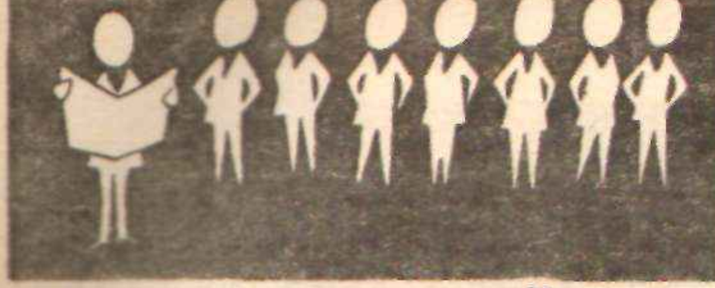
«Maznun Rıza Kuas'ın 20.4.1963 günü, mağdurun Topkapı Maltepe caddesi 10 numaradaki fabrikasına giderek, işçilerin durumunu tahkik ettiği sırada, müştekinin ikazına rağmen: (Bizim her şeye müdahale etmek hakkımızdır! İşçileri patronların zulmünden kurtaracağız! Sizler Milletvekili olacaksınız! Hâlâ grev kanununu çıkartmadınız! Bu kanunun çıkması geç kaldıkça, siz patronlar bunun neticesine katlanın!) demesi üzerine, mağdur Saki Zorlunun; (Bu tarz hareketiniz memleketi komünizme götürür) demesine karşılık, Rıza Kuas'ın: (Ne sanıyorsunuz! Bizler bir gün idareyi ele alacağız!) diye mukabele etmek suretiyle komünizm propagandası yaptığı iddia edilmiştir.

Maznun Rıza Kuas, mevzubahis sözleri, Grev ve Lokavt Kanununun hazırlanması sırasında ve mağdur Saki Zorluya ait fabrikanın yazıhanesinde, işçi haklarının korunması ve teminat altına alınması için ve mağdurun milletvekili bir işveren sıfatı ile işçi haklarını teminat altına alacak Grev ve Lokavt Kanunlarının bir an evvel çıkmamasından duyulan üzüntünün izharı ve işverenler karşısında işçi haklarını korumak hususundaki görüşlerini izahtan ileri gitmediği anlaşılmış ve maznunun sarf ettiği sözlerin sarf yeri itibarı ile de kominizim propagandası yaptığından dolayı aleyhine son soruşturmanın açılmasını gerektirir delil ve şadadet elde edilmemiş bulunduğundan, maznun Rıza Kuas'ın kominizim propagandası yapmak suçundan hakkındaki mahkemenin CMUK 197 nci maddesine tevfikan men'ine 25.2.1965 tarihinde karar verildi.»

Yabancı Profesörler «Babeuf Olayı»nı Protesto ettiler

Fransız Büyük Devrimi uzmanı yabancı profesörler «Babuef Olayı» ile ilgili bir bildiri yayınlamışlardır. Fransanın ünlü «Le Monde» gazetesinde bir bölümü yayınlanan bu bildiride şöyle denmektedir: «Gracchus Babeuf'ün (1760—1797) yazılarından parçalar çevirerek yayınlamış olduklarından dolayı Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol ve gazeteci Atillâ Bartınoğlu aleyhinde koğuşturma açılmış olmasını protesto ediyoruz. Fransız Büyük Devrim uzmanları olarak, yüz elli yıldan daha fazla bir zaman önce yazılmış ve insanlığın ortak miras kültürünün malı haline gelmiş parçaların yayınlanmasından ötürü koğuşturma açılmış olmasına hayret ettik. Yaymak ve geliştirmekle görevli olduğumuz tarihî kültür adına bu aydınlar için açılmış olan koğuşturmaya son verilmesini temenni ediyoruz.» bildiriyi şu bilginler imzalamıştır: Richard Cobb (Oksford), Alessandro Galante — Garron (Turin), Ernest Labrousse (Sorbonne), George Rude (Adelaide), Armendo Saitta (Pise) Albert Soboul (Clermont — Ferrand), H. Kohachiro Takahashi (Tokyo), Kare D. Tonnesson (Oslo).

«Le Monde'un bu haberinde, Plehanov'un «Marksist Düşüncenin Temel Meseleleri» adlı kitabının toplattırıldığı ve üç piyes hakkında soruşturma açıldığı da belirtilmektedir.

YOĞURTLU DÖNER KEBAB YER MİSİNİZ?

İlhami Soysal

Bir gazetenin genellikle dört kişi tarafından okunduğu hesap edilir. Bu hesaba göre, Nisan başında hiç değilse bir milyona yakın Türk vatandaşı şöyle bir haber başlığı okudular: «Hollanda'da çalışan işçimizin şerefine döner kebab yediler.»

Haber, 2 Nisan 1965 tarihini taşıyan Hürriyet gazetesinde çıktı. O Hürriyet ki, bir gün sonraki sayısında 2 Nisanda 490.496 adet basıldığını, bunlardan 186.740 ının İstanbula, 137.230 unun Batı Anadolu ve Egeye, 174.123 ününde Ankara dahil Doğu Anadoluya dağıtıldığını iftiharla ilân ediyordu. Döner kebap haberi gazetenin birinci sayfasında çift sütün üzerinden çerçeveye alınmış, biri kebap yiyenleri, biri şerefine kebap yeneni, biri de kebap yenmesine sebep olan yazıyı gösteren üç tane resimle de süslenmişti. Haber öylesine uzundu ki birinci sayfaya sığmamıştı da devam sayfası olan yedinci sayfada da genişçe bir yer işgal etmişti.

490 bin küsur gazeteden hiç değilse 400 bininin okuyucular tarafından 25'er kuruş verilerek satın alındıkları hesap edilirse, bir gazeteyi de normal olarak dört kişinin okuduğu düşünülürse demek ki, iki Nisan sabahı 1 milyon 200 bin kişi bu yoğurtlu kebap haberini okumuş, hiç değilse *şöyle bir göz gezdirmiştir.*

Hürriyet gazetesinde resimlerle süslenerek bir röportaj havasında verilen haberin öncesi de vardır. Hürriyette bu haber-röportajın çıkmasından bir gün önce, kaynağı müstakbel Hürriyet Basın tröstünün dallarından biri, «Haber Ajansı» olan bir başka ve kısa haber çıkmıştır. Bu haberde, Hollanda da bir mürekkep fabrikasında çalışan bir Türk işçisinin imal edilen mürekkeplerden birinin kutusunun iç tarafına bir mesaj yazdığı, bu mesajında da dört yıldan beri Türkiyeden uzakta vatan hasreti ile Hollandada çalıştığını, canının yoğurtlu döner kebap yemek istediğini, Hollanda da buna imkân olmadığına göre, bu mesajı bulanlar Türklerin bu arzusunu yerine getirmelerini rica ettiğini yazıyordu. Haber Ajansı tarafından Türk basınında beş altı gazeteye birden verilen bu haber, Hürriyet yöneticileri tarafından o kadar cazip bulunmuştu ki, birgün sonra bu haberi işlediler ve mürekkep kutusunu bulup, mesajda istenen hususu yerine getiren ve oturup yoğurtlu döner kebabı afiyetle yiyen matbaa işçileri ile röportaj yaptılar. İşçilere kutu kapağındaki mesajı nasıl bulduklarını, kebabı nasıl yediklerini anlattırdılar ve resimlerini çektiler.

Olay ve haberin buraya kadar olan gelişmesi, Türk basınının seviyesini ve nelerle uğraştığını göstermesi bakımından, bir yenilik getirmemektedir. İşin bu kadarı ile Hürriyete ve Haber Ajansına her zaman olduğu gibi sansasyon ticareti yapıyorlar deyip geçmek mümkündür. Ama...

Evet, işin bir de aması ve perde gerisi vardır. Hürriyette 2 Nisan 1965 tarihinde çıkan bu haber-röportajdan sadece iki gün sonra, Türkiyenin ikinci büyük tiraj gazetesi, Hürriyete göre sansasyona az yer veren Milliyette, bu gazetnin ilâvesinin birinci sayfasını boydan boya kaplayan altı resimli bir başka haber çıktı. Daha doğrusu bir röportaj. Başlığı aynen şöyleydi: «Bir sabah gazetesinin şerefine birer buçuk porsiyon yoğurtlu döner kebapları yedirdiği Yaşar Uyanık beş seneden beri hayatta değil. Genç yaşta vefat eden eski öğretmenin çoluğu çocuğu bir ölüyü alaya alırcasına yayınlanan bu haberi görünce hayret ettiler ve çok üzüldüler.»

Milliyet röportajında, Hollandadan mesaj yolladığı ileri sürülen Yaşar Uyanık'ın ailesi ile yapılan bir konuşmayı naklediyordu. Yaşar Uyanık ömründe Hollandaya gitmemiş ve herhangi bir mürekkep fabrikasında çalışmamıştı. Tophane Sanat Enstitüsünde öğretmenlik, sonra hesap *makinası tamirciliği yapmış,* 1960 yılında da arkasında eşi ve iki çocuğunu bırakarak oldukça genç yaşında ölmüştü. Mezarı Merkezefendideydi. İki oğlu ve karısı habere pek şaşmışlar, beş yıl önce ölen bir adamın hiç gitmediği Hollandadan nasıl mektup yazdığına hiç akıl erdirememişlerdi.

Mililyet, Hürriyetin yalan yazdığını ustaca anlatıyor ama yazısında hiç bir şekilde Hürriyet lâfını ağzına almıyordu. Bu da iki dev gazetenin, daha doğrusu Babıâlinin büyük gazetelerinin aralarındaki çekişmenin bir usulü idi.

Bütün bu hikâveyi uzun uzun niye anlattık? Bir gazetenin yalan bir haber yazması, rakibi olan başkasının da adını vermeden onun yalanını ortaya koymaya çalışmasındaki olağanüstülük nedir?

Bu olağanüstülük şudur: Türkiyede süratle tröstleşmeye giden ve fikir hürriyetini ayaklar altına almaya çalışan basın, maalesef, her türlü kontroldan uzak sade bu örnekte görüldüğü gibi yoğurtlu döner kebabı yiyenlerin yalan hikâyelerini yazarak değil, çok daha vahim yalanlar uydurarak, devamlı olarak Türk kamu oyunu aldatmakta, yanlış istikametlere sürülmektedir. Yoğurtlu kebab, hattâ masum sayılabilecek bir yalandır. Ama aynı Hürriyet yahut öteki gazeteler yoğurtlu kebap yemek gibi değil, bundan çok daha vahim ve üstelik doğru ile yalanı birbirinden ayırd edebilecek seviyeye hiç bir zaman ulaşamayacak okuyucularını devamlı olarak afyonlamakta, yanlış ve sakat bilgilerle onları uyutmaya devam etmektedir. Böyle büyük yalanları da arada bir gözlerinizin önüne serebilmek için, hemen her gün uydurulan bir küçük yalanın hikâyesini böyle uzun uzun anlattık.

Buyurun şimdi size, Türk kamu oyunu yarım milyona yaklaşan tirajı ile etkileme iddiasında olan ve maalesef de etkileyen Hürriyet gazetesinin bir başka zehirli haber örneği:

Bundan iki yıl kadar önce bir tarihte Mersindeki Ataş Petrol rafinerisinde işçiler bir greve *başvurmuşlar, ücretlerinin öteki,* hiç değilse Ramandaki devlet petrol işletmesindeki işçilerin ücretleri seviyesine çıkartılmasını, yatıp kalkmak zorunda bırakıldıkları sazdan yapılma lojmanların da ıslahını istemişler. Bu grev haberi o zaman bünyeleri itibariyle faşist eğilimli özel teşebbüs çevrelerinde büyük yankılar uyandırmıştır. Bazı büyük trajlı gazeteler, grevciler aleyhinde korkunç bir şantaj kampanyası açmışlardır. Grevci işçilerin zaten çok yüksek ücretler aldıkları, mükemmel lojmanlarda oturdukları, son derece hafif iş şartları altında çalıştıkları ileri sürülmüş, grevin Kıbrıs olayları devam ederken Türk ordusunu akaryakıt bakımından zayıf duruma düşüreceği, grev yüzünden Türk köylerinde petrol lambası yakacak gaz bulunmadığı, grevin dış tahriklerle başlatıldığı yazılmıştır. Hürriyet gazetesi ise bir gün birinci sayfasının yukardan aşağı çift sütununu, Ataş Rafineri sahasındaki işçilerin yatıp kalktıkları lojmanalrın ve yaşadıkları çalışma yerlerinin resimlerini yayımlamaya ayırmıştır. Resimlerde görülen lojmanlar gerçekten birer villaydı. Tenis kortları, yüzme havuzları, soğuk ve sıcak hava tertibatları, Amerikan barları, parke döşeli salonları, fayans kaplı mutfakları vardı. Hürriyet, işte Ataş işçileri buralarda öteki Türk işçilerinden çok daha rahat şartlarla yaşarlarken dahi nankörlük ediyorlar daha çok şey istiyorlar diye yazıyordu.

Milyonlarca Türk vatandaşı, Hürriyette yayınlanan bu resimlere ve verilen tafsilata baktı baktı, *grevci işçilere açgözlülüklerinden* ötürü kızdı. Türkiyenin en büyük işçi kuruluşu Türk—İş bile basındaki bu inandırıcı kampanya karşısında, grev halindeki işçileri tutmaktan vazgeçti. Hükümet de işin vehametine ve millî güvenliğe zarar vereceğine inanarak Bakanlar Kurulu kararı ile grevi durdurdu, daha sonra da işçileri işverenleriyle anlaşmaya mecbur etti. Çok sonradan anlaşıldı ki, Hürriyet gazetesinde yayınlanan resimler, Ataş rafinerisinde çalışan Türk işçilerinin değil, o rafinerideki Amerikalı mühendislerin lojmanlarının resimleridir. Türk işçiler ise tel örgülerle çevrili o lojmanların bahçe kapısından bile içeri bakamamakta, rafineriden bir hayli uzaktaki bataklık bir sahadaki sazdan gecekondularda yaşamaktadırlar.

Bu tipten örnekleri, öteki büyük tiraj gazetelerindekileri bırakarak, sadece Hürriyetteki bu tipten örnekleri yüzlercesi ile göstermek mümkündür. İşte birer ikişer cümle ile birkaç örnek daha. Meselâ geçen haftalar içinde «Büyük Türk Dolandırıcısı» diye iftiharla takdim edilen, haftalarca süren Esat Selçuk'a ait tefrika ve resimler bunun bir başka örneğidir. Esat Selçuk'un tanınmış kişiler dışında, tanınmamış kişilerle, örneğin yabancı memleketlerdeki bar kızları, adi kadınlarla çekilmiş bütün resimlerindeki resim altlarında sıralanan adlar uydurmadır, yalandır ve belki de Esat Selçuk bu resim altları ile hayatına ait tefrikayı okusa, neler yaptığına kendisi de şaşar.

Bu Hürriyet gazetesi, sık sık sütunlarında, komünistlerin Türkiyeye casusluk ve sabotaj işlerinde kullanılmak için soktukları paralardan söz eder. O kadar ki bir defasında, Rusların Türkiyedeki casuslarına bir milyar lira verdiklerini, hem de resmî makamlara atfen yazmıştır. Düşünün, Türkiyeye bir milyar lira para girecek ve piyasada bunun farkına varılmayacak, para bolluğu bir takım iktisadî şaşkınlıkları doğurmıyacak!

Aynı gazete, Kozluda grevci iki işçinin kurşunlanarak ölmesine yol açan olaylarda, Zonguldak grevlerinin komünistlerin tahrikleri ile ortaya çıktığını yazacak kadar gözü kara yalancıdır.. Üstelik bu yalanları ile öylesine etkendir ki, ertesi gün bu yalan, sorulup soruşturulmadan en yetkili devlet adamlarının ağzına ulaşacaktır. Bu yalanın tekzibi ise olay'ların üstünden haftalar geçtikten adlî makamlar sorgularını tamamlayıp, grev olayında sendikacılar arasındaki iç çekişmelerden başka hiç bir etkenin olmadığını resmen açıklayacakları güne kadar mümkün olmıyacaktır. Zonguldak Savcısı, yaptığı soruşturmanın sonucunu, «tahkikat esnasında, olayların vukuunda herhangi bir siyasî teşekkülün veya yan tesirlerin rolü olduğu tesbit edilememiştir» diye açıklayacak, ama grevi komünistler yaptırdı diye sekiz sütün başlık atan Hürriyet gazetesi bu açıklamayı sütunlarına koymayacaktır.

İşte her gün 25 kuruş vererek afyonlanan Türk okuyucusunun afyon haplarından birinin sütünlarının *gerisinde yatan hikâyesin*den bir bölümü...

POLİTİKA ve ÖTESİ

GÜN IŞIGINA ÇIKANLAR

«— Grev hakkından bahseden işçinin vatanseverliğinden şüphe ederiz.» diyen Çalışma Bakanından, bugün «— İşçi dâvası ve işçi emeği bu memleketin en önemli dâvasıdır.» demek zorunda kalan Başbakana kadar geldik. Çoğunluğunu özel sektörcü A.P.'lilerin teşkil ettiği bir Hükûmetin Başkanı, bugün eğer işçi dâvasına bu türlü eğilmek zorunundа ise, bunun nedenini onun, bu dâvaya, gerçekten eğilme içtenliğinde değil, işçiden ve emekten yana olan aydınların işçi sorunlarını bütün açık ve seçikliğiyle ortaya koymalarında, çalışma hayatımızın vaz geçilmez unsuru haline getirmelerinde aramalıdır.

Bu eski ve yeni cümleleri, sık sık, yanyana getirip söz konusu etmemiz, sorunların zaman içinde nasıl gerçekdışı ele alındığını göstermek içindir. 1945 - 50'lerin Çalışma Bakanları işçi sorularına bir fantezi olarak eğilmişlerdir. 1950 - 60'ın Çalışma Bakanları ise işçi haklarını kısmak ve bu hakları mümkün olduğu kadar geciktirmek amacını güdüyorlardı. İşçi örgütlerini ele geçiren bazı sendika liderleri de hükûmetlerin dümen suyundan gitmeyi, konunun tartışma alanındaki güçlüğü ve tehlikeli oluşu yanında zamanı kazanma, vakti bekleme biçiminde anlıyorlardı. İşçi sorunlarına gerçekte olduğu gibi eğilme, başlangıcını ve sonunu tesbit ettiğimiz 15 yıllık dönemde «belâlı» bir işti, işçi liderlerinin uzun çaba ve gayreti değil, bir aydın kadronun işçi sorunlarına gereken önemi vermesi sonucu — bizce az, işçi liderlerince yeterli — bu haklar alınabilmistir.

Bir gün «işçi dâvası ve işçi emeği bu memleketin en önemli dâvasıdır» cümlesindeki yaldız ve aldatmaca da «grev hakkından bahseden işçinin vatanseverliğinden şüphe ederiz» cümlesi kadar gülünç olacaktır.

Bugün toplamı 800 bine varan bazı kollardaki işçilerin toplu sözleşmeli, grev ve lokavtlı bir hukuk düzenine kavuşmuş olması, ülkemizde işçi dâvasının ele alındığı, birinci mesele olarak kabul edildiği anlamına gelmez ve gelmiyecektir. Bu yaldızlı ve cafcaflı cümle, seçimler sırasında politikacıların işçilerin oy gücünü sömürmesidir. 100 bini aşkın işçi yadellerde iş tutar; 400 bine yakın işçi de İş ve İşçi Bulma Kurumu defterlerinde yadellere gitmek için sıra beklerken, «işçi dâvası ve işçi emeği bu memleketin en önemli dâvasıdır.» demek kimi kandırabilir? Bir kaç sendika liderinin, hükûmet üyeleri ile eş sıkışmasını, birlikte resim çektirmesini sağlayan törenlerde işe yarar ama, gerçeği örtmeye yaramaz.

Ülkemizde 5 milyona yakın gizli işsizlik vardır. Tarımdaki çalışanların adına henüz işçi değil «ırgat» denilmektedir. Bu kesimde çalışanlar enaz hukuk güvenliğinden yoksundurlar. Bazı sendika liderleri, Amerikan yardımlı, Amerikan örgütlü, lüks bürolarda, sekreterli, çifter telefonlu çalışmaları «sendikacılık» bellemektedirler. 800 binin dışındaki, her türlü çalışma düzeninden ve hukuk güvenliğinden yoksun işçiyi (ırgatı) kendilerinden bile saymamaktadırlar. Bu mudur sendikalizm? Bu belki statükocu bir Amerikan sendikalizmidir ama, Türk işçisinin tümünü kapsamı içine alan sınıf çıkarını koruma mücadelesi değildir.

«İşçi dâvası ve işçi emeği bu memleketin en önemli dâvasıdır.» diyen Ürgüplü Hükûmeti değil midir ki, Zonguldakta askerle işçiyi karşılaştırmış, işçiye ateş edilmesine önayak olmuş, işçi üzerinden jetler uçurmuş, en masum bir işçi hareketinin altında yan sebebler aramıştır. Tıpkı 6/7 Eylül olaylarında, Bala yolunda Gedikli - Sametli otomobile taş atılma olayında, Amerikan Elçiliği deposuna ve kitaplığına bomba atılması olayında olduğu gibi yan sebebler aramıştır. Ama sonunda bu da kovuşturmayı yürüten Zonguldak Savcısı Sebati Yalçın'ın Milliyet Gazetesine verdiği demeçte açıkladığı gibi *(herhangi bir yan tesirin tesbit edilmediği)* anlaşılmıştır.

Bütün bunlardan sonra «işçi dâvası ve işçi emeği bu memleketin en önemli dâvasıdır.» diyenlere kim inanır. İnanan çıksa bile, bu inancın içtenliği savunulabilir mi?

İşçi dâvası, emek ve emekten yana olmanın içinde bir bütündür. Bunu ucundan ve kenarından alarak çözümliyeceklerini sananlar yanılmışlardır, yanılacaklardır. Bugünkü partilerin kadrosundakiler, işçi dâvasından söz ederken onun oy gücünden yararlanmak için bu *yolu denemektedirler. Çalışma Bakanı Çağlayangil'in* işçi kitlesini bir «orta sınıf» sayması da sosyolojik ve ekonomik bilgi yoksunluğundan gelmektedir. «Orta sınıf» demek suretiyle işçilere iltifat ediyorum sanıyor, onların sınıfını yükseltiyor. Oysa emeği birinci ilke kabul edenlerin böyle bir iltifata ihtiyaçları yoktur. O Çağlayangil ki, işçiye «amele» derken de kimlere karşı kimleri küçülttüğünün farkında bile değildi.

Ülkemizin sorunlarını gerçek anlamları ile kavrayamıyanlar, sürgit böylesine çelişmelere *düşecekler, önü ardını tutmıyan demeçler vere*ceklerdir. Biz de bu çelişmelerin ve önü ardı tutmıyan demeçlerin perişanlığını göstermeye devam edeceğiz ve işçi sınıfının bilinçli liderlere kavuşmasını bekliyeceğiz. Bu hep böyle olmuştur ama, hep böyle olacaktır anlamına gelmez. Bu anayasamız tastamam ve olduğu gibi uygulandığı sürece yaldızlı sözlerin altından çok gerçekler gün ışığına çıkacaktır.

Mehmed Kemal

İKİNCİ MİLLİ KURTULUŞ SAVAŞI

Son hükûmet değişikliğinde Ankaradaki Amerikan Büyükelçisinin doğrudan doğruya etkisi, belki ispat edilemez; ama Amerikanın ve Amerikan taraftarlarının rolü, tartışmasız kabul olunabilir. Olayda, içerdeki gerici hareketle, kökü dışarda çıkarcı çevrelerin işbirliği. elle tutulur gözle görülür bir açıklıkla ortaya çıkmıştır.

Amerikan taraftarı çevreler, Inönü'yü niçin devirdiler? Inönü, Amerikan aleyhtarı değildi; Sovyetler Birliği, ya da Çin taraftarı bir insan olduğu da ileri sürülemez. Yurt içinde köklü değişikliklerin bir an önce yapılmasını isteyen çevre ve akımlar, buna engel olarak, uzun zaman Inönü'yü ve CHP'yi görmüşlerdir. Bütün bunlara rağmen Amerikalılar ve onların içimizdeki kolları Inönü'den kurtulmayı niçin istediler?

Bizce bu sebep, en çok, Inönü'nün Amerikan aleyhtarı ya da Sovyet ve Çin taraftarı bir politikacı olmayışında yatar.

Kayıtsız, şartsız teslimiyet

Amerikan etkisinin ve sonra egemenliğinin yurdumuza ilk yerleşmeye başlamasından bu yana halkımız ve aydınlarımız arasında bu sızmaya karşı bir direnme başladığı doğrudur. Ne var ki bu direnme dış politikaya etki yapacak bir genişliğe ve güce kolaylıkla sahip olamamıştır.

Sovyetler Birliğinin harp sonrasında işlediği büyük hatâ, yani Türkiye'den toprak ve üs talebinde bulunması, emperyalizmin ve onun Türkiye'deki işbirlikçilerinin işlerini son derece kolaylaştırmıştı. Bunlar bu büyük hatâyı, gerektiği gibi, değerlendirmekte hiç kusur işlemiyorlardı. Türkiyenin istilâ tehdidi altında bulunduğu ve buna karşı yapılacak tek hareketin Amerikan yardım ve himayesini kabul etmek olduğu düşüncesi yayılıyor yerleşiyordu. Türkiyenin bağımsızlığını muhafaza etmesini ve tarafsız kalmasını istemek çok zorlaşmış, âdeta imkânsızlaşmıştı. Emperyalizmin oyununa dikkati çekmek, o hava içinde, vatan hainliği sayılır oldu.

Demokrat Parti kurulmuş, mağdur kitlelerin desteğini sağlayıp kuvvetlendikten sonra asıl rengini belli etmeye başlamıştı. Dış ticaret erbabının ve toprak ağalarının dünya görüşlerini kitleler arasında büyük başarı ile yayıyor, Amerikan taraftarı bir dış politikayı şiddetle savunuyordu.

NATO kurulmuştu. Demokrat Parti CHP yi, NATO'ya girmeyi istememekle ya da girmeyi sağlıyacak eğilim ve heyecanı göstermemekle itham ediyordu. Aslında bu suçlamaların ikisi de, bir miktar, doğruydu.

Inönü ve CHP, çok taraflı, anti-Sovyetik bir ittifaka girmeyi istiyorlardı; fakat bizim Milli Kurtuluş Savaşımızın önderleri olmaktan gelen bir ihtiyatla, temkinli hareket ediyorlardı.

Buna karşı, bazı Atlantik Devletleri kendi gidişlerine uygun bulmadıkları için, Amerika da belki iyice dize getirdikten sonra almayı düşündüğü için, Türkiyeyi Nato'ya almakta çekimser davranıyorlardı. Milli Kurtuluş hareketimizin gayelerini ve anlamını bilen ve kadrosunu hatırlayan Amerika, ağırdan alıyordu. O devre sonunda şu husus aşağı yukarı belli olmuştu: Amerika, Demokrat Partiyi bekliyordu. Nitekim Türkiye Nato'ya, Demokrat Parti iktidara geçtikten sonra alındı. Demokrat Parti iktidarı bu büyük lûtfun bedelini, Kore macerasında Amerikayı herkesten fazla desteklemekle ödemeye başladı.

Uyduluk, faşizmi getirir

Takip eden felâketli devreyi ayrıntılarıyla anlatmak, konumuzun dışında kalır. O zamanları şöylece özetlemek, belki, mümkündür: Türkiye tam bir uydu haline girdi. Türk hariciyesi düşünüp yol çizmek külfetinden kurtuldu; bu işi Amerikalılar bizim hesabımıza yapıyorlardı. Diplomatlar, yeni olaylar karşısında bizim ne yapabileceğimizi tahmin zahmetinden kurtuldular; sadece Amerikanın davranışını tahmin etmek yetiyordu. Sömürge, yarı-sömürge ülkelerdeki milliyetçi hareketler bizi karşıalrında göreceklerinden emperyalist devletler bizi yanlarında bulacaklarından emindiler.

Iktisadi bağımsızlığımızı kaybedişimiz de, buna paralel bir seyir takip etti.

Toplumcular, susturulmuşlardı. CHP ve Inönü, ağır baskı altındaydı. Terrör, yaygınlaşmıştı ve gittikçe yoğunlaşıyordu.

Milli varlığımızla ilgili bütün bu konularda duyulabilen tek itiraz sesi, biraz zayıf ve tereddütlü de olsa, Inönü'nün ve CHP'nin sesiydi.

ERDOGAN BAŞAR

Sam Amcanın eski günler özlemi

27 Mayıstan sonra ağır hava dağıldı, terrör kalktı; toplumcular seslerini duyurmaya başladılar. Dış politika, eleştirilmeye, tartışılmaya başlandı.

Esasen dünya şartlarında önemli değişiklikler olmuştu.

Gelişen «üçüncü dünya» ülkeleri bağımsız ve tarafsız kalmak isteyen devletlere bu yolda ek imkânlar sağlıyordu.

Sovyetler Birliğinde büyük değişiklikler olmuş, Türkiyeden toprak ve üs taleplerinin haksız ve yanlış olduğu meydana çıkmıştı.

Amerikan emperyalizmi bütün dünyada hızla prestij kaybediyordu. Uçüncü Cihan Harbi ihtimallerinin çok zayıflaması, umacıyla korkutma politikasını iflâs ettirmişti.

Fakat geçmiş devrede iktisadi ve siyasi bağlarla dört bir yanından sıkı sıkı bağlanmış olan Türkiye, bir türlü hareket serbestliğine kavuşamıyordu. Amerika, geçen on yıl içinde açık ve gizli anlaşmalarla sağladığı tek taraflı imtiyazların hiç birinden en küçük bir fedakârlığa razı olmuyordu. Ayrıca eski Demokrat Parti kadrolarının 27 Mayıs'a ve yeni Aanyasaya karşı teşkilâtlanışını da alâkayla izliyordu. Atatürk ilkelerine dönüş eğilimine karşı güvenebileceği bu yeni kuvvetin, bir gün söz sahibi olmasını sabır ve umutla bekliyordu. Hâdiseler, bunda hatâ etmediklerini gösterdi.

İnönü direndi

Bağımlı, tek taraflı ve şahsiyetsiz dış politikanın getirebileceği tehlikeyi Küba buhranında yaşadık. Amerikan politikasının sadece Amerikan çıkarları ve dünya hâkimiyeti için kurulduğunu ve işlediğini de Kıbrıs anlaşmazlığında gördük.

Küba buhranı sırasında, Uçüncü Cihan Harbinin patlaması bir an meselesi iken, Başvekil Inönü bir mesajında «hâdiseler tamamen kontrolumuzun dışında cereyan ediyor.» demişti. Misak-ı Milli Türkiyesi, Amerikanın cihan hâkimiyeti macerasında hiçbir şey kazanamaz, ama çok şey kaybederdi. Toprağımızda, anlaşmalı - anlaşmasız, pek çok Amerikan üssü vardı. Dünyanın öbür ucundaki Küba gerginliği yüzünden kopacak harbin ilk ve en kanlı ateş bölgesi, yurdumuz olacaktı. Günlük meseleleri ve geçim dertleri ile uğraşan Türk halkı, hiç ummadığı ve beklemediği bir anda, kendi arzusuna rağmen, bir atom savaşı emr-i vaki ile karşılaşabilirdi.

Buhran karşısında Inönü'nün ihtiyatlı ve temkinli tutumu, hemen bütün dünyada takdirle karşılanmış, yurt içinde de ferahlık yaratmıştı. On yıl önceki Kore macerasını hatırlayanlar, iki hareket tarzı arasında gereken kıyaslamayı yapıyorlardı.

Gerginlik, savaşsız atlatıldı. Fakat bıraktığı iz, derin oldu. Amerikanın cihan hâkimiyeti esasına dayanan dış politikasına bağlanmış bir Türk dış politikasının yeni buhranlar karşısında da bizi benzer tehlikeler karşısında bırakacağı iyice anlaşıldı.

Küba gerginliğini takip eden ilk büyük dış politika buhranı, Kıbrıs meselesi ile geldi. Amerikan Dış İşleri Bakanlığının bir dairesi olan, Amerikan Haberler Merkezinin Ankara şubesi Amerikanın Kıbrıs konusunda Türkiyeyi desteklediği hakkındaki söylentilerin aslı olmadığını açıkladı. O zaman farkedildi ki, Amerika Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılmasını (ENOSIS'i) desteklemektedir ve Kıbrıs'taki Türk ve Rum cemaatlarının hayatları ve istekleri ile ilgilenmemektedir.

Amerikan Haberler Merkezinin açıklamasını takiben Inönü'nün söylediği sözler, tarihi değer taşır: «Amerikanın önderliğine inanmakla yanıldığımı anlıyorum.»

Bu sözler üzerinedir ki, Porter adında bir Amerikan generali Ankara'ya gelerek «Kıbrıs meselesinde daha yumuşak başlı hareket edecek» yeni bir başvekilin kim olabileceği konusunda temaslar yaptı. Bu arada, Amerikan Istihbarat Teşkilâtı (C.I.A.) nın Türkiyenin 22 ilinde teşkilâtı ve adamları olduğu gazetelerde yazıldı.

Kıbrıs olaylarını «Çok Taraflı Nükleer Kuvvet» e katılmayı reddedişimiz takip etti. Arkadan nükleer enerji ile işleyen bir Amerikan gemisinin Istanbul'a gelme teklifini kabul etmeyişimiz, daha sonra da Nato emrindeki kuvvetlerimizi arttırma isteğini reddedişimiz geldi.

Inönü direniyordu. Ama Türkiye, Inönü'nün 1950'de bıraktığı Türkiye değildi.

Sam Amca neden milliyetçileri sevmez

Amerika, komünist ülkeler ve komünist liderlerle mücadelesinde kendi halkının desteğini kolay kazanır. Komünist olmayan gelişmiş ülkelerin, komünist olmayan kitlelerinin de kısmi tasvibini sağlayabilir. Uçüncü Dünya Harbi ihtimali azaldığından beri bu desteklemeler, eskisi kadar hararetli olmamakla beraber, gene de vardır.

Fakat, bağımsız milliyetçi liderlere karşı tavır takınmak, Amerikan idareci çevreleri için zordur. Çünki, bunların haklı mücadelesini kötülemek için onları komünistlikle itham etmek gülünç oluyor; yapanları küçük düşürür. Birbirinden çok farklı şartların insanları olmakla beraber De Gaulle, Ben Bella ve Nâsır bu kategoriye girerler. Ve bu yüzden Amerika Birleşik Devletleri idarecileri en çok bu gibi liderlere kızarlar. Amerikan basını son zamanlarda Mao-Tse-Tung'tan ve Ho-Chi-Minh'ten çok De Gaulle'e, Nâsır'a ve Ben Bella'ya ateş püskürmektedir.

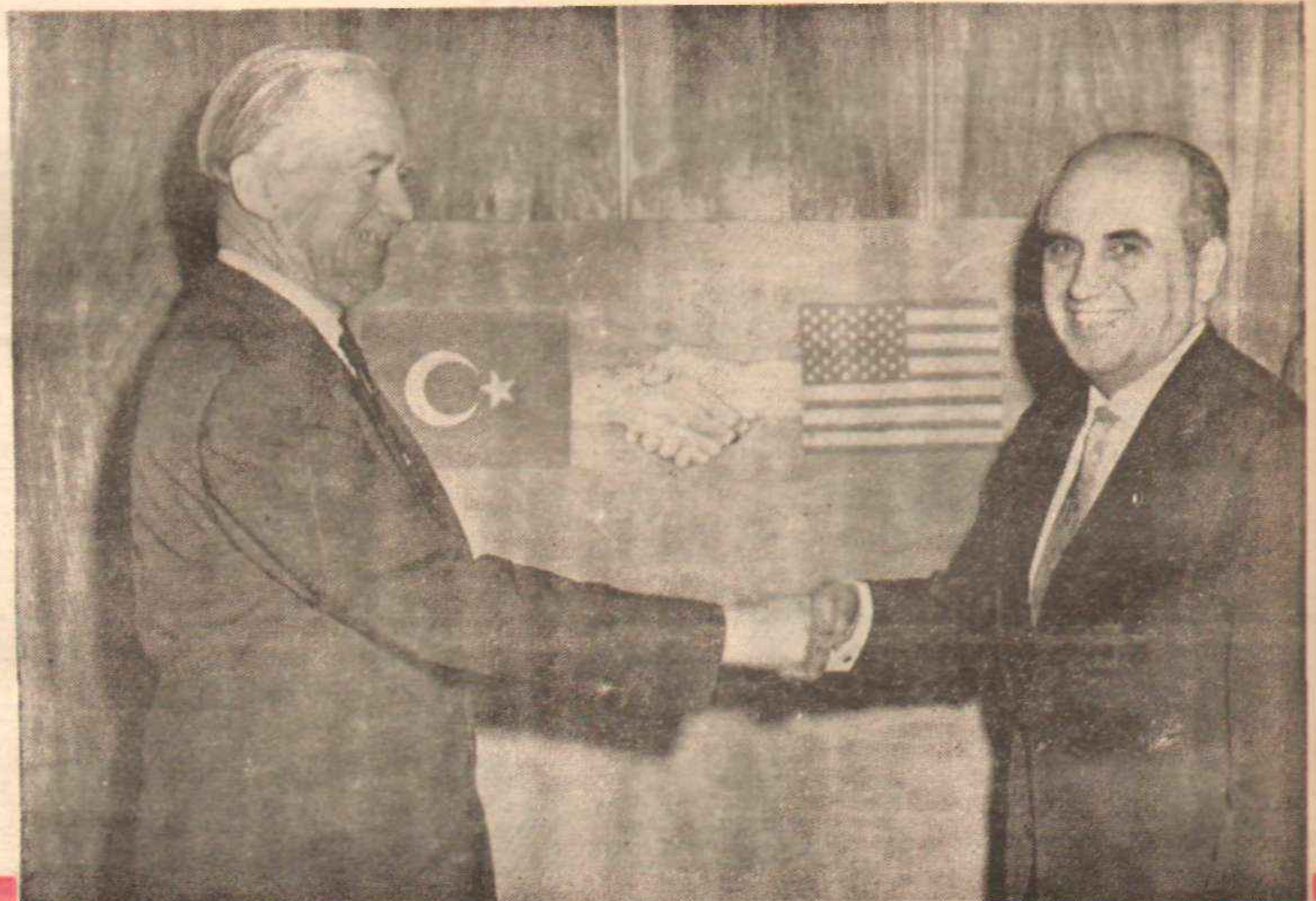
Inönü, son zamanlarda, bağımsız ve şahsiyet sahibi, haysiyetli bir dış politikanın taraftarı olmağa başladığını tutumu ile isbat etmiştir. Mevcut anlaşmalar ve bu milletlerarası anlaşmalara riayette titizliği, Inönünün karşısına aşılmaz bir duvar heybetile çıkmıştır. Bunun üzerine çok taraflı ve geniş kapsamlı bir dış politika tutumu ile mevcut anlaşmaların menfi tesirlerini yok etmek, hiç değilse azaltmak yolunu tutmuştur. Bu bir eğilimdi ve nereye kadar gidebileceği hususunda Amerikalıların elinde hiçbir teminat yoktu. Milli Mücadeleden gelen bağımsızlık ve milli haysiyet endişeleri Inönü'yü Amerikalıların gözdesi olmaktan çıkarıyordu.

Inönü böyle bir Devlet adamı olduğu içindir ki Amerikalılar ve onların içimizdeki adamları ondan kurtulmak istediler. Ve bundan muvaffak oldular.

Faşizmin ilk belirtileri

Hükûmet değişikliği sırasında uyanık unsurların ilk tepkileri, yeni hükûmeti düşündürdü ve tedbirli harekete sevketti Imzalanan protokol ve takip eden hükûmet programı bu yüzden, tâvizlerle doludur Hattâ program İnönü hükûmetinin tutumuna o kadar uygundu ki, AP genel başkanı Süleyman Demirel kendi teşkilâtına «AP'nin iktidarda bulunmadığını ve bu yüzden kendi programını uygulayamıyacağını» hatırlatmak ihtiyacını duydu.

Fakat yeni idareciler sözlerle fiillerin, programlarla icraatın birbirine uymak zorunluğunda olmadığı kanaatını kuvvetle benimsemişlerdi. Ege tütün piyasasının açılışında tütün ekicilerine karşı aracı tüccarı ve dış alıcıyı desteklediler. Bunu «karma ekonomi» adına yaptılar. Adana Il Kongresi olayları, Türkiye Işçi Partisi hakkında ne düşündüklerini meydana çıkardı. TIP'in Akhisar mitingi, Komünizmle Mücadele Cemiyeti'ni perde yapan Adalet Partisi idarecileri tarafından bozulmaya çalışıldı; TIP idarecileri ölüm tehlikesi karşısında bırakıldı; partinin Akhisar ilçe binası tecavüze uğradı, parti levhası in-

Amerikan Büyükelçisi Raymond A. Hare bir yardım anlaşması imza töreninde

dirilip parçalandı. Akhisarda 48 saat terrör hüküm sürdü. Hükûmetin buna tek cevabı, kanun hükümlerini tekrar eden ve Iç Işleri Bakanının imzasını taşıyan bir bildiriden ibaret kaldı. Ankara tiyatrolarında oynamakta bulunan üç piyes, evvelce tetkik edilmiş olduğu halde, yeniden tahkikat konusu yapıldı. Istanbul Şehir Tiyatrolarının repertuvarlarının AP kontrolu altına alınmasını sağlamak için yeni bir tüzük hazırlanmasına girişildi. Sekiz aydır satılan *bir kitap, toplatıldı.* Arkasından bir hâkim tarafından yazılmış bir diğer kitap hakkında aynı tedbir uygulandı. Kozluda, hükûmetin tedbirsizliği ve aşırı sert hareketi *yüzünden çıkan olayda işçi* ile ordu karşı karşıya getirildi ve işçinin üzerine ateş açılmasına, iki işçinin ölmesine sebebiyet verildi. Ustelik bu olayların sorumluluğunun *T. Işçi Partisine yükletilmesine* kalkışıldı. Yurt ve dünya olaylarının vatandaşa tarafsız bir şekilde intikalini önlemek için, Radyo idaresine yüklenildi. Yeni tarafsız *bir teşekkül olan TRT* teşkilâtının yeniden, taraflı, hükûmet organı haline getirilmesi için kanun tasarısı hazırlandı.

Irticaın ve emperyalizmin en büyük korkusu, ötedenberi, gençliktendir. Yüksek tahsil talebe teşekküllerinin tepkilerinden kurtulmak için bunların idare kurullarını birer ikişer, sessizce, ele geçirmeye başladılar.

Anayasanın ve yürürlükteki kanunların eksiksiz uygulanacağına dair verdikleri teminata rağmen, olaylar devam ediyor. 28 Mart 1965 Pazar günü yapılan Türkiye Işçi Partisi Kırıkkale Ilçe kongresi de tecavüze uğradı. Saldırganlar iyi bir tertiple kongrede bulunanları oyaladılar ve aralarından bir grup TIP ilçe binasını bastı, kapıyı zorlayıp açtı, parti levhasını indirdi ve bir sürü hasar yaptı. Kongreden Ankaraya dönen parti üyelerinin yolu kesildi ve otobüsleri taşlandı. Kırıkkale saldırganları da Türk Ocağı perdesi altında gizlenen, bozkurt rozetli AP'lilerdi.

Düşünce özgürlüğüne ve siyasî haklarımıza karşı girişilmiş buunan bu hareketlerin nerede duracağı belli değildir. Anayasa, bazan hükûmet tarafından, bazan hükûmet desteğine nail olduğu inancı ile hareket eden, ne idüğü belirsiz, sorumsuz teşekküller perde *edilerek AP tarafından, aralıksız ihlâl edil*mektedir. Bu gidiş, iyiye değildir.

Amerikan taraftarları, dünyanın başka geri kalmış ülkelerinde neler yaptılarsa burada da aynı şeyleri yapmağa hazırlanmaktadırlar. 1950 sonrasında Türkiyede olanlar, hattâ belki de aynı sıra ile tekrarlanacaktır.

Belki önce bir komünist komplosu keşfedilecek, bu vesile edilerek ortalığa dehşet saçılacaktır. Bunu genel olarak bütün toplumculara karşı geniş bir sindirme hareketi ve arkasından millî bağımsızlık taraftarı bütün eğilim ve davranışların ezilmesi takip edecektir. Sonra sıra, hiç kimse şüphe etmesin, CHP'ne ve Inönü'ye gelecektir. Böylece hem Türkiye onlarca özlenen ortam olacak, hem de 27 Mayıs'tan ve yeni Anayasadan tam bir intikam alınacaktır. Bugün bu ihtimaller vehim gibi görünebilir. Ama unutulmasın ki 1950 *ve sonrasında* olanlar 1945'te *söylense de*li saçması sayılırdı. Toplumun içinde faal gerici kuvvetler, kendilerini ve amaçlarını gizleyerek, günlerini beklediler. Cumhuriyetçi*lerin ve toplumcuların hatalarından ve birbir*lerine düşmelerinden faydalanıp güçlendiler, iktidara geçtiler. Ondan sonra da bildiklerini, yani Amerikan taraftarlarının dünyamızın *her köşesinde yaptıklarını, yaptılar.*

Bu korkunç sonuçları önlemek, vatansever kuvvetlerin hatâlardan kaçınması ve şuurlu işbirliği ile, muhakkak, mümkündür.

1945 sonrası yanılmaları

1945 sonrası açılışında, o zamanki toplumcuların ve o zamanki CHP idarecilerinin hatâları oldu. Uzaktan bir bakışla o hatâlara bir göz atmak, bugün için yararlı ve geçerli sonuçlar çıkarmamıza yardımcı olabilir. O zamanın toplumcuları, milletlerarası kapitalizmin Türkiye için hazırladığı oyunu ve bunun muhtemel sonuçlarını gayet iyi görmüşlerdi. Yalnız kendileri, iyi kötü, demokratik bir ortam içinde mücadeleye hazırlıklı değillerdi. Buna göre yetişmiş kadrolardan, bol *elemandan ve geniş kitle ilişkilerinden yok*sundular. Ustelik, getirilen sınırlı hürriyet havasını da geçici ve aldatıcı buluyorlar ve buna karşı, asgarî zayiatla gene varlıklarını *devam ettirmek için, tedbirli bulunmayı lü*zumlu addediyorlardı. Gene o zamanın toplumcuları yeni kurulan Demokrat Parti'nin mahiyet ve rolünü de çok doğru tayin et*mişler, geleceği görmüşlerdi;* bu partinin CHP'e tercih edilecek bir tarafı olmadığı kanaatine varmışlardı. Belki de vaktinden önce demokratik mücadeleye katılma mecburiyeti, onları bazı organizasyon hatâlarına sürükledi. Bu hatâların sonucu olarak, o zaman iktidarda olan CHP hükûmeti ile karşı karşıya geldiler ve yenildiler. O zamana kadar ne yapacağını değil, ne söyleyeceğini bilmeyen Demokrat Parti kurucuları bu ezilen hareketin şiarlarını, mal bulmuş mağribi gibi, benimsediler ve bu şiarları kullanarak mağdur kitleleri etraflarında topladılar. Herkes bilir ki, meselâ anti-demokratik kanunların kaldırılması isteği, meselâ anti-faşist mücadele hedefleri o günkü toplumcu hareketin ortaya attığı şiarlardı ve sonra bunlara sahip çıkan Demokrat Parti «anti-demokratik kanunların kaldırılması» diye diye 1950'ye kadar vaziyeti idare etti. Sonra da o anti-demokratik kanunlara, gözünü kırpmadan yenilerini ekledi.

Aynı devrede CHP'nin hatâlarının başında ise emperyalizmin mahiyetini ve ilerde yapabileceklerini tam tayin edememiş olmaları gelir. Sovyet talepleri karşısında tek başına mukavemet kararı veren, ve bu kararında bütün milletin kendisi ile beraber olduğunu bilen bir hükûmetin ayrıca batıdan yardım aramasına hiç ihtiyaç yoktu. Yeni harpten çıkmış, yorgun bir Rusya'nın bir istilâ macerasına atılması beklenemezdi. Hele böyle bir istilâ teeşbbüsü karşısında o yardım aranan devletlerin gene kendi stratejik çıkarları icabı, kendiliklerinden yardıma koşacakları muhakkaktı. Kaldı ki biz, ittifakını aramaya çıktığımız Devletlerin topraklarımızda ne arayabileceklerini bilmeliydik; *onları en iyi, CHP idarecileri tanırdı.* Bundan başka CHP idarecileri Demokrat Partiyi nihayet bir iç-irtica olarak düşünüyorlar, bu açıdan karşılarına alıyorlardı. Karşılıklı po*lemikler lâikliğin yorumlanması, devletçili*ğin tatbikatı, Atatürk'e saygı gibi konular etrafında geçiyordu. Halbuki DP içinde kuvvetlenen dış ticaret erbabı ve toprak ağaları, *beynelmilel irtica ile yakın bir iş-birliğine* hazırlanıyorlardı. CHP idarecileri ise iktisadi ve siyasî bağımsızlık konularını münakaşa mevzuu bile yapmıyorlardı. Bundan başka kitleleri, gelişen irtica hareketinin dışında ve millî bağımsızlık safında tutabilecek muhalefet partisi'nin Demokrat Parti değil, o zamanki toplumcu hareket olduğunu görmeleri icap ederdi. Nitekim, zamanın Hariciye Vekili Necmettin Sadak bunu görmüş, Akşam gazetesindeki baş yazılarında Türkiyede Komünist Parti'nin bile kurulmasına imkân verilmesini isteyecek kadar ileri gitmişti. Fakat sonradan bu tutum revaç bulmadı ve toplumcu hareket ezildi.

Bunlar çok keride kalmış olaylardır ve burada tekrarının sebebi, sadece, aynı hâtâlara yeniden düşülmesini önlemek endişesidir. Toplumcu hareketin 1946'lardaki yöneticileri bugün konuşacak durumda olsalardı, biz sanırız ki, Inönü'nün Amerikan önderliğine inanmakla aldandığını belirtirken gösterdiği cesaret ve açık yüreklilikle «yanılmışız» derlerdi.

İstiklâlciler, millîc'ler birleşiniz

Bu karşılıklı hatâların acı sonuçları oldu. Toplumcu hareket, yediği ağır darbenin tesirlerinden uzun zaman kurtulamadı. Kitle*lerin Demokrat Partiye akması CHP'nin* 1950-de uğradığı ağır yenilgiyi doğurdu. Ve bizzat Türkiye, gerilemekle kalınadı, 1922'den bu yana unuttuğu bağımlı bir hayatın acılarını yeniden tatmağa başladı.

Bugün Türkiye'de yepyeni bir toplumcu hareket gelişme halindedir. Bu hareketin çekirdeğini yeni ibr siyasî parti, TIP teşkil ediyor. Anayasaya uygun bir programı ve tüzüğü vardır; mensuplarının bu program ve tüzük dışında hareketleri olmadığına, aklı başında ve dürüst herkes tanıktır. Bu hareketin şiarları kısa zamanda tutuyor, yaygınlaşıyor. Çünkü bunlar, yurt gerçeklerinin, ilmî bir gözle ve vatansever bir tutumla ele alınmasının sonucu olarak ortaya atılıyorlar.

CHP'nin vatansever, aydın merkez kadroları da partilerine yeni bir öz vermek ve çağdaş bir çizgi çizmek çabası içinde görülüyorlar. Nitekim, son kongrelerinde kabul ettirdikleri «Ileri Türkiye Bildirisi» bağımsız bir Türkiyenin refah ve gelişme yoluna girmesi özlemini anlatmaktadır. Yalnız, bu kadroların bu amaçları kendi tekelleri altında tutma zaafına kendilerini kaptırmamalarını temenni ederiz. «Biz muhalefette olduğumuza göre, bütün ileri şiarları biz benimseriz. Oyle ki, bizim solumuzda başka bir parti ayakta kalamaz; silinir gider.» düşüncesi, 1946'daki hatânın başka bir üslûpla tekrarından başka bir şey ifade etmez. O acı sonuçlardan başkasını da, veremez.

Muhalefette bir değil iki parti vardır: CHP ve TIP. Her iki parti, bağımsız ve şahsiyetli, haysiyetli bir dış politikanın savunucusudurlar. *Her iki parti, Millî Mücadeleyi* bir başlangıç kabul etmektedirler. Her iki parti olaylara «Atatürk sağ olsaydı, bugünkü şartlar karşısında ne yapardı?» diye bakmak *gayretini göstermektedirler. Her ikisi 27 Ma*yıs'a ve 1961 Anayasasına bağlıdırlar. Ve mübalâğaya kaçmadan denebilir ki, zinde kuvvetler esas itibariyle bu iki partiden birşey*ler beklemektedirler.*

Işte bu sebeplerledir ki, Türkiyedeki Amerikan taraftarları bu partilerin ikisini de sevmemekte, hattâ bazan bir tutmaktadırlar.

Bu iki partinin yanyana tutulması, her iki partinin idarecilerini de ayrı yönlerden endişelendirebilir. CHP'liler TIP'e çatmazlarsa, kendilerine de komünist deneceğinden çekinebilirler. Unutmasınlar ki, ortada TIP yok iken de bu suçlamaya uğramışlardır ve bu, hiçbir sonuç vermemiştir. Kaldı ki TIP'in komünist olmadığını, en iyi kendileri bilirler. TIP'in bu ithama uğraması, haklı tenkitlerine ve doğru şiarlarına gericilerin verebilecek başka cevapları olmamasındandır. TIP'liler, CHP'ye yüklenmezlerse kendilerinin CHP'nin bir kolu, bir muvazaa partisi diye halkın gözünden düşeceklerini zannedebilirler. Bundan kurtulmanın yolu, zemine ve zamana uymayan, gerçek dışı tenkitlerle, CHP'ne pir aşkına yüklenmek değildir. TIP gibi bir parti, muvazaa partisi olmadığını ispat etmek için bir münazara partisi olmak *mecburiyetinin çok üstündedir.* Ayrıca, Rüyam Salonu - Gültepe olaylarından bu yana yeni hükûmet iktidara geçinceye kadar, TIP'e karşı saldırı olaylarının durduğu bir vakıadır.

Bu çok uzun satırları şu sonuçla bağlamak mümkündür, sanıyoruz:

Memleket, belki de Millî Mücadeleden bu yana karşılaşmamış bulunduğumuz, ağır şartlar altında ve kötü ihtimaller karşısındadır. Durumun daha ağırlaşması mümkündür, fakat hafifleyeceğini gösteren belirtiler görünmemektedir. Buna karşı, bütün vatansever kuvvetlerin bir Millî Bağımsızlık hareketi içinde ve etrafında toplanması bir zarurettir. Esas mesele, budur. Bütün diğer meseleler, buna nazaran, ikinci derecede kalır. Bu Istiklâlciler, bu Millîciler birliğini bozabilecek her davranış, bizce, zararlıdır. Armudun sapı ve üzümün çöpü ile uğraşmaya dalıp meyva bahçesinin tümünü, bu güzelim memleketi, bütün şeref ve hazineleri ile kaybetmek tehlikesi vardır.

Istiklâlciler! Millîciler!

Bugün için birleşemezseniz hiç değilse, birbirinize yüklenmeyiniz. Bu, yarınki birleşme imkânlarını zedeleyebilir

Ama birleşebilirseniz, bugünden tezi yok: Millî Bağımsızlık ve Anayasa etrafında toplanınız. Ilerde yeniden «ya istiklâl, ya ölüm» demek zorunda kalmamak için, bugün bu zaruridir.

BATICILIK ULUSÇULUK VE TOMLUMSAL DEVRİMLER: IX

Atatürk'ün Milliyetçiliği ve «TARİH TEZİ»

Türk mandacılarının, Kurtuluş Savaşına Amerikanın sempati gösterdiğine inanmaları da temelli bir cahilliğe ve Amerikan okullarında aldıkları misyonerlik hayranlığına dayanıyordu. Çünkü Amerikan devleti onların sandığı sempatiyi beslemediği gibi, duyulan sempatinin temelindeki nesne, Türk değil, petrol idi.

NİYAZİ BERKES

Osmanlı İmparatorluğunun tarih zoruyla ortadan kalkmasından artakalan müesseseleleri üzerinde bir iki düzeltme yapmaktan ibaret bir islâhatçılıkla, baştan başa yeni bir ulusal yapı ve ulusal yön bulma anlamındaki devrimcilik arasında büyük fark vardır. Bunun, Kurtuluş Savaşı devrimine özgü olan ve pek farkında olmadığımız bir yanını belirtmek için, benzer değişmeler geçiren bir iki toplum'a olan farklara dokunmak isterim.

Batı uygarlığı etkisi altında devrimsel değişmeler sürecine girmiş başka toplumların milliyet meselesindeki durumu bizdekinden farklı olmuştur. Meselâ, Japon toplumunu alalım. Japon değişmesi milliyet kavramı güçlükleri ile hiç karşılaşmamıştır; çünkü bir millet olma işi, Japon toplumu daha Batı uygarlığı etkisi başlamadan hayli önce tamamlanmış bulunuyordu. Daha sonra yapılan değişiklikler, tarihin hazırlayıp verdiği bu temel üzerinde şu veya bu noktalarda reformlar yapma işi olarak kaldı. Rus toplumunu alalım. Bu toplum deminkinin aksine şiddetli bir devrim geçirdi; fakat orada hiç bir zaman Rus millî dili, edebiyatı, ilmi, musikisi ve hatta âdetleri ve atasözleri modern bir millî varlık temeli olarak ortadan kalkmadı. Bugün Çin toplumu da böyle bir devrim içinde; fakat millî temel açısından orada da Çin millî varlığı bir temel olarak gene ortadadır. Araplığı alalım. Yüzyıllardan beri Araplık, ulusal ve siyasî varlığını kaybetmiş bulunuyordu. Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasıyle bunu elde edeceğini sanırken bu defa Batı hükmü altına girdi. Öyle olduğu halde, dili ile, tarihi, ile ve hatta dili ve dini sayesinde Arap olmayan insanları bile kendine mal ederek benimsediği bir tarihî Araplıkla bütün dünyaya kendini tanıtıyor.

TÜRK ULUSU TARİHTEN SİLİNME TEHLİKESİ KARŞISINDA

Türk ulusal varlığı bunların hepsinden farklı davaları yenmekle kurulabilmiştir. İmparatorluğun Batı etkisi altında kalışı, Japon ve Rus toplumlarından farklı olarak onu ulusal bütünlemeye değil, ulusal parçalanmalara götürdü. İmparatorluktaki Türkten gayrı halkları birer millet halinde ayırırken geriye kendine ad verecek her şeyi Türk olmayan bir idare altında bir halk yığını bıraktı. Batı, bu imparatorluğun temellerini çökertirken içindeki bütün milletleri Osmanlılığa düşman etti. İçindeki Türk unsuru bu çökertilmeden en çok zarar gören, âdeta ekonomik alanda yok olma sınırına gelmiş olan unsur olduğu halde, Osmanlılığın savunuculuğu ona kaldı. Bunun, Türk milliyetçiliği ve kurtuluş savaşı üzerine iki olumsuz etkisi olmuştur: (a) dünyada yalnız kalış; (b) ulusal varlığının tarihsel temelini daha gerilere itme zorunluğu.

TEK BAŞINA KALMIŞ BİR MİLLETİN SAVAŞI

Birincinin sonuçları şu oldu; kurtuluş savaşının Türk toplumu, bugün ardısıra sömürgelerden doğan millet toplumlarından farklı olarak, iki yandan (Batı devletlerinden ve içerideki milletlerden) gelen hücumlar karşısında yıkılan İmparatorluğun biricik sorumlusu, hesap vericisi durumunda kaldı. Onun çöküşünden birer millet olarak doğan toplumlar onun sorumluluğundan sıyrılıyor; onların yerine bu sorumluluk Türk toplumunun sırtında kalıyordu. Bu yüzden, Türk Kurtuluş Savaşı, hem imparatorluktan ayrılan eski uluslarının, hem de Batı devletlerinin ve halklarının desteğinden yoksun kaldı. Bugün, yeni doğan uluslar, ayrı açılardan da olsa, genel bir sempati ve «hoşgeldin» havası ile karşılanıyorlar. Türk millî doğuşu böyle bir karşılamadan esirgenmişti. Üstelik, hemen hemen genel bir düşmanlık havası ile karşılanıyordu. Yunan ordusu, bütün Türk milletini kıtır kıtır kesse, bundan dünyada pek az vicdan isyan duyacaktı. Bizim Tanzimatçıların, Avrupa'dan borç sağlıyacak diye şımarttığı elçi Canning'in «Türkleri pılı pırtıları ile Avrupa'dan koğmak» sözü ile Gladstone'un «Türkleri dünya yüzünden kaldırmak» sözleri, Birinci Cihan Savaşı sonunda bütün medeniyet dünyasının «amentü» sü haline gelmişti.

İmparatorluktan ayrılan Müslüman milletlerle, diğer Müslüman milletlerden de bir hayır beklenmezdi. Trablus ve Balkan harplerinde sadece Müslümanlık için vicdanı kabaran müslüman dünyası, Türklük için aynı isyanı duymadı. Mandacılığı kabul eden Arap milliyetçileri Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgilenmediler. Libya'nın Senusi şeyhi gibi ilgilenenler olduysa da bu, bu savaşı bir müslümanlık savaşı sanmasındandı. Hint müslümanları da aynı yanılma ile ilk önce ilgi gösterdilerse de bunun bir millî Türk savaşı olduğunu anlayınca sempatileri antipatiye döndü. Bu müslüman milletlerin kendileri milliyetçilik ve bağımsızlık şuurundan o kadar yoksundular ki, kendileri manda ve sömürge idareleri altında otururken Türk'ün halâ kendilerinin dinleri için savaşmasını istiyorlar, böyle olmadığını görünce de ilgilerini kesiyorlardı. Türk mandacılarının, Kurtuluş Savaşına Amerikan'ın sempati gösterdiğine inanmaları da temelli bir cahilliğe ve Amerikan okullarında aldıkları misyonerlik hayranlığına dayanıyordu; çünkü Amerikan devleti onların sandığı sempatiyi beslemediği gibi, duyulan sempatinin temelindeki nesne Türk değil, petroldu.

Bütün bunların anlamı, Wilson prensiplerine göre bile meşruluğu tanınmıyan bir kütlenin ulus olma davası, dünyada, tarihte, dinlerde, ideolojilerde kendini yapyalnız tekbaşına bulması demektir. Üç çeyrek yüzyıl, içeride ve dışarıda Osmanlılık davası gütmenin zararlarını şimdi bu tek başına kalmış Türk «unsur» u çekiyordu. Bütün dünyada, hatta Osmanlı aydınları arasında Türk, bu imparatorlukta sadece önemsiz bir azınlık olarak tanınıyordu. Abdülhamit zamanında Anadolu'da vızır vızır dolaşan Avrupa'lı seyyahlar, boyuna Türk'lerin Anadolu'da iğreti bir azınlık olduğunu, nüfuslarının azaldığını, ekonomice yok sayılabileceğini yazarlar. Hatta bu yazılarda, Anadolu'ya yeni Yunan nüfusu yerleştirilmiş olduğunu hayret'e okudum. Bizim devlet adamlarımızın ve yazarlarımızın bundan haberleri olduğuna dair şimdiye kadar bir şeye rastlayamadım. Gafil, cahil ve millî haysiyet denen şeyden nasipsiz insanların idaresi altına düşen insanlar, bunların cezasını evlâtlarına ve torunlarına ödetirler bir gün.

MUCİZE!

Demek ki, Türk milliyetçiliği, birçok benzerlerinden farklı olarak, tarihsel bir temelden mahrumdu. Bu, bindiği dalı kesmeye benziyen bir milliyetçilik olma tehlikesini taşıyordu. **Kemalizm, yalnız milliyetçilik değil, yalnız millî kurtuluş ve bağımsızlık değil, aynı zamanda bir millet yaratma onu tarihe ve dünyaya kabul ettirme onu kendi kendine kabul ettirme, ve nihayet onu gelecekte de yaşayabilecek bir varlık olma temelleri üstüne oturtma işidir. Bunsuz bir Türk milliyetçiliği yalnız gülünç olmakla kalmaz; aynı zamanda varlığına kimseyi de inandıramaz.**

Bu dava o kadar büyük bir davadır ki, Mustafa Kemal'in bu kadar kısa bir zaman içinde bu kadar talihsiz bu kadar ters şartlar altında bağımsızlık savaşına girmiş bir milleti bütün dünyada şöhret ve itibarlı bir millet haline getirmesi, tek kelime ile, bir Mucizedir. Bugün, milliyetçiliğin, mutlak ve vazgeçilmez temelinin, üstünden atlanamaz ilk basamağının Atatürk geleneği olmasının sebebi budur. Bunsuz, ne bir Türk varlığı, ne de milliyetçilik olabilir. **Türk milliyetçiliğinin, daha doğrusu Türk milliyetinin temeli ne Karakurum'da, ne de Amerikan yardımındadır. Millî kurtuluş ve bağımsızlık savaşının Atatürkçülüğünü öldürenlerin, milliyetçilikten söz etmesi yalancılığın, namussuzluğun en büyüğüdür.**

Türk milliyetçiliğinin temeli, ne Karakurum'da, ne de Amerikan yardımındadır. Millî Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşının Atatürkçülüğünü öldürenlerin, milliyetçilikten söz etmesi yalancılığın, namussuzluğun en büyüğüdür.

TARİH MESELESİ

İkinci olumsuz sonuç, Osmanlı tarihine ve hatta Osmanlı — Türk tarihine karşı tepki, ve bambaşka bir tarih şuuru geliştirme meselesindedir. Tarihin dışına itilmiş, başındakiler tarafından mandacılık veya halifecilik uğruna tarihin o zamanki sahifesine gömülmek üzere olan bir milletin, tarihte kendi yerini kendi anlayışı ve kendi eliyle kendini bulması gerekir. Bunu, ona hiç bir İslâm tarihi, hiç bir Osmanlı tarihi, hiç bir Batı tarihi veremez; bu tarihlerin hiç birinde Türk yoktur, daha doğrusu şimdi aşağıda anlatacağımız anlamlarda vardır.

Millî kurtuluş savaşı yılları içinde bile, Türk aydınları arasında tarih, bakılmağa utanılacak bir kitaptı. Türk aydınının Türkçülüğü benimsiyenleri bile, Gökalp'ın harsçılık açısının yanlışları yüzünden aydının tarih huzurluğunu giderememişti.

Aydın, eskiden, müslüman iken kendini müslümanlıkla bir tutar; tarihin Türk'ü acaip şekilde göstermesine alınmaz hattâ ona katılarak Türk'e «idrâksiz Türk, kızılbaş Türk» der, geçerdi; hatta, ondokuzuncu yüzyılda Avrupa'lılardan öğrenerek Arapların moda ettiği bir teze, Namık Kemal gibi kapılarak, onları Tatarlar ve Moğollarla birlikte müslümanlığın yıkıcısı barbar bir kavim sayardı.

Aydın, Osmanlı olarak, ona «reaya» der; hristiyan reaya ile birlikte onu Osmanlı düzeninin en aşağı tabakasına koyarak kendinden ayırırdı.

Aydın, batıcı olunca, onun hakkında kullandığı en nazik kelime «Alaturka» kelimesi oldu: kendini «Alafranga» olarak ayırdı. Alaturka, yani Türk gibi olmak iptidailik, Alafranga yani Frenk gibi olmak ta medenilik. Hiç bir milletin aydını aşağılık duygusunun bu kadar derinine inememiştir!

Buna tepki olarak gelen Türkçülük de aydını tarih karşısındaki huzursuzluktan kurtaramadı. Gökalp'ın medeniyet ve hars kavramlarının tersineliği yüzünden, o kadar tellenip pullanan Türk harsı, aydının Batı historiyografisi karşısındaki utancını yok edemedi. Bu harsın gerçekliğine kendilerini bile inandıramadılar. Kımız içmeğe kalktılar; mideleri bozuldu, gene rakıya döndüler. Özellikle Türkçülerin alafranga olanları Türk harsı diye Arap, Acem, Hristiyan ve Avrupa harslarının veya medeniyetlerinin antika eşyası arasından çıkamadılar. Harsa saplanmışlar; Türk'ün medeniyette yeri olabileceği hatırlarına bile gelmiyor. Türkçülük nihayet, aslında bir sömürgecilik bilimi olan Türkoloji tarihçiliğinde tesellisini buldu. Bu da onları bizim bildiğimiz, içinde yaşadığımız Türk toplumundan ve ulusundan ayrı kavimlerin dünyasına daldırdı.

MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞI TARİH ŞUURU

Kurtuluş savaşından sonra bile, aydınlar arasında saplandıkları İslâmcı, Osmanlıcı, Batıcı ve Türkçü tarih görüşlerinde hiç bir değişiklik olmadı. Bu savaş sanki hiç olmamıştı veya oluşunun tarihsel bir anlamı yoktu. Türk aydınının, millî kurtuluş savaşının tarihsel anlamlarından bu kadar nasipsiz kalması inanılacak şey değil.

Atatürk'ün başlattığı devrimcilik yolu, Türkçülerin harsçılık tarihçiliğini adım adım yalanlamağa başlıyor; fakat devrim Ankarasının, bir Amerikan milyonerinin parası ile yapılan Türk Ocağında halâ Meşrutiyet İstanbul'unun Türk Ocağı'nın havası estirilmek isteniyor. Atatürk'ün medeniyet devrimciliğini, bunlar Türk Yurdu dergisinde «Hars Buhranı Var!» feryatları ile, karşılıyorlar. İstanbul'un İslâmcı, Osmanlıcı ve Batıcı tarihçiliği ise sinmiş bir halde. Sadece okullarda eski masallar devam ediyor. Yabancı okullar halâ açıkça Gladstone tarihçiliğinde.

Mustafa Kemal'in tarihe dönüşü, bunlara büyük bir sürpriz hazırlıyordu. Bambaşka, yepyeni, devrimci bir tarih görüşü bir zaruretti. Bu, devrimlerin rehberi olacak bir tarih görüşü olmalıydı.

«BÜYÜK ZAFER» İN TARİHSEL ANLAMI

Osmanlı İmparatorluğunun yadigârı olan İslâmcı, Osmanlıcı, Batıcı ve Türkçü tarihçilerin bu büyük anlayışsızlığına karşılık, Türk tarih anlayışında devrim

yapacak bir görüşü aramanın ilk hamlesinin, *kurtuluş savaşının önderi olan bir* kumandandan gelmesi, üzerinde durulacak bir şey.

Onun yaptığı şey, bir tarih görüşü için şart olan basamağı hazırlayan bir işti: bu savaşın en büyük muharebeleri, bütün tarih boyunca Anadolu'nun tarihini tayin eden; en son ve en büyük Türk devletinin doğduğu; uygarlık tarihinde Türkün İbrani, Yunan, Bizans ve Arap harsları ile karşılaşıp onlara uygarlıkça cevap verdiği; ve nihayet tarihte en son Türk varlığının kurtarıldığı bölgede geçmiştir. *Bu sahnede geçen bu hars - uygarlık savaşının* askeri ve stratejik olduğu kadar tarihî önemini, bu derin sezgili kumandanın anlamamış, ondan ilham almamış olmasına ihtimal veremiyorum

Bu ilhamın arayışlarından doğan tarih tezi, bellenmiş kavramlara o kadar aykırı idi ki, bütün aydınları yerinden sarstı. Aydınların çoğu bunu bir çılgınlık saydı; bir kısmı bilfiil ayaklandı. Nasırlarının bir yerine fena halde basılmıştı. Zeki Velidi'ler, Fuat Köprülü'ler, Ahmet Refik'ler, hemen hemen bütün «Darülfünün» hocalar, ayrı açılardan «olamaz» feryadını bastılar Kimisi filân Batı tarihçisinin kitabına, kimisi falan İslâm müverrihinin ne buyurduğuna, kimisi filân veya falan Türkoloğun dediklerine *dayanarak: «biz kim oluyoruz? Türk, bu* otoritelerin dediği gibidir» diye direnmeğe başladılar Vaktiyle Arap milliyetçiliğini, Muhammed'in ırkından olduğu için haklı gören, fakat «Türk te kim oluyor? İslâm tarihinde ne yeri var?» diyen İslâmcı Darülfünun hocası Ahmet Naim'ler köpüre köpüre homurdanıyorlardı *Kurtuluş savaşının milliyeçiliğine inanamıyan* aydınlar büyük bir imtihanla karşılaşacaklardı.

Atatürk'ün tarih anlayışı, bugün unutulmuş gibidir. Çoğu kişinin nazarında o *gelip geçmiş hafif bir çılgınlıktı Batıcı* aydın, onu hatırlamaktan utanıyor: Atatürk'ün bu yanını unutmağa çalışıp, var kuvvetiyle «o Batıcılıktır» iddiasında tesellisini buluyor Son zaman'arda Atatürk hakkında eski vatandaşı Armstrong'a kıyasla çok terbiyelice bir eser yazmış olan Lord Kinross, bu tarih tezi faslını hafif bir gülümseme ve biraz da acıma hissi ile, çabuk geçiştiriyor Daha önceki bir seyahat kitabında Anado'u'da Ermeni medeniyetinin eserlerini durmadan aramak merakını gizlemiyen lordu, mazur görme*miz gerekir; o hiç olmazsa yukarıda say*dığımız kişiler kadar şiddetli davranmamış

Bütün bunlar gösteriyor ki, Atatürk'ün tarih anlayışına karşı gelen'er muvaffak olmuşlardır Onların düşmanlığı karşısında bu görüş önce cıvıtıldı; sonra tüm yok edildi (Bugün sadece Tarih Kurumunun ciddi araştırmalarında ve yayın'arında meyvalarını vermeğe devam etmektedir.) Bu satırları okuyan okuyucu, benim bu kaypak zemin üstünde gezinmeğe kalkmama belki de şaşmaktadır Düşüp *şuramızı buramızı kırabiliriz; fakat* buna mecburuz; bugünkü milliyetçilik ve batıcılık anlayışlarının gelip dayandığı kargaşa, bu buz üstündeki meydan savaşının aldığı sonuçla başlamıştır Atatürk'ün sezinlediği tarih görüşünü, karşıtı olan tarih kopyacılarının kaynakları olan görüş'erle karşılaştırırsak yalnız *ona karşı gelen genel ayaklamanın değil*, o görüşü çürüten cılk eden kişilerin bu işteki rolünü de kavramış o'acağız Çünkü tarih tezinin karşılaştığı asıl tehlike, onun bugün utanılacak bir macera olduğu *kanısının yaratılmasına* sebep olan fırsatçı'ardan gelmiştir Türk'e bir yarın kazandıran Mustafa Kemal, onun geçmişini bu menfaatçıların çapulculuğundan kurtaramamıştır.

ATATÜRK'ÜN TÜRK TARİHİ AÇILARINA BAKIŞI

Atatürk'ün ipuçlarını yakaladığı yeni tarih görüşü Hristiyan, İslâm, modern Batı, Türkçü ve Irkçı tarih görüşlerine tüm karşı gelen bir tarih görüşüdür *Nere'erde ve neden* karşı olduğunu anlamamız için bu saydığımız tarih görüşlerinin Türk'le ilgili yanlarını, ayrı ve birlik yanlarını kısaca gözden geçirmemiz gerekir.

BATI TARİHÇİLİĞİ

Türk tarihi hakkında uygarlık dünyasında en derin iz bırakan tarih açısı Batı tarihçiliği o'muştur. Bu Batı tarihçiliğinin çekirdeğini anlamamız için, Gökalp'ın yanlış anladığı ve ters yere *koyduğu «hars» kavramını hatırlamamız* gerekir. Hars, millet'erin değer saplantılarının bir karmasıdır. Batı tarihçiliği, bilimsel tarihin bütün ilerlemelerine rağmen, Batı hars'arının değer açılarından kurtulamamıştır. Batı tarihçiliğinin bilimciliği ve objektifliği, Batı harsı çevresinin içinde büyük ilerlemeler kaydetmiştir; buna karşılık uygarlık ve medeniyet tarihi açısından Batı tarihçiliği iki bencilliğin halâ şiddetle etkisi altındadır: *Biri Hristiyan Bencilliği (Christo - centrism)*, diğeri Irk Bencilliği (Ethno - centrism). Gökalp, Batı'yı tanımamış olması yüzünden Batı harsının veya harslarının milletlerin ve lâikleşmenin eseri san*mıştır; gerçekte ise bunun çekirdeği Hristiyanlıktır.* (Tersine, milliyetler uygarlığın yarattığı olmuştur). Kaynağı dinlerden gelen harslar, uygarlıkların etkisi altında azçok lâik'eşebilir; fakat dinî temellerini kaybetmezler. Bugün, Batı'nın muazzam uygarlık değişmelerine rağmen, kiliselerin çeşitli kılık'ar altında üzerinde durmadan çalıştıkları şey *Hristiyanlık* harsının değerlerini yaşatmaktır.

Hristiyanlık harsı, öze'likle dinin içinden çıktığı etnik bağları kopardıkça şiddetlenir; ve ancak bir ruhanilik gele*neği* içinde bunu yaşatabilir. Hristiyanlığın üniversel bir din olduğu kanısı, Batı u'uslarının Hristiyan olmayan uluslar üzerine egemenliğini kurma aracı olan bir inançtır Hristiyan olmayan milletlerin Batı uygarlığına karşı uysallık gösterdik'eri halde dinine karşı inatçı bir tepki göstermeleri de bundandır Batı histori*yografisinde Hristiyan Bencilliğinin* yanında Avrupa'nın beyaz ırk bencilliği de kaybolmamıştır Dünya tarihinin merkezi halâ Avrupa ırkları ve Hristiyanlık dinidir Batı historiyografisi bu ikisine aykırı her hangi bir tarih açısını (mese'â bu arada Markçı tarih açısını) asla benimsevememiştir Bütün diğer harslar veya uygarlıklar tarihte hep bu merkezin etrafında ona ya bir şey katan bir hizmetçi veya ona karşı gelen bir düşman olarak görülür Meselâ Çin uygarlığına kıyas'a Batı Roma imparatorluğu zamanında bile bir *«gelişmemiş memleket»* durumunda olduğu halde Batı historiyografisinde halâ o zamanın merkezi Roma'dır

Modern Batı tarihçiliğinde bugün bile İsa, İncil, Arz-ı Mukaddes, Kilise tarihi, Luther vesaire İngiliz, Alman, Fransız, Amerikan harsları üzerine harcanan emekler paralar yanında uygarlık teknoloji ekonomi *tarihleri* üzerine yapılanlar devede kulak kabilindendir.

Batı historiyografisinin bütün bencilliğinin en iyi turnusol kâğıdı Türktür Bütün objektiflik boyaları Türk'e gelince *dökülür: Hristiyan* harsçılığı ve Avrupa ırkçılığı her yandan sırıtmağa başlar Mese'â şu meşhur tarihçi Pirenne'i okuyunuz Okudukça: «*aman ne bilimsel ne objektif*» diye bayılacağınız gelir Fakat, Türk'ten söz etmeğe gelince bu âlimin ağzı çarpılır, bir şeyler olur, hiç bir sahifesinde göstermediği ön - yargı'arı *nefretleri bülbül gibi ötmeğe* başlar Ben şimdiye kadar Türkten ağzı burnu çarpılmadan söz edenine rastlamadım

Hiç bir Batı'lı okuyucu, bun'arda objektifliğe, bilimselliğe aykırı bir şey görmez: çünkü bunları onlar da öyle bilir'er; bunlar üniversel gerçeklerdir Batı harsçılığının ayrılmaz parçasıdır Türk objektif Batı tarihçiliğinin bilim *efendi*liği ölçülerilerinin dışında kalan bir şeydir

Batı'ı tarihçi o konuda istediği gibi konuşabilir Siyasette bile bunun etkileri görülür Vaktiyle bizim siyasilerimiz Nato'ya girmek için uğraşırlarken İngiliz parlâmentosunda buna itiraz eden'erin en kuvvetli dayanağı Türklerin *Hristiyan* olmadıkları ve Avrupalı olmadıkları tezi idi.

RUHANİ DİNLER AÇISINDAN TÜRK

Tarihte din üstüne toplum kurucu'luğunun ve genel olarak ruhanî düzenlerin temsilcileri Türkleri daima yabancı bul*muşlardır*. Çünkü din karşısında Türk'erin yakın doğu ve Avrupa geleneklerinden ayrı bir gelenekleri vardır (Bu açıdan Hint, Çin ve Japon din geleneklerine daha yakındırlar). Türkler semitik din'erin ve kilise dinlerinin dışında kalmışlardır Müslüman oldukları zaman da iki din arasındaki düşman'ık yüzünden gene *Hristiyanlığın insanlık görüşünün dışında* kalmışlardır Hristiyanlığın ortodoksluk, katoliklik ve protetanslık ko'larının üçünün de ruhanileri Türk'e, karşı gözle bakmışlardır. Batı historiyografisinin Türk kavramı halâ bu üç ge'eneğinin etkisi altındadır.

Başlıca sebep, Türklerin din anlayışının ruhanilik anlayışından tüm farklı oluşudur. Bizde Türklerin din anlayışını en iyi kavrıyan adam Atatürk olmuştur ve onun getirdiği lâiklik kavramı Türk din geleneğinin bu anlaşılışına dayanır. *O'nun dediği gibi Türk bütün dinlere* ilgi ve saygı gösterir; fakat hiç birine *kendini hapsetmez. Özellikle* tabiata ve akla uymayan dinlere güvenle bakmaz; ruhanilere kendini vermez. Dünyanın en medeni, en insani din görüşü olan bu deist görüş bütün Türk tarihinde görülür.

*Türklerin yayıldıkları yerlerde değin*medikleri din kalmamış gibidir: Şamanizm, Budizm, Judaizm, Maniheizm, Hristiyanlık, Müslümanlık. Fakat bunların hiç birine kendilerini hapsetmemişlerdir. Bu dinlerde, Türkler ve ruhani olanlarla uyuşamamışlardır (Hristiyanlık gibi); ya ruhani olanların heretik sayılan şekillerini *almışlardır (Maniheizm gibi)*; ya ethnik yanı kuvvetli olan bir dine girmişlerse onun içinde kaybolmuşlardır (Judaizm gibi. Fakat bu dini kabul eden Hazar hükümdarlarının din siyaseti gene de çok - *dinciliği gütmüştür); ya ethnik yanını* kaybeden dine girip onu ya hukuk şekline ya da tasavvuf hümanizmi şekline sokmuşlardır Büyük Türk şahsiyetleri içinde dinle ilgilenenler çıktığı zaman bunlar ya ruhani dinlerin kabul edemiyeceği bir din anlayışına varmışlar ya da onların yerine akılcı senkretist dinler kurmağa çalışmışlardır Yalnız üçünü zikredeyim: Timur, Fatih ve Ekber: Üçü de dinlere karşı libral: üçü de dinler üstü bir senkretist din özlemi gütmüştür Üçü de din kurucusu veya güdücüsü olamamıştır Üçü de *ayrı ırkların sınıfların meslekle*rin içinde birlik ve kardeslik bulacağı bir inanç ve bağlanma sistemi kurmağa çalışmıştır Bunların belki en büyüğü Ekber'dir Onun zamanında bütün Hindistan birleşmiş kardeşleşmiş: fakat onun torunu Evrengzib şeriat softalarının tahriklerine kapılıp bütün Hindistan'a zorla *müslümanlığı sokmağa kalkışınca Moğul* imparatorluğu çatır çatır yıkılmıştır Ve nihayet bunlara en sonuncusunu ilâve edelim: Atatürk O da peygamber ruhani ve yobaz dinciliği ile uyuşamamıştır O «Atatürk» adını bihakkın kazandı

ISLAM TARİH ANLAYIŞI

İslâmcı tarih anlayışı da Türk'ü sevemediği gibi Türk te İslâmcı din anlayışı ile uzlaşamamıştır İslâmda ruhanilik, bu din ethnik kaynaklarından tamamiyle kopmadığı için Hristiyanlıkta olduğu kadar gelişememiştir Bu yüzden *Türkler İslâmlıkta kendilerine uygun bir* şekil bulabildiler Türk'ün İslâm an'ayışı ya hukukta ya da tasavvufta çiçeklenmiştir

Fakat, en çok Araplar arasında bulunan diğer iki şekil, yani bedevî Arap harsçı'ığının müslümanlığı ile Suriye ve Irak teokrasisinin özellikle İbn-i Teymiye'de ifadesini bulan şekli *Hristiyanlığa* benzer yanlar gösterir ve Türk geleneğine tüm aykırıdır Bunların biri Türk dev'etçiliğine ve uygarlıkçılığına diğeri Türk lâikliğine aykırıdır Gerçekte bilfiil ikisi *de Türklüğe karşı ge'miştir Vehhabilik* Selefilik ve Arap ulusçuluğunun İslâmcı şekli tarihte Türk rejimine karşı ayaklanmalar'a kendini göstermiş: Türk düşmanlığı fikir yanlarının temel unsur'arından biri olmuştur (Bizdeki İslâmcıların Türk düşmanlığı bunların etkisi altında kalan İslâmcı dergilerle yayılmıştır) *Batı tarihçiliğinde Türk nasıl izahı* güç veya izahı istenmiyen şeyleri izahta kullanmak için bir kenarda hazır durursa İslâmcı historiyografide de Türk aynı rolü oynar Abbasi hilâfetinin yıkılması mı izah edilecek: kolay: bu işi Türk görür Bugünkü müslümanlığın çöküşünün sebebi mi aranıyor: hazır Türk bunu izaha yarar *Hilâfetin* dejenere olması mı? Sebep Türklerin müslümanlığı anlamaması

TÜRKOLOJİNİN TARİH GÖRÜŞÜ

Buraya kadar saydığımız tarih açılarına neden Atatürk'ün tarih an'ayışının uymadığını görüyoruz. Fakat Onun anlayışına karşı asıl kızılca kıyamet İslâmcı ve Batıcı tarih kopyacılarından ziyade Türkologlardan geldi.

*Türk tarihine karşı modern zaman'ar*da ilginin İslâmlıktan önceki Türk tarihine karşı ilgi şeklinde başlaması hem iyi hem de yanıltıcı etkiler bırakmıştır İyi etkisi, Türk tarihini İs'âm ve Osmanlı *görüş çevresinden çıkarması* oldu. Buna karşılık Türk tarihine Batı ve İslâm historiyografisini pekinleştirici yeni bir efsane getirerek Türkleri Ortaasya'ya bir nomad ırk olarak hapsetmesi, onun dışındaki dünyada her gittiği yerde yabancı bir unsur haline getirmesi o'du. Osmanlı ve İslâm çevresinden kurtarılan Türk tarihi bu defa *Türkistan'la Tataristan* arası bir bölgeye hapsedildi. Avrupa'lı veya Arap o amayış kompleksine ilâve olarak bu defa da Tatar olamayış aşağılık kompleksi geldi. Tatarların vizesini alamayan kimse artık Türk olamıyacak.

Rus - İngiliz emperyalizmi rekabetle*rinin dürttüğü* araştırmaların muhassalası bugün Türkoloji adlı sözde bir bilim konusudur. Bu, gerçek bir tarihçilik olmaktan ziyade tarihimsi bir etnologluktur. Bu bilimin fikir seviyesi, Ame*rika'da Kızıldeliri yerlileri* inceleyen bilim seviyesinden pek az yukarıdadır Açısı, kavimcilik ve ırkçılık fikir plânından yukarı çıkamamıştır

Ayrıntılara girmeğe yerimiz elverişli değil Sadece bu Türkoloji'nin *en* ünlü babasının kavram yapısını incelersek bunu görürüz. Bu zat, Türk tarihine en ob*jektif* göz'e baktığına inandığımız Barthold'dur

Bu zatın Türkolojisi, yerleşik uygar kavimlerle uygarlıksız göçebe kavimler arasında sürekli bir mücadele teorisine da*yanır*. *Bütün medeniyet tarihi*, ona göre, Çin duvarından Batı Avrupa'ya kadar Türk'ün önüne duvar çekme tarihidir. Barthold, Türk'ü asla bu duvarın ötesinde veya medeniyetin içinde göremez. Bütün görüş ufku, kendisinin Rus idaresi altında görmeğe alıştığı kabile ve kavimler çerçevesinin dışına çıkamaz. Kazara *bu duvarın ötesine* geçen bir kavim çıkarsa sayın Barthold derhal Türkologlaşır: «ben Türkoloğum» diyerek bunlarla ilgisini keser Bunlar artık Arabiyatçıyı, İraniyatçıyı, Avrupa tarihçisini siyaset ve medeniyet tarihçisini *ilgilendirirmiş*. Yani Türk Barthold'ın anladığı medeniyete girdi mi Türklükten çıkıyor İleride değineceğimiz ve Atatürk'ün göstermek istediği gibi bilâkis Türk medeniyete girmeden ya Kırgız'dır ya da Çuvaş; o, asıl medeniyete girdikten sonra Türk oluyor; çünkü Türk kavramı bir kavim ve ırk *kavramı değil medeni düzen (töre)* ve devlet egemenliği kavramıdır Fakat Barthold'da durum bunun tersidir Türkoloji, mutlaka ipt'dai ve kavim olan kabile ve grupların bilimidir

Barthold, Türkiyat Enstitüsü denen ve bu sömürgecilik kavramına dayanan adla halâ yaşayan merkezde verdiği konferans*larda Türk'ün kim olduğu sorusuna dokunur* ve bermutat cevap bulmadan geçer Bu Türkoloji bilimi daha oknusu olan nesneyi tarif etmiş değil Nedense hepsi o tariften kaçınır Barthold da buna azıcık değinerek arkadan hemen Türk'ü bir alay kabilelere, kavimlere kırpar bunlar arasında duvarı aşanları İran ve Arap ve Batı uygar'ıklarını *âlimlerine* havale ederek gene kendi Kırgızlarına Tunguzlarına döner

IRKÇI — TURANCI TARİH GÖRÜŞÜ

Başkırt ve Tatar aydınlarının oynadığı bu Türkoloji tarihçiliği Türkiye'de İslâm dini Osmanlı camiası ve Batı uygarlığı karşısında bir ağlama duvarı haline gelir Türk halkı bir savaştan çıkar, fakat bu Başkırt ve Tatar Türkologları ile onların yerli muka'litlerinin aklı fikri Çuvaşlarda Türk milliyetçiliği, bu Tatar ve *Başkırt kavimlerinin Marko Paşa'sı sanki*. Vaktiyle Çar'lıkla olan dertleri bizim milliyetçiliğimiz haline gelmişti; şimdi bolşeviklikle dertleler: o yüzden bizim mil'iyetçiliğimizin mihveri de bu olmalı

Eski Cermen barbarlığının kutsallaştırılmış şekli olan Nazi ırkçılığı çıkınca Türkoloji'nin yarım yamalak bilimselliği de *gümbür gümbür yıkılır*: Türkçülük a'abildiğine bir kan, ırk, toz - duman, pala, kılıç historiyografisine dökülür Bizdeki Batı uşaklığı çeşitlerinin en âdisi ve aşağısı olan Irkçılık tarih görüşü yukarıda an'attığımız Hristiyan, İslâm ve Avrupa tarihçiliğinin Türk hakkında söylediklerini göğsünü döğe döğe iftiharla kabullenir Onlardan farkı, bu tarihçi'erin gösterdiği şeyleri kötüye değil, iyiye almak ve öğünmek hamakatini göstermesidir. Bilgisizliğin, görgüsüzlüğün, milliyetçilik duygusundan yoksun'uğun, ta*rihsel serseriliğin bu derecesi ancak* bu ırkçılarda görülmüştür

Bunlar Türk'üğün tarihini yalnız bir barbarlık tarihi olarak göstermekle kalmazlar. Türk kurtuluş savaşını da bolşevik'iğin bir branşı olarak gösterirler. İslâm tarihine bakışları da İslâmcı Arap milliyetçilerine hak verdirecek şekildedir Osmanlı *tarihine bakışları* da bir tuhaftır Ya Tatarcılık açısından ona istihfaf veya kinle bakarlar; ya da Osmanlı medeniyetçiliğini başka ırkları doğramakla meşgul bir çapulculuk şeklinde gösterirler İçlerinde sayılı bir Mustafa Kemal düşmanı olan biri koca Osmanlı medeniyetini Arnavut, Rum ve İs'âv ırklarının bir eseri olarak gösterir

İşte, sayın okuyucu Atatürk'ü yeni bir tarih görüşü aramağa iten sebepler bunlar! Bundan sonra onun temel kavramlarını alarak bu saydığımız tarih görüşlerinin temel kavramları ile karşılaştıracağız ve neden onun tarih tezinin sandığımız gibi bize sandırıldığı gibi, saçma bir şey olmadığını göstermeğe çalışacağız.

GENÇ Fotoğrafsızlar NE DÜŞÜNÜYOR?

Konuşan: **Muzaffer Erdost**

TURKIYE, iç gelişimini çeşitli yönlerden, çeşitli kurumlarla tamamlamıya çalışıyor. Demokratik rejim, uygarlaşma, ulusallaşma, teknikleşme, bağımsızlaşma gibi.

Yeni yetişen kuşakların, bu iç gelişmelere hazırlanmasını, devlet, okulun sırtına yüklemiş durumda. Fakat ilkokullar, yeni kuşakları nereye kadar ve ne kadar yetiştirip, hazırlıyabilir?

Önümüzde genel seçim var. Her seçim, yeni yetişen seçmenlerini oy kullanmaya çağırır. Bugün Türkiye'de, genel seçimlerin kaderini değiştirebilecek sayıda yeni seçmen vardır. Fakat bu seçmenlerin hangi partiye oyunu vereceği, basında ve halk düşüncesinde bir «meçhul» olarak gözükmemektedir. Çünkü, yeni seçmenlerin büyük çoğunluğu, kendi düşüncelerine uygun partiler ve adaylar aramıyacaktır. Çünkü kendilerinin dünya, yurt, insan, vatandaş hakkında belli düşünceleri, belirmeye yüztutmuş düşünceleri yoktur. O, ailesinin, büyüdüğü çevresinin etkisinde ve düşüncesinde oyunu kullanacaktır. Bireylerin serbest düşünme ve serbest oy kullanma yetkileri olmakla birlikte, uygulama alanında, onları çevrelerinin birer mahkûmu olarak düşünmek zorunda kalıyoruz.

Yeni yetişen kuşak, ailesi ile okul arasında, çevresi ile okul arasında bocalamış, şaşırmıştır. Okul - eğer köyünde okul varsa - onu ailenin ve çevrenin eski hayat anlayışından söküp, kendisine bütünüyle bağlayıp, inandıramamıştır.

Ortada seçecek ve çalışmaya başlıyacak yeni kuşaklar vardır. Bu kuşakların öyle sanıldığı gibi pekişmiş, bilgiye dayanan dini inançları yoktur. Yurt ve dünya, vatandaş ve insan hakkında şekillenmiş düşünceleri yoktur. Bilgileri çok eksiktir. İş hayatına, teknik hayata hiçbir şekilde hazırlıklı değillerdir. Gerek siyasi sahada, gerek iktisadi sahada her yöne kanalize edilebilecek bir insan kitlesi, bir enerji yığını vardır. İyi işlendiği ve iyi kanalize edildiği zaman faydalı olacağı gibi, kötü ellerde, kötü politika içersinde tehlikeli olabilecek saf bir kitle, her yıl çoğalarak yeni problemlerini getirmektedir.

Biz, yorumumuzu ve düşüncelerimizi yaymak ve derinleştirmek niyetinde değiliz. Askerlik şubelerinin askere sevkettiği ve bir iki gün sonra asker elbisesini giyecek olan 20-22 yaşındaki gençlerle enine boyuna konuştum. Son İnönü hükûmeti çekilmeden önce yapılmış olan bu konuşmaları (Konuşmalarda Başbakan ve Bakanlara ait sorular ve cevaplar vardır), belge olark bütün aydınlara sunuyorum.

Teşhis, tedavinin esasıdır. Ben köyden yeni yetişenlerin daha iyi teşhis edilebilmesi için, onlarla yaptığım konuşmaları olduğu gibi yayınlamıya çalışacağım. Soruları sorarken, tarafsız kalmıya çalıştım. Genel hatlarıyla herkese aynı soruları sormaya çalıştım. Verilen cevapları olduğu gibi tesbit ettim ve öyle yazıyorum.

Aya merdiven kurduk iki günde çıktık...

YUSUF ŞEN — Afyon, İlçehisar Bucağı, Karakaya Köyünden. 20 yaşında Okuması, yazması yok. Köyde okul var ama, yeni yapılmış. Köye yol var Pazara kağnı ile, merkep ile gidiyorlar. Evlerinde masa, sandalye yok. Yüz numara var. Çatal bilmezler. Âdet olmamış. Tahta kaşık kullanıyorlar. Yemeklerden kelemle beraber dolma, topalak, bulgur, lokul gibi şeyler yiyorlar. Askere gelmeden bir iki kere İlçehisar'a gelmiş. Bir kere de Afyon'a gelmiş. Tireni orada görmüş, ama içine girmemiş. Askere gelirken bir köyün içinde deniz görmüş. İki bina arası kadar varmış büyüklüğü. En büyüğü de olsa olsa o kadar vardır, öyle sanıyor. Parayı tanıyor. «Anlıyacağınız efendim, bizim köylümüz yörüktür» diyor, «pek görgüsü yoktur, malla idare olunur..»

1. «Dinin ne senin?»

«Müslümanım.»

«Mezhebin?»

«Türküm.»

«Saidi Nursi kimdir?.»

«Işitmedim hiç..»

2. «Mikrop nedir?»

«Hastalık mikroptur, kötü şeylerden hastalık gelir.»

«Hastalandığın zaman ne yaparsın?.»

«Hükûmetin doktoru var, doktora giderim.»

«Hocaya mı gidersin, doktora mı gidersin?.»

«Hocalık iş olursa, hocaya da gidilir.»

«Hocalık iş hangisi?»

«Yel olur, cin çarpması olur. Onlar hocaya gider.»

«Hoca kaç liraya muska yazıyor?»

«Muskaya para almaz hocā. (Para alırsam dinimi satmış olurum) der.»

3. «Köyünüzde en çok sevdiğin kim? Muhtar mı, öğretmen mi, hoca mı?»

«Muhtar cahil. Öğretmen çocuk. Hoca da pek derin değil.»

«Köyünde en çok kimi seviyorsun? Kime inanıyor, kime güveniyorsun?»

«Cenabı Allaha.»

«İnsanlardan kime güveniyorsun?»

«İnsanlardan kime güveneyim!.»

4. «Türkiye Cumhuriyeti denince ne anlıyorsun?»

«Türkler bayram eder, ondan Türkiye Cumhuriyeti Bayramı derler, ben böyle biliyorum..»

«Atatürk kimdir, duydun mu hiç?»

«Atatürk'ü duydum.»

«Atatürk ne yaptı?»

«Ben ne yaptığını bilemiyeceğim. Harp olmuş, Türkiye'yi kurtarmış» Ağızdan ağıza duyduğum bu..»

5. «Türkiye'de padişah var mı?»

«Bilmiyorum, ben çok gezmedim.»

«Hiç duymadın mı, Türkiyenin başında kim var, kim idare ediyor?»

«İnönü İsmet idare ediyor diyorlar, Cemal Gürsel idare ediyor diyorlar..»

«Hiç gördün mü?»

«Görmedim, fotoğraflarını gördüm. Şimdiyse çıkaramam..»

«İnönü'den evvel kim idare ediyordu memleketi?»

«Atatürk idare ediyormuş..»

«İhtilâl oldu mu bu memlekette?»

«Menderes'i öldürdüler, Celâl Bayar'ı hapse koydular..»

«Menderes'i mi çok seviyorsun, İnönü'yü mü doğru söyle?»

«Başımızda kim varsa onu sevmek lâzım..»

6. Büyük Millet Meclisi nerededir, ne yapılır orada?»

«Radyoda duydum, Ankara'da olduğunu söyler radyo, böyle duydum.»

«Ne yapılır orada?»

«Orada büyükler, patronlar, başkanlar oturduğu için Büyük Millet Meclisi diyorlar. Düşmanın nerede olduğunu, nerede harp ettiğini onlar bilip konuşuyorlar..»

«Türkiye şimdi harp ediyor mu, etmiyor mu?»

«Bilmiyorum, olan yerde vardır..»

7. «Şu anda memleketi bir gün idare edeceksin deseler, ne yaparsın?»

«Ne yapacağım, lâzım olan şeyleri yaparım. Bugün bu bardak lâzım olacak bu memlekete. Alırım, getiririririm, veririm memlekete..»

«Bardağı nerden alırsın?»

«Memleketi idare edebilecek adam, dış ecnebilerden alır getirir.»

8. «Birleşmiş Milletler diye bir şey işittiniz mi?»

«Evet radyoda işittim.»

«Ne yaparlar orada?»

«Gitmiş görmüşlüğüm yok. Benim tahminim, karşı binanın olduğu yer düşman, sen de farzedelim ki Cemal Gürsel'sin. Ikiniz de birbirinize doğru gidip orada konuşuyorsunuz. Bugün harp olacak, bugün şöyle olacak diye Başkanlar oraya varıp öyle konuşuyorlar..»

9. «Türkiye, Amerika ile sınır mıdır, toprakları bitişik midir?»

«Hiç okumuşluğum yok, bilmiyoruz. Haritaya bakmadım.»

«Amerika'ya Türkiye'den ne ile gidilir işittin mi hiç?»

«Otobüsle, trenle gidiliyormuş, işittiğime, ama...»

«Türkiye'den başka hiç devlet var mı dünyada?»

«Yunan, Hıristiyan.. Bunları duydum, başka bilmiyorum. Arabistan derler. Arabistan'ın bizden olup olmadığını da bilmiyorum..»

10. «Türklerin dünyada dostları kim, düşmanları kim?»

«Düşmanları gâvurdur..»

«Dostları kim?»

«Dostları da müslümanlık..»

11. «Kraliçe Süreyya diye birşey işittin mi?»

«Kral duydum ama, gerisini duymadım.»

«Nedir kral?»

«Gâvurların başlarına derler, kesip biçenlerine.»

12. «Dünya dönüyor diyorlar, yuvarlak diyorlar, doğru mu bunlar?»

«Tabii dönüyor, kimi para çalıyor, kimi anasını kesiyor, kimi kızıyla evleniyor. Ben ondan akledüyorum, dünya dönüyor diyor hocalar, kıyametin kopması yaklaştı diyorlar.»

«Dünya neyin üzerinde duruyor?»

«Dünyayı bir sarı öküz tutuyor derler.»

«Sen inanıyor musun?»

«Inanıyorum. Silkelendi mi ondan deprem oluyor..»

13. «Kar nasıl yağar?»

«Beyaz beyaz yağar.»

«Nerden geliyor bu kar, aklın eriyor mu?»

«Cenabı Allahtan geliyor, nerden gelecek?»

14. «Hiç kadınla bulundun mu?»

«Hayır, bulunmadım.»

«Niye?»

«Varmadım. Günah Hayatımda bozulmadım.»

Çocuk nasıl olur, biliyor musun?»

«Bilmiyorum, kadınların yanında bulunmadım.»

«Bir gün seni evlendirsek, ne yaparsın?»

«Adetimizi yaparım, ne yapacağım Konu komşu börek filan yapar, onları yerim. Kadının eline para korum Iki rekât namaz kılarım Ondan sonra yatağa yatarım.»

15. «Hiç kitap, masal okuyanlardan birşey dinlediğin oldu mu? Tahir ile Zühre, Şah Ismail gibi?»

«Dinledim.»

«Ne dinledin?»

«Mevlit dinledim.»

16. «Hazreti Peygamber hiç radyo dinlemiş mi?»

«Dinlediğini duymadım, hiç öyle yanımda konuşulmadı.»

17. «Havaya, gökyüzüne füze gönderdiler. Biliyor musun niye gönderdiler?.»

«Gökyüzüne minare yapıyor dediler Aya çıkmak için minare yapıyor dediler. Ben bunu işittim.»

«Aya niye minare yapıyorlar. Yürüyerek gidilmez mi ki?»

«Merdiven olursa yürüyerek gidilir. Öyle düz yol değil ki otobüsle, trenle gidilsin.»

«Merdiven olsa, yürüyerek gidecek olsan, kaç günde gidersin. Yanına kaç günlük azık alır, yola çıkarsın..»

«Iki, üç günlük azık alırım, Iki üç günde varırım aya.»

(Devam edecek)

ÖĞRETMEN AVI

Aydos Toros

Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütüyle, öğrencisini ve halkını uyarmaya çalışan, toplum sorunlarına eğilen öğretmenleri sindirmekte kararlı. Gün geçmiyor ki; bir ilin milli eğitim müdürü, orta öğretim kurumlarının müdürleri öğretmenlerin gerici ve tutucu düzene karşı direnmelerini çelmeleyen yazılı emirler çıkarmasınlar. Ve gene gün geçmiyor ki, Bakanlık disiplin kurulları ile il disiplin kurulları aklı durduracak nedenlerle aydın öğretmenleri cezalandırmış olmasın.

Fransa'da ev kirasını geç ödediği için bir yıl kıdem indirme, okullarında dönen yolsuzluklara tanıklık edenleri, okulu karıştırma, okulunda sabah duası okutulması için yapılan hazırlığı basına haber veren öğretmeni, okul müdürünün görevini yapmasına engel olma gerekçesi ile 15 gün maaş kesimi cezasına, müdürü ve müdürlüğün çalışmalarını eleştirdi diye başka yerlere nakil cezalarına çarptırmak bunlar arasındadır.

Yukarıdaki disiplin cezalarının, aslında kişiye etkisi bakımından, çoğu ceza mahkemelerinin verdikleri cezalardan daha ağır olan cezalar, Istanbul Il Disiplin Kurulu tarafından verilmiştir. Yurdumuzun öteki kentlerinde de bu cezalandırma makinelerinin aynı biçimde öğretmenleri cezalandırdıklarını çeşitli kaynaklardan öğreniyoruz.

Ne var ki; bu makine her gün biraz daha Anayasayı, kanunları, yönetmelikleri, öğretim programlarını hiçe sayarak hızla öğretmen harcamaya başlamıştır. Öğretmenlerin okul içi ve dışındaki eylemlerinin yargılanmasında artık hukuk devleti ilkelerinin umursanmadığına da tanık olmaya başladık. Yasaların bir kenara atılması ile başlayan bu yönetim ve denetim, kendine karşı duran öğretmenleri polis devleti metodları ile halkın gözünden düşürmeye çalışmaktadır. Anayasa düzenimizi savunan öğretmenler övülecekleri yerde dövülmekte, görevlerinden kovulmaktadırlar.

Milli Eğitim Bakanlığının tüm tutucu yöneticileriyle birlikte öğretmenler üzerinde nasıl bir baskı yaratmaya çalıştıklarının en yeni örneğini öğretmen Ahmet Aksakal'a sorulan sorularda buluyoruz. Ne yapmış Aksakal: Öğretim programının dışına çıkmış, Bakanlığın kitaplarındaki dili uygulamamış, öğretim programının güttüğü amaçları değiştirmeye çalışmış, Lise Müdürünün izinden gidecek yerde Ata'nın ve yasalarının izinden yürümüş! Mübarek Nurculuğun karşısında bulunmuş! Öğretmenleri ilerici ve gerici diye ayırmış, tüm suçlar: bunlar. Aksakal görevini yapmış; bakınız nasıl:

Ortaokul Programı — «... Okul, okulda çevrede her gün karşılaşılan çeşitli problemlerin tartışılıp incelendiği, bilimsel yollarla sonuçlara bağlandığı bir öğrenim kurumu haline gelmelidir.» «Okul, ders konularını çevrenin bünyesi, hayatı üzerinden toplamalıdır.» «Okul çevredeki faaliyetlere katılarak onu iyileştirmeye çalışmalıdır.» «Okul imkânlarından yalnız öğrencileri değil, öğrenci velilerini de faydalandırmalıdır.» «Milli hayatta beliren herhangi bir önemli olay, öğretmenin elinde canlı bir vasıta olmalıdır.» «Türkçe dersleri, memleket meseleleri üzerinde öğrenciye gördüklerini, düşündüklerini ve duyduklarını yazdıracak, bu konuları öğrencinin kafasında ve kalbinde yaşatacak, öğrenciye Türk dili devriminin mânasını da kavratacaktır.»

Sorulan sorularla ortaokul programının emirleri yanyana getirilirse, ister istemez bizi yukarıdaki yargılarımıza götürecek sonuca varıyoruz. Milli Eğitim Bakanlığı tüm tutucu yönetici ve deneticileriyle birlikte, halktan yana, aydın, toplumcu ve Atatürkçü öğretmenlerin avına çıkmıştır. Bakan kim olursa olsun bu tutum ve davranışın kendiliğinden sona ereceğini beklememelidir. O kanıdayız ki; 1945 denberi düzenli ve bilinçli olarak eğitim örgütümüzün yönetim ve denetim bölümüne reformlara karşı, hiç olmazsa habersiz, aldığı emirleri yurt sorunları ve halk yararını düşünmeden uygulayacak kimseler yerleştirilmiştir. Bu yerleştirme görevlerinde de Milli Eğitim Bakanları yarış halindedirler, partileri önemli değil.

Çıkar yol, bilinçli bir örgütlenme ve dayanışma içinde savaşa devam ederken Anayasamızın öngördüğü, ilerde kurulacak olan yönetim mahkemelerinin bir an önce kurulmaları için ilgilileri kanun yoluyla zorlamaktır.

VİETNAM

Chou-En-Lai konuşuyor

Amerika'nın Kuzey Vietnam'da sürüp giden bombardımanları, bir Çin - Amerikan çatışmasına gidildiği kanısını yaygınlaştırdı. Fakat Pekin'den bir tepki gelmedi. Çin, sert demeçler ve protesto mitingleriyle yetindi. Amerika'yı «kâğıttan kaplan» diye küçümseyen Pekin'e ne olmuştu?

Gözler Pekin'e çevrilmiş beklerken, Moskova'dan alışılmamış sertlikte bir açıklama geldi. Brejnev, «Sovyet vatandaşlarının Kuzey Vietnamda gönüllü olarak çarpışmaya hazır olduğunu» bildirdi. İspanya iç harbinden beri hiç bir ülkeye gönüllü göndermemiş olan Sovyetler Birliğinin tutumu, Vietnam olaylarının ikinci büyük sürprizi oldu.

Mig'ler sahneye çıktı. Gelen haberlere göre, Amerikalılar ağır zayiata uğramışlardır.

Bombardımanlarını gittikçe Kuzeye doğru genişleten Amerika, 19. paralele yaklaşmış bulunmaktadır. 19. paraleli aşan Amerika cinnet politikasında devam ederse, Komünist Çinde de hedefleri bombalamak zorunda kalacaktır. Soğukkanlı Çin'in cevabı ne olacaktır? Amerikan emperyalizminin kesinlikle yenilgi'ye uğrayacağından emin olan Çin, beklemektedir. «Le Nouvel Observateur» yazarı K. S. Karol'un Pekinde Çin Halk Cumhuriyeti Başbakanı Chou - En - Lai ile yaptığı görüşme, durumu az çok aydınlatmaktadır. Çin Başbakanına göre, Amerikayı Vietnam'da yeni sürprizler beklemektedir:

1963 Aralık ayında Cezayir'deki rastlantımızın anılarına kısaca değindikten sonra; günümüzün en can alıcı konusu «Vietnam savaşı» na geçiyoruz. O ara, Sovyetler Birliği Dış İşleri Bakanının İngiltere'de bulunduğunu hatırlatarak, 1954 tarihli Çin Hindi konferansının ortak başkanları olan İngiltere ve Sovyet Rusya'nın Cenevre'de yeni bir barış konferansı toplıyabileceklerini ileri sürüyorum.

Vietnamlı bir aile hayat memat mücadelesinde

«— Gerçekten, diyor Chou En - Lai, İngiltere ve Sovyetler Birliği Cenevre Konferansının ortak başkanlarıdır. Eğer, görevlerini yerine getirmek istiyorlarsa, herşeyden önce 1954 Cenevre Anlaşmasının hükümlerini çiğneyen Amerikanın tecavüzlerini durdurmalıdırlar. Güney Vietnam Kurtuluş Cephesinin isteği de budur. Milli Kurtuluş Cephesi Güney Vietnam halkının kendi sorunlarını kendi aralarında çözümliyebilmek için; Amerika'nın bütün askerlerini ve Güney Vietnam topraklarındaki askeri üslerini çekmesini istemektedir. Vietnam Demokratik Cumhuriyeti de, bu isteği ileri sürmektedir. Cenevre Anlaşmasının teminatçı ülkelerinden biri olan Çin Halk Cumhuriyeti hükûmeti ise; Güney Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi ve Vietnam Demokratik Cumhuriyetinin bu isteklerini kayıtsız şartsız desteklemektedir.

«Oysa Amerika, tecavüz hareketlerini gittikçe daha geniş bir alana yaymaktadır. Deniz piyadelerini Güney Vietnama göndermiş ve bir ay içinde Vietnam Demokratik Cumhuriyeti toprak arını altı defa bombalamıştır. Amerikan hükûmeti savaş temposunu arttırmakla Güney Vietnam halkını ve Vietnam Demokratik Cumhuriyetini, hiç bir zaman müzakereye mecbur edemiyecektir. Bir Çin ata sözünün dediği gibi bu «Kuzeye gitmek isteyen birinin, yönünü Güney'e çevirmesi» nden başka *bir şey değildir.*»

Konuyu daha da derinleştirmek için inanmadığım halde şu görüşü ileri sürdüm: «Amerikalılar da belki müzakere istiyorlar. Ve bu müzakereden önce durum kurtarmak için, savaşı hızlandırıp yayıyorlar.

«— Durumu kurtarmak mı? diye tekrarlıyor Chu En - Lai yarı - şaşkın, yarı - kızgın Silâhlı bir soygun yapmış olan bir haydut ikinci ve üçüncü *bir soygun* daha yaparak mı durumunu kurtarır? Sizin bahsettiğiniz durumu kurtarmak için daha kaç yeni suç işlemesi *gerekecektir?* Bana göre, bir haydut için durumu kurtarmanın en mükemmel yolu; gasbettiği her şeyi geri vermesidir. Ve Birleşik *Amerika için de durumu* kurtarmanın en uygun yolu; Güney Vietnam'dan askeri güçlerini çekmek ve savaşı Kuzey Vietnam'a *sıçratmaktan vazgeçmektir.*»

Bu arada Kuzey Vietnam bombalanmakta ve bundan büyük zararlar görmektedir. Ve bu *bombardımanlara karşı kendini savunamıyacaktır*, şeklindeki sözlerine Chou En - Lai katılmıyor.

«— Kuzey Vietnam kendini tek *başına da savunabilir. Kaldı ki*, yaptığı saldırı, bütünüyle sosyalist kampa yapılmış demektir. Bu da, bizi birbirimize bağlıyan uluslararası *taahhütler gereğince*, Güney Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi ve Vietnam Demokratik Cumhuriyetini desteklemekle görevliyiz demektir.

«Meseleyi başka türlü ele almamıza imkân yoktur. Esasen, Amerika'nın tehditleri: sadece Kuzey Vietnam'ı ya da herhangi bir Çin Hindi ülkesine karşı değil; fakat ayni zamanda Çin Halk Cumhuriyetini de hedef tutmaktadır. *Bizim* durumumuz ise çok açıktır. Hükûmetimizin, bu konu ile ilgili olarak, 12 Mart günü yayınlamış olduğu bildiriyi okuduğunuzu tahmin ederim. (★)

«Buna göre, Amerikalılar kendilerine en uygun gelen şekilde davranacaklar ve biz de bize en uygun gelen davranışı seçeceğiz. Ama unutmamak gerekir ki; savaş her zaman insanların isteğine uygun bir biçimde gelişmez. Amerikan emperyalizmi söz konusu olunca bu ihtimal herhalde daha da çok artar.»

Müzakere yolu ile çözüm konusunu yeniden konuşabilmek için; Fransa'nın Çin Hindi ve Cezayir savaşlarındaki davranışlarını hatırlatalım. Bilindiği gibi Fransa, bu ülke temsilcileriyle barış görüşmelerine başlamadan kısa bir süre önce savaşın şiddetini bir hayli arttırmıştı. Fakat, olaylar arasında kurmağa çalıştığım bu paralel Chou En - Lai'ye hiç de geçerli görünmüyordu.

«— Fransa, sömürge savaşlarından gereken dersi çıkardı. Ve artık biliyor ki, sömürge savaşları kazanılmaz. Bunun içindir ki, Fransız dostlarıma her rastlayışımda; «Edindiğiniz tecrübelerden Amerikalı dostlarımızı neden yararlandırmıyorsunuz?» diye sorarım. Ve Amerikalı dostlarımla her konuşmamda da; «Neden bir De Gaulle çıkarmağa muktedir olamadınız?» diye sorarım. Vietnam meslesinden Çin ve Sovyet münasebetlerine geçiyoruz. Chou En - Lai'ye Avrupalı yorumcuların; Amerika'nın Güney - Doğu Asyada giriştiği hareketlerle, söz konusu iki ülkeyi birbirine yaklaştıracağı, kanısında olduklarını hatırlatıyorum. Ve olayların aksini ispat ettiğini söyliyorum.

«— Yaklaşmak ya da uzaklaşmak meselesi olayların ortaya konuş şekliyle çok yakından ilgilidir. Doğru bir karara varmak için meseleyi enine - boyuna değerlendirmek gerekir. Eğer Amerika, hareketlerini sadece insanları korkutmak şeklinde sınırlarsa; bazı insanları çekingen bir davranışa sokabilir, bazılarını da sokamaz tabii... İşin bu safhasında; iki ülke arasında bir anlaşmazlık, hatta çok büyük bir anlaşmazlık görülebilir. Fakat, Amerika hareketini sadece yıldırmak şeklinde sınırlamaz ve genişleme eğilimi gösteren bir çatışmayı gerçekten körüklemek isterse; o zaman iş değişir ve Çin halkı ile Sovyet halkı güç birliğini gerçekleştirir. Evet, gerçek olan budur. Unutmayınız ve göreceksiniz ki, tarih sözümü doğrulayacaktır. Bunun içindir ki, savaşın gergin ipi üzerinde danseden Başkan Johnson tehlikeli sürprizlerle dolu yarım - dönüşü nasıl yapacağını bilmemektedir.»

Chou En - Lai bu son cümleyi öylesine kararlı bir ifadeyle söyledi ki, bu konuda biraz daha açıklamada bulunmasını istemeyi gereksiz buldum.

(★) **Bilindiği gibi Pekin Hükûmeti Amerikan deniz piyadelerinin Güney Vietnam'a çıkarılması ve aynı gün Kuzey Vietnam'ın bombalanması münasebetiyle; 12 Mart günü bir bildiri yayınlayarak ve «yeni kuvvetler gönderme ve savaşı Kuzey Vietnama yayma gayretlerinin Vietnam meselesinin siyasi çözüm yolunu tamamen engellediğini» ileri sürmüş ve «gerek Vietnam halkını gerekse Çin Hindindeki bütün ülkeleri girişilecek saldırılara karşı şartsız destekleyeceğini açıklamıştı.**

Komünist Çin Başbakanı Chou-En-Lai

TÜRKÇEDEN TÜRKÇEYE BİR ÇEVİRİ

Edip CANSEVER

Yalnız şiir mi? Şiirle birlikte bir buruksuluk, kendinden olmıyan bir hüzün de getirdi Nazım Hikmet. Sanki yabancı bir ozanın; Batıda ün yapmış, ödüller kazanmış, dilimize aktarılması geciktirilmiş bir ozanın şiirlerini okuyorum. Okumak da sayılmaz benimkisi, daha çok bakıyorum bu şiirlere. Bir özlem sonrası karşılaşan iki dostun, öyle hiç konuşmadan, belli bir süre bakışıp kalmaları gibi.

Türkçeden Türkçeye çevrilmiş bir kitap sayıyorum ben «Kurtuluş Savaşı Destanını. Kitabın çevirmenleri de okuyucular. Bir düş yıkılıyor, bir ozan katılıyor aramıza böylece. Kişiliği ve ozanlığı üzerine yazılacak, konuşulacak, tartışılacak artık. Şiir geleneğimizden söz edilirken onun da adı anılacak.

Şimdiye kadar bir korku vardı içimizde. Hem de salt şiir adına bir korku. Bu yüzden uzun yıllar kahve köşelerinde, meyhane masalarında, dost çevrelerinde okuduk onun şiirlerini. Çünkü «Nazım Hikmet» demenin, yalnız bu iki sözcüğü yanyana getirmenin bile bir suç olduğunu biliyorduk. O yıllar «Serbest Nazım» la yazmanın komünistlik sayıldığı yıllardı. O yıllar, her ozana en azından bir polis düştüğü yıllardı. «Gelecek iyi günler» demek, savcılardan randevu istemek gibi bir şeydi. Yoksulluktan, işsizlikten, sefaletten söz açmak, bir sınıfı bir başka sınıf zararına kışkırtmak anlamına gelirdi. Basımevlerinde kutu kutu sarılar, yeşiller, maviler harcanırdı da, kırmızıya sıra gelmezdi pek. Çünkü kırmızı başlık atan bir dergi, içeriği ne olursa olsun, kuşkuları artırmaktan başka bir işe yaramazdı. Bu boğuntuları, bu çelişmeleri, bu baskıları yaşıyan; bu ezilmelerin acılı sessizliğini, içe dönük başkaldırısını «kelimeleştiren»; kısaca bu trajiği olanca dehşetiyle yansıtan, bir insan müzesi gibi kalmanın korkunçluğunu şiire çeken ozanlara bireyci deniyor bugün.

Nazım'ın şiiri nasıl bir şiirdi? Ben bu şiirlerin değeri hakkında ne biliyordum? Benden sonraki kuşaklar ne biliyor? Yanıtlaması güç bir soru. Yıl bin dokuz yüz kırk altı. Elimde Orhan Burian'ın «Kurtuluştan Sonrakiler» adlı şiir antolojisi. Sayfa: 77-111. Hepsi hepsi otuz dört sayfacığa sığdırılmış şiirler: Salkım Söğütler, Bahri Hazerler, Mavi Gözlü Devler.. Sonra orda burda yayınlanmış bir iki şiir daha. Sonra kulaktan dolma birtakım yalan yanlış mısralar. Sonra? Sahaflarda, Ankara Caddesinde aranmalar. Sonuç? Üç beş şiir kitabı, bir oyun, hepsi okadar.

Benim Nazım Hikmet'le tanışmam böyle oldu. Antolojide sıralanan şiir kitaplarının sonuncusu, Şeyh Bedrettin Destanı (1936). Ben sekiz yaşımdayken yayınlanmış. Kurtuluş Savaşı Destanı ise, bin dokuz yüz altmış beş yılında yayınlanıyor. Demek oluyor ki, bir sessizliktir benim için Nazım Hikmet. Ve bu sessizlik şöyle tanımlanıyor antolojide: «Nazım Hikmet Ran, şiirimize getirdiği şekil yenilikleri ve dâva meselesiyle onbeş senedir en çok münakaşa edilmiş değerli bir şairimizdir...»

Şiiri salt duygularımla algıladığım, duygularımla sevebildiğim bir dönemde, ancak bu kadar okuyabildim Nazım Hikmet'i. Bugünse aklım denetiminden geçmiyen bir duyarlıkla bakamadığım gibi şiire, beğenilerim, ölçülerim de çok değişti. Sanırım o zekâdan, o ustalıktan pek az bir şey kalacak elimde. Ama beni hazırlıyan, kuran, pekiştiren ozanlardan birinin de Nazım Hikmet olması mutluluğunu tatmak isterdim. O yıllar çok gerilerde kaldı şimdi. Gene de yepyeni bir ozan gibi bakmak isterim ona; kimbilir, ben onu değerlendirirken, o da beni değerlendirir belki.

İKİ ŞİİR

......

Oğlumuz hasta,
babası hapiste,
senin yorgun ellerinde ağır başın.
Dünyanın hali gibi halimiz.

İnsanlar daha güzel günlere insanları taşır

Oğlumuz iyileşir,
babası çıkar hapisten,
güler senin altın gözlerinin içi,
Dünyanın hali gibi halimiz.

......

Yani övünmek gibi olmasın amma,
bir çırpıda bir kurşun gibi delip geçtim
şu on yılını esirliğimin.
Ve karaciğer ağrısını da bırakırsak bir tarafa,
Gönül yine o gönül,
kafa yine o kafa.

Nâzım Hikmet

NELER DEDİLER?

Oktay Rifat

«Nazım Hikmet'in şiirinin önemi nedir?» sorusuna, Yön Dergisi adına bir cevap isteniyor benden. Ozan olarak, toplumun yaşamında iz bırakmış bir insan olarak Nazımın önemi! Bir de benim için kişisel önemi var Nazımın On iki, on üç yaşlarındayım. Ankaradayız. Annemle hapishaneye gidiyoruz onu görmeye. Sırtında fildikoz fanilası, karşılıyor bizi. Sonra bizim Samanpazarındaki evde yerde, babamın yazı yazdığı çekmecenin önünde, bacağını dikerek oturuşu. Şiirlerini dinliyoruz. Benim de şiir yazdığım söyleniyor. Sıkılarak ilk şiirimi okuyorum. Nazımın önemi? Nasıl oldu da, onun, bugün hiç bir değeri kalmamış çömezleri gibi bir ozan olmadım, şaşarım. Tez sıyrıldım Nazımın etkisinden. Inanılmaz gibi görünür ama, bu dev adam, bizim kuşak ozanlarını pek az etkilemiştir Şiir de etkisi, sadece şiirle ilgili düşüncede olmuştur. Şiir yöntemi bakımından bizim kuşak ozanlarına bir şeyler verdiğini sanmıyorum. Onun, 1937—1940 yılları arasındaki şiirleriyle, sözgelişi bizlerin o yıllar arasında çıkan ilk şiirlerimiz karşılaştırılırsa aradaki anlayış ve yöntem ayrılığı açıkça belirir. Bir tepkidir bizim şiirimiz Nazımın şiirine. Buna karşılık Nazımın, zamanla, bizim kuşak ozanlarının şiir anlayışına yöneldiği ve bundan esinlendiği göze çarpar.

Büyük ozan mıdır? Bunu cevaplandırmak zor. Bir kere, toplu olarak bütün şiirlerini görmüş değiliz. Sonra, Nazımın sosyal düzenle ilgili düşüncelerini bir kenara itip sadece ozanlığı üstüne konuşulamaz. Iç içedir ozanlığıyla düşünceleri. Nazımın ozanlığıyla ilgili her övgü ve yergi, ister istemez onun bu yanına da sıçrar. Hele yergi, yalnız ozanlığını göz önünde tutsa bile, yeren kişinin sosyal düşünceleri bakımından hiç de o düşüncelere uymıyan yanlış yargılara yol açabilir. Yanlış anlaşılmasın!

Korkumuz, onun ozanlığının yerilmesiyle ilgilidir. Bu konuda çıkabilecek ileri geri bir tartışma, tatsız ve gereksiz görünüyor bana.

B.Kemâl Çağlar

«Ha karnından konuşan vantrilog, ha kafasıyla konuşan ideolog, şair gönüllog olmalıdır» dedi. Hâmit'in, Cenap Şehabettin'in Fikret'in serbest müstezatla Nazım'dan önce kafiye ve vezini kırmak için çaba gösterdiklerini belirtti. Nâzım Hikmet'in büyük şair olduğunu durmadan tekrarladı sonra da aynı gayretle vatan haini olduğunu ispatlamaya çalıştı: «Sosyal dâvalara eğilme bakımından çok ileri bir merhale yaptı. Ama aspirin reklâmı yapar gibi ideoloji reklâmı yapan kuru serbest nazma sapınca şairliğini kaybeder gibi oldu» dedi. Nâzım'dan bir şiir okudu, kapıdan çıkarken telâşla söylediklerinin aynen yayınlanıp yayınlanmayacağını sordu

O. Seyfi Orhon

«Nazım bizim ölçülerimizin çok üstünde dünya çapında büyük bir şairdir. Eski nazım tekniğini kırıp attığı doğru değildir. o bu tekniği çok yeni çok güzel bir şekilde kullanmasını bilmiştir. Kelimelerin ritminden meydana gelen bir ölçü kurmuştur.. Şiirleri okuduğumuzda bu hemen hissedilir. Bu mısraların hususi kalıbı olduğunu, bunların bir nazım ahengi olduğunu anlarsınız. Bir edebiyatçı Nazım'ın şiirlerini tetkik etse bu yeni nazmın kaidelerini bulur.

Nazım'ın yazıları içinde sun'i ve yabancı hiçbir şey olmadığını hemen anlarsınız. Nazım'ın şiirleri bizim deyişimize, anlatışımıza, zevkimize halk şiiri kadar uygundu?

Bugünkü yeni şiir sadece eski kalıpları atmakla yetinmiştir. Yerine hiçbir şey koyamamıştır. Hiçbiri Nazım'la boy ölçüşemez.

Afiş şiirlerinin her çeşidi kötüdür. Akifin de bu çeşit şiirleri köüdür. Nazım Hikmet'i büyük Türk şairi olarak kabul etmeliyiz, fikir ve kanaatleri ne olursa olsun Onu edebiyat kitaplarından çıkarmaya biz muktedir değiliz XIV. yüzyılda Nesimi'nin derisini yüzmüşlerdi oysa bugün şiirleri okullarda okutuluyor.» diyerek Nazım'ın «Kâmil» insan oluşunu, dürüstlüğünü insanseverliğini heyecanla anlattı

Jean-Paul Sartre

«Mesajımla çok büyük bir şair olan Nâzım Hikmet'e karşı saygı gösterisine katılmak istiyorum... Aksamadan uyanık durmuş bir insanın eserleri şimdi nöbeti alıyor, kendinden sonra sizler için onlar uyanık kalacaklardır.»

Aragon

«Ve zindanlardan çıktığı gün, hemen tehditlerle çevrelendiği için, bir kere daha sevgilisinden, çocuğundan, yurdundan ayrılmak zorunda kaldığı zaman, bu sefer de o, dışarının tutsağı olacaktır.. Kendi yaşantısına girme hakkı olmıyan kişi, sürgün denilen, açık, koskoca bir hapishanenin tutsağı olacaktır. O zaman da «Muhacirlik ölümden beter» adını koyacaktır bir şiir kitabına. Özgürlüğün adı Türkiye olan bu duvarsız hapishanede hemen hemen bütün dünyanın uluslarını tanıyacaktır.»

Simonov

«Türktü ve ulusuna sonsuz bir sevgisi vardı, ama hiç bir milleti de çiğnemezdi. Yirminci yüzyıl, kırk yıl boyunca bir kasırga halinde şiirine girmiştir.»

BERTOLT BRECHT

Generalim, sizin tank da...

Generalim, sizin tank da ne tank hani!
Ormanı yerle bir edebilir, yüz kişiyi ezebilir.
Ama bir kusuru var:
Bir kullanan ister.

Generalim, esaslı bir uçankale şu ilerdeki.
Rüzgârdan hızlı uçar, filden çok yük taşır.
Ama bir kusuru var:
Bir pilot ister.

Generalim, faydalı bir yaratıktır insan.
Uçabilir, öldürebilir.
Ama bir kusuru var:
Düşünebilir.

Türkçesi : ÜLKÜ TAMER

Orhan Kemal ile Nâzım Hikmet Bursa cezaevinde

NAZIM HİKMET'TEN ANILAR

2

Orhan Kemâl

«Ben, (?) tanıdığım herkesi, bilhassa meşhurları şiddetle yadırgarım. Bunun nedeni malûm şüphesiz ama, Nâzım Hikmet'le nasıl hiç farkına varmadan senli benli oluverdiğimse hâlâ şaşarım. İnsan onunla öyle kolay, öyle rahat konuşabiliyor ki:

— ... Biliyor musunuz, yalnızlığı hiç sevmem. İdare'den izin alsak da, ben sizinle bu koğuşta kalsam...

Bunu öyle bir içtenlikle söylemişti ki... Sanki, sanki emir vermiş, beni zora koşmuş, tahammülün üstünde, beni rahatsız edecek birşey istemiş gibi.

— Siz, dedim arzu ettikten, idare de mahzur görmedikten sonra.

Sevindi:

— Tasavvur edemezsiniz nasıl nefret ederim yalnızlıktan. Bir tek satır yazamam, çıldırırım...»

Benim «Şiir» adı altındaki takır tukur hece ve arzularımı dinleyip «Berbat» dedikten sonra, sıra onunkilere gelmişti:

— Şimdi siz de benimkileri dinler misiniz?

Hemen de ilâve etti:

— Ama kat'iyyen hatıra gönülle bakmak yok! Siz de beni, benim sizi tenkit ettiğim gibi, insafsızca tenkit edeceksiniz!

Söz verdim. İlkpeşin «Nigâr ile Mustafa» yı okudu. Halbuki ben ondan bir *«Bahri Hazer»*, bir «Salkım söğüt!», yahut «Simavna kadısı oğlu» veya «Taranta Bâbû» dakilere benzer bir şeyler bekliyordum. Bu hepsinden ayrı bir ses bir deyişti. Kolaylıkla söyleniverimiş, alabildiğine içten... «Ne sanki, böylesini ben de yazarım» gibilerden düşündüğümü ve az önce *içimde bütün haşmetiyle* yıkılan «Nefis itimadı» mın yerine «Böylesini ben de yazarım!» niyetinin kımıldandığını hatırlıyorum.

O okuyordu. Kara kaplı defter ciğinin yaprakları boyuna çevriliyordu. Arada anlatıyordu da: «...[illegible] hapishanesinde kurduğum bir poemin mahvolmuş parçaları.»

Onlar ki toprakta karınca
suda balık
havada kuş kadar
çokturlar,
cahil, hakim,
korkak, cesur
ve çocukturlar!

. . . .

. . . .

Evet bu başka, bambaşka bir anlatıştı.

— Nasıl buldunuz şiirlerimi?

— Fevka'âde, dedim. Enfes!

Yüzüme şüpheyle baktı:

— Hayır hayır, bana iltimas geçtiniz...

Piposunu sinirli sinirli çekti, defterlerini bavuluna kaldırdı:

— Sizde, dedi, iyi bir kumaş var. Demin şiirlerinize karşı fazla haşin davranmıştım. Beni mâzur görün. Sanat bahislerinde hiç şakam yoktur...

Kaşları çatıldı, açıldı. Piposundan duman aldı:

— Size bir teklifte bulunabilir miyim?

— Buyurun.

— Sizinle yakından ilgilenmek istiyorum. Tahammülünüz var mı?

— Var.

— Söz mü?

— Söz.

Elini uzattı. İnce bilekli, hafifçe çilli elini tuttum:

— Bıkmadan, yorulup usanmadan!

— Evet, bıkmadan yorulup usanmadan.

— Besa mı?

— *Besa.*

— Pekâlâ, bu iş oldu. Önce işe Fransızcadan başlıyalım...

Piposunu neşeyle çekiştirmeye başladı.»

«Lodos esiyordu. Ağır, sıcak bir uğultu. Gecenin içinde kapılar çarpılıyor, bir yerlerde camlar kırılıyor, ağaçlar hışıldıyordu.

Gece yarısını çoktan geçmişti. Nâzım Hikmet'in, vaktiyle Beyoğlundaki bilmem hangi mağazadan satın aldığını söylediği Japon saati ikiyi gösteriyordu. Ben Fransızcaya çalışıyordum. O uyuyordu. Bir ara birden fırladı, yorganı falan attı, mavi gözleri uyku dolu...

— *Kaleminizi verir misiniz?*

Verdim, ne yapacağını merakla bekliyordum. Başucundaki duvara bir şeyler yazdı, kalemi iade etti ve kemâl-i ciddiyetle tekrar yatarak yorganı tepesine çekti.

Usulfacık kalktım, yazdıklarını okudum:

«En yalnız dalganın üzerinde
boş bir konserve kutusu.»

Ertesi gün «Malta boyu» nun betonunda, hızlı adım'arla dolaşan takunyalarının sesinden anlıyorum, «Gene şiir düşünüyor» du. Koğuş kapısına çıktım. Mırıldanıp uğuldayarak, bir taraftan da sağ elinin baş ve şahadet parmaklarıyla, şehriye dökenlerde olduğu gibi yaparak dolaşan sarı bir uğultu halindeydi. Malta boyunda birer, ikişer «Volta vuranlar» a çarpıyor, bir an kendine geliyor, eliyle «Pardon» demek isteyen bir hareket yapıyor, sonra gene aynı uğultu, gene aynı uzun kısa yürüyüşler, kesik dönüşler... Arada herhangi bir koğuşa dalıyor, dalmasıyla ters yüz etmesi bir oluyor. Sonra beni arıyor herhalde; halbuki ben koğuşun kapısı önündeyim, bakıyor ki, koğuşta yokum, aynı telâşla çıkarken bana rastlıyor, bir an ne söyliyeceğini unutmuş gibi, yüzüme endişeyle bakıp bakıp «Lütfen kaleminizi» diyebiliyor. *Kalemimi* uzatana kadar, o, yallaaah, bir boy gidiyor, sonra kısa bir dönüş, önümden geçerken kalemi uzatıyorum. O, bunu unutmuş bile, ürküyor, bir an şaşkın kalemi alıp ciddi bir reveranstan sonra takunyaları üzerinde hızla gidiyor.

— En sinirlendiğim şey, derdi, böyle, kendimi kaybedercesine dolaşırken etraftan seyredilmek... Deli diyeceklerinden korkuyorum. Onun için kendimi tamamiyle kapıp koyuveremiyorum..

Diyebilirim ki, Nâzım Hikmet, istediği zaman heyecanlanırdı. Gününü parçalara bölmüştü. Şu saatten şu saate kadar şiir mi yazacak? O saatte mutlaka «Heyecanlarının düğmesini» çevirmiş ve işe başlamıştır. Sanat işlerini fevkalâde ciddiye alır, sanatkârı da büyük bir sorumluluk yükü altında görürdü. Sanatçı, emekçilere karşı sorumlu durumdadır. O, «Aldanma ki, şair sözü elbette yalandır» kanısına karşıydı. Bu onda «İnan ki, şair sözü elbette onda «İnan ki şair sözü elbette doğrudur» kılığına girmiştir.

— Şair, elbette ki, ruhların mühendisidir.. derdi.»

(Devam edecek)

KURTULUŞ DESTANI

Samih Emre

Tarihçiler yazarlar ki, vak'al hayriyye'den sonra dinip sinmeyen bir öfke salgını kışlalarda, ocaklarda, bektaşi tekkelerinde kestiği başlarla yetinmeyip mezarlıklara da sataşmış, İstanbul'da kırılmadık tek bir yeniçeri mezar taşı kalabilmiştir.

Bilenler hatırlıyorlar ki, kafası biraz genişçe olan padişahın kendi ölçülerine göre yakıştırarak *kullandığı biçim,* o zaman alabildiğine yayılan bir moda olmuş, hal'inden sonra ise, dükkânlarda Azizi fes kalıplarından hiçbiri bulunamamıştır.

Otuz yıllık bir aradan sonra bugün kitabını basılı görmek ve okumak olanağına nasılsa ulaştığımız Türkçenin en büyük ozanlarından birinin eserleri, bırakın ders kitaplarını, son yirmi yılın gazete ve dergi sayfalarında da, antolojilerde de yer almamış; sanki hiç yazmamış, yaşamamış, hiçbir zaman var olmamış gibi adı ansiklopedilere bile konmamıştır. Hiçbir yasa yasağı; kamu oyunu kapsayan bu jurnal korkusu, söylenti bulaşığı, kuşku gölgesi, afaroz genellemesini; sanata yabancılaşan bu ölümsü sessizliği açıklıyamaz. Mezar taşı kırma salgınıyla, fes kalıplarını yakma korkusundan farklı değil bu sürü içgüdüsü. Düşünce özgürlüğünden, akıl ve yürek hoşgörüsünden yoksun *alaturka iktidarların hiç değişmeyen yobaz* tutumu: Totem tabuculuğu. Oysa yüz yıldır edebiyatını yaptığımız «özgürlük, başkaları gibi düşünmeğe mecbur olmamak özgürlüğü» değil mi?

1929 la 1936 arasında on şiir kitabı yayımlayan, piyesleri Şehir Tiyatrolarında oynanan Nâzım Hikmet'in «Kurtuluş Savaşı Destanı», 1965 Türkiye'sinde nihayet basılabildi. (YÖN Yayınları, P.K. 512 İstanbul, büyük boy 76 sayfa, Kapak: Said Maden, 10 lira) Şimdi «İlân-ı Hürriyet» gibi, iskele-vapur satıcılarının dilinde, köşebaşı tezgâhlarının en görünür yerinde gülümseyen bir müjde: «Nâzım Hikmet'in kitabı çıktı.» Böylece, «Her yıldırımda bir gece, bir gölge devrilir — Bir ufk-i itilâ açılır, yükselir hayat.»

Yaratıcısının yaptığı biçimle sekiz bâblık Kurtuluş Savaşı Destanı, «Memleketimden İnsan Manzaraları» adlı külliyatın bir bölümüdür. Sağlığında ve kendi bakımında yayımlanamadığı için, çeşitli yanlarıyle kuşku uyandıran ve doğruluğu tartışılabilecek güvensiz bir yapıdadır. Örneğin Orhan Burian'ın düzenlediği «Kurtuluştan Sonrakiler» antolojisinin (İkinci baskı, 1946) 104-111 sayfalarındaki parçalarla, kitabın sekizinci bâbı arasında harf, hece, kelime, mısra, dizim, bileşim bakımından ufak büyük sayısız ayrılıklar vardır. Herhalde asıl metin, çeşitli kopyaların karşılaştırmalı baskısı yapılınca meydana çıkacaktır. Başka bir yönden de kitabın düzeni, araştırılması gerekli bir karışıklık göstermektedir. Genellikle kronolojik sırayı izleyen destanda İstanbul'un işgalini anlatan bölüm (16 Mart 1920), beşinci bâb olmuş; onun ardından gelen olayların şiirleri ise üçüncü bâba konmuştur. Dilden dile geçen sözlü geleneğin, değişik zamanlarda elde edilmiş değişik biçimlerin kitap haline gelinceyedek geçirdiği gizli gelişimin zorunlu bir sonucu bu. Belki kitabın getirdiği büyük sevinç, olmaması gereken bu ihmallerin haklı özrünü kabul eder.

Yahya Kemal, «Çok zaman dinledim Nevakâr'ı» der. Ben de çok zaman düşündüm şu sorunu: Ağızdan ağıza dağılan ve kırk yıldır tekrarlanan dizeleriyle daha çok sözlü bir yayılış ve gizliliğin çekiciliğinde, bundan ötürü de nadir fırsatlarda dinlenen örnek parçalarla anıların gücünde yaşayan Nâzım Hikmet'in şiiri, değeri bugün dahi yüksek bir düzeyde midir; kendinden sonra gelenlerin aşamasında eksilen, yıpranan ve kaybolan bir geçmişde midir? Hiç değilse şurada, şu kadarını hemen kabul edebiliriz ki Türk şiirinde ne Şeyh Bedreddin'in, ne Kurtuluş Savaşı Destanı'nın yakın bir benzeri vardır. Ateşten Gömlek ve Vurun Kahpeye (H. E. Adıvar), Dikmen Yıldızı (Aka Gündüz), Kahraman (F. N. Çamlıbel), Yaban - Ankara (Y. K. Karaosmanoğlu), Var Olmak - Hükûmet Meydanı (İlhan Tarus), Kalpaklılar - Doludizgin (Samim Kocagöz), Küçük Ağa (Tarık Buğra) gibi oyun - roman örnekleri nasıl «Anadolu İhtilâli» ni tam veremezlerse; Atatürk Kurtuluş Savaşında (C. Külebi), İstiklâl Destanı (A. Hikmet Par) Dağlarca denemeleri de şiirde aynı eksikliği taşırlar. Ya tek bir olayın sembolüne sıkışmışlardır, ya kavram - kelime harcamasında *gereksiz bir cömertlikle* belâgat yarışında, ya Atatürk övgüsünün dozu kaçırılmış saplantısında özlerini yitirmişlerdir. En başarılı F. H. Dağlarca ise, yoğurduğu mayayı bölük pörçük ufalamış, karışık zamanlı esinlerle aynı destan yapısını çeşitli aşamalarda yeniden tekrarlama dileğinden vazgeçemiyerek aradığı bütünü bulamamanın kararsızlığını itiraf etmiş gibidir. «Üç Şehitler Destanı» yla (1965) süren çalışma iyi kullanılmamış ve oluşumu sabırla beklenilmediği için iyi değerlendirilmemiş aceleci bir gücün dağınık parçalarıdır.

Nâzım Hikmet - şiir geleneğimizin vazgeçilmez ögesi uyakların bu doğal ustası ve serbest nazmın bu taklitsiz yapıcısı - aynı konuyu işleyişde öteki ozanlardan başlıca şu noktalarda ayrılır: Kurtuluş savaşını yorumlayan açı, kişilerin tutkularını değerlendiren anlayış, kavram spekülâsyonu ve terim romantizmine saplanmadan anlatılan sade hikâye yapısı, olayın sınırlarını belirleyen ölçü ve zafere ayrılan pay. Bütün öteki şiirlerde Mustafa Kemal yüceltilir, ulusun sembolü olur; Nâzım Hikmet «O» der ve ayırdığı beş on dize ile bu ortak ruhu duyurur. Bütün ozanlar kahramanlık edebiyatı yaratma çabasında birleşirler; Nâzım Hikmet, son sayfada zafere ayırdığı küçücük bir paragraf dışında, baştan sona hep çekilen ulusal ıstırabı anlatır. Başka ozanların eserlerinde her küçük asker, her zaman vatanı, milleti düşünür; Nâzım Hikmet'in basit kişileri ya kullandıkları kamyoneti, ya kucaklarındaki emaneti delice severek büyük amaca yüreklerinin sorumluluğuyla karışırlar. Geniş ufuklu bir bilince sahip tek kahraman, yetişmesi buna uygun düşen, Nurettin Eşfak'dır; sanırım son sayfada tek kahraman Ali Onbaşı'nın duyduğu türkü (..bu memleket bizim) asıl onun duyabileceği türküdür.

Antepli ırgat Karayılan, Adapazarlı Kambur Kerim, Arhavili kayıkçı İsmail, Manastırlı telgrafçı Hamdi, Reşadiyeli asker Memet, Kartallı Bahçıvan Kâzım, Süleymaniyeli şoför Ahmet, İzmirli Ali Onbaşı, Türkçe öğretmeni İhtiyat zabiti Nurettin Eşfak, şayak kalpaklı, sarkık bıyıklı nöbetçi ve «mavi gözleri çakmak çakmak, sarışın kurt». İşgal altındaki İstanbul ve kongre Erzurumu, insanların tek tek yaşadıkları kişisel serüvenlerde savaş Türkiye'si; her bucağından küçük bir parça gösterilmiş yurdun kavgasında tek tek insanların acısı. Türkçenin zamirlerinin, «O» ve «Onlar» ın özgün kullanılışında hiçbir şaire nasip olmamış özel bir genelleme; bugün gittikçe kısırlaşıp daralan anlayışa aykırı müthiş bir sözlük zenginliği; Nâzım'a hâs söz dizimi ustalığı, ancak onun yapabileceği söyleyiş gücü..

Zaman ne getirirse getirsin eskiyen, kaybolan, yıpranan, ihtiyarlayan hiçbir yan yok. «Kurtuluş Savaşı Destanı», sağlıklı ve sağlam yapısıyla genç ve diri, hem düşünceleriyle hem yüreğiyle kocaman, sımsıcak kaniyle canlı, sanki ilk görmenin ilk duymanın hayranlığıyle önümüzde..

Millî istihbarat teşkilâtı tasarısı

Millî İstihbarat Teşki'âtı Kanun tasarısının Meclise sevki 27.4.1963 tarihinde Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmış; 8.5.1963 tarihinde de, İsmet İnönü imzasıyla sunulmuş. Bu tasarı için kurulmuş o'an Geçici Komisyon da, raporunu Meclis Başkanlığına 24.9.1963 tarihinde vermiş. Tasarının Mecliste konuşulmasına ise yeni başlanıyor. Bu gecikme neden? Şimdiki acele niye?

Bir kanun gerekliydi ama

Hükûmet Gerekçesine göre: «Millî İstihbarat Teşkilâtı, Devletin güvenliği ve millî politikası ile ilgili istihbarat çalışma'arını bir bütün olarak ele almak ve sevkü idaresini sağlamak üzere kurulmaktadır

Kurulacak bu teşkilât vasıtasıyla en son bilgilere göre ve en sıhhatlı şekilde istihsa' edilecek haberler, bir Anayasa organı olarak kurulmuş bulunan Millî Güvenlik Kurulunca faydalanılmak ve Onun bir kısım temel görüşlerine esas olmak üzere bu Kurula aktarılacaktır...»

Bu gerekçe tahlil edilirse şu unsurları ihtiva ettiği anlaşılır:

a) MIT, Devletin güven'iği ve millî politikası ile ilgili **istihbarat** çalışmalarını yapmak için **kurulmaktadır**.

b) MIT'in yapacağı bu **istihbarat**, bir Anayasa organı olarak kuru'muş bulunan, Millî Güvenlik Kurulu'na aktarılacaktır.

Şu halde, kurulacak teşekkülün tamamen bu gerekçeye göre teşki'âtlandırılması, yetki, ve hedeflerinin de Anayasa ve bu gerekçe sınırları içinde kalması gerekir.

Meclis Geçici Komisyonu da bu gerekçeye dokunmamıştır.

Hükûmet Gerekçesinin ilgi çekici bir tarafı var: «MİT'in kurulması için her işin yeni baştan e'e alınmasına lüzum yoktur. Haber toplayan Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı, esasen mevcuttur... Kurulacak teşkilâtın teme'i mahiyetinde olan Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı 1926 yılında kurulmuştur. 1943 yılında yürürlüğe konulan 4443 sayılı Başbakanlık Teşkilât Kanununa bağlı cetvelde Millî Emniyet Hizmetleri Başkanının gösterilmesi ve bunun sonradan 6330 sayılı Kanunun birinci maddesinde daha açık bir şekilde anı'masıyla Devlet organları arasında böyle bir kuruluşun varlığına işaret olunmuştur...»

Buradan anlaşılıyor ki, öteden beri Millî Emniyet diye tanınan teşekkül, 1926 yılından 1943 yılına kadar tamamen kanunlar dışında kalmış, 1943 yılında da, kuruluş ve yetkileri bir kanuna bağ'anmamakla beraber, Başbakanlık Teşkilât Kanununa bağlı cetvelde bu hizmet Başkanı zikredilmek suretile -kadro ve maaş bakımlarından- bir malî statüye kavuşturulmuştur. Ancak 1954 yılındadır ki, 6330 sayılı kanunla Millî Emniyet Hizmet'eri Başkanlığı, Başvekâlete bağlı teşekküller arasında -o da sadece ismen- zikredilmek suretile kanunî bir Devlet organı haline girmiştir. 1954 yılına kadar Devlet teşekkü'leri arasında zikredilmeyen, şu halde vazife ve yetkileri tamamen o teşekküllere hâkim olan kişi ve kurulların eği'im ve heveslerine göre işlemiş bulunan bu teşekkül, o tarihten bu yana da henüz bir vazife ve teşkilât kanununa bağlanmamış, yani aynı «kanunlar dışı» niteliğini muhafaza etmiştir. Bu bakımdan, vatandaşın hayat ve hürriyet'eri üzerinde bu derece sınırsız bir tasarruf imkânına sahip bir hizmetin, bütün diğer Devlet teşekkülleri gibi, hukuka tabi, kanunî bir teşekkül haline gelmesini iyi karşılamak lâzımdır.

Yalnız, o kanunsuz, murakabesiz ve hukuk dışı devre'erin bu yeni teşekküle başlangıç ve esas telâkki edilmesi, cidden endişe vericidir. Kanun tasarısını vaktiyle geciktiren ve şimdi, kendilerinin kullanacağını hesap ederek, aceleyle getirenlerin hesabı, be'ki de, budur. Gerçekten tasarının gerekçesinde «...her işin yeni baştan ele alınmasına lüzum yoktur. Haber toplayan Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı esasen mevcuttur... Kurulacak teşkilâtın teme'i mahiyetinde olan Millî Emniyet...» gibi deyişler bu yeni kuruluşun yeni, ve 1961 Anayasanın ruhuna uygun, bir zihniyetle getirilmediğini anlatıyor.

Psikolojik etkilerle savaş!

Tasarının 3. üncü maddesi, Millî İstihbarat Teşkilâtının görevlerini sayıyor. Gerekçedeki «istihbarat» esasına i'k bakışta uygun gibi görünen bu ödevler arasında bir tanesi var ki, masum bir isim altında tehlikeli ihtimalleri gizliyor. Tasarının 3/Ç (komisyon tasarısında 3/C) bendini söz konusunu etmek istiyoruz. Burada deniyor ki:

«Psikolojik Savunma Başkanlığının görevleri: Barışta ve savaşta mi'lî bünyeye dıştan ve içten vâki olacak psikolojik tesirlere karşı koymaktır.»

Tasarıya göre, MİT dışarıdan çeşitli bağış ve yardım kabul edebilecektir. Yabancıların kendi çıkarları için sağlayacakları yardımlar, millî güvenliğimize yöneltilmiş bir tehdittir. Yabancı parasıyla, millî güvenlik korunamaz.

«...millî bünyeye dıştan ve içten vaki olacak psikolojik tesirler...» bir kanunda yer almasına kat'iyen müsaade edi'memesi gereken, yuvarlak, ne mânaya geldiği hiç belli olmayan, bu yüzden her eylemi kapsayabilecek bir anlamla her zaman yorum'anabilecek bir deyiştir. Dıştan gelecek yabancı etkilere, toplumun moral değerlerini ve kendine inancını çökertecek, hesaplı yabancı propagandalara karşı tedbir düşünülüyorsa, onun da yeri bu kanunla kurulacak teşekkül olmamak gerekir. Fakat hele «...içten vaki olacak psikolojik tesir...» hürriyetlerimizi daha da kısıtlamak imkânını daima isteyene sağlıyacaktır.

Bu anlamsızlık, daha iyisi, çok anlamlılık ve yuvarlak deyişin bir kanuna yakışmayan müphemiyetinin yanında, psikolojik tesirlere karşı koyma vazifesi MIT'i, doğrudan doğruya Anayasanın karşısına çıkarmaktadır. Gerçekten, Anayasanın 20' nci maddesi, aynen şöyle diyor: «Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açık'ayabilir ve yayabilir...»

Onbirinci madde de bu hükmü tamamlıyor:

«Temel hak ve hürriyetler, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak,

«ancak kanunla sınırlanabilir.

«Kanun, Kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve MİLLÎ GÜVENLİK gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.»

«Psiko'ojik tesirler ibaresinin kapsamı içine bazan bir resim, bir kitap bazan bir piyes, bazan bir derginin bir yazısı, giderek bazan da bir gazetenin bir tek cümlesi sokulabilir, ve bizim özgürlüğümüzün özü -hem de bu kanuna uygun olarak- yok edilir, gider.

Kaldı ki, bu psikolojik tesirlere «karşı koymak» vazifesi gerekçedeki «istihbarat» esasını da aşmakta, MİT'i bir karşı-tesir ile vazifeli kılmaktadır. Bir de bu «karşı - koymak» ödevinin nasıl yerine getirileceği konusundaki sınırsızlık, ürperticidir.

4. üncü maddenin (a) bendi, MİT müsteşarının bu görevlerinin yerine getirilmesinden dolayı Başbakan'a karşı sorumlu olduğunu yazıyor. Demek, hangi «psikolojik tesir'ere» karşı konması gerektiğini, bizzat Başvekil tayin edecektir.

4. üncü maddenin (b) bendi, bütün Devlet organlarını ve resmî kurumları elde ettikleri «millî güvenlikle ilgili haber v istihbaratı» zamanında 'MİT'e ulaştırmakla ve «her türlü» kolaylığı göstermekle görev'endiriyor. Demek ki, bunu yapmayan memur, memuriyet vazifesini ihmal, veya suiistimal etmiş, suç işlemiş olacak, ve ona göre ceza görecektir.

Buradaki «Devlet organları» deyimine biz, Anayasa'da rastlayamadık. Umarız ki, hiç deği'se Yasama Meclisleri ve Mahkemeler, bu, gene çok geniş kapsamlı «Devlet organları» kavramının dışında kalırlar.

8. nci madde Genel Zabıtaya tanınmış olan hak ve yetkilerin MİT mensuplarından kimlere tanınacağının talimatla tayin edileceğini belirtiyor. Bu maddeye ait gerekçede bu hak ve yetkilerin neler o'abileceği anlatılıyor: meselâ nezarete alma yetkisi, sorgu yapabilme ve tabanca taşıma ve kullanma yetkisi gibi.

Bir defa bu hak ve yetkilerin Kanunla değil de talimatla verilmesi, bizce, Anayasanın 30. uncu maddesinin üzerinde ısrar'a durduğu, kişi güvenliğine aykırıdır.

Fakat bir de MİT kanun tasarısının gerekçesinde gösterilen **«istihbarat»** esası bu hükümle de ihlâl edilmektedir.

10. uncu madde, Başbakana istediği memuru, bulunduğu daireden alıp «gerekli gördüğü sürece» bu teşkilâtta çalıştırmak yetkisini tanıyor.

15. inci maddeye göre MİT'in kapalı giderleri, gene, Başbakanlık bütçesinin örtülü ödenek tertibinden karşılanacak, yani gene teşriî mürakabenin dışında kalacaktır.

Bu suretle MİT, içten gelecek psikolojik tesirlere karşı koymak zımnında, meselâ bir takım dış çıkar'ara satılmış gazete ve dergileri, devlet parasıyla destekleyebilecektir.

20. nci madde ile MİT, «üniversite, yüksek okul ve yurt dışında» öğrenci okutabilir. Bu suretle yüksek tahsil kurumlarında bulundurulacak siyasî polis mensuplarının kalitesinde de değişiklik sağlanacağı an'aşılmaktadır.

Yabancılardan bağış alınacak!

24. üncü madde ise, MİT'e **«çeşitli bağış ve yardım yollarıyla gelen** araç, gereç ve yedek parçaların», Bakanlar Kurulu kararıyla, Gümrük Vergi ve resim'eri ile belediye hissesinden muaf tutulduğunu bildiriyor.

«Zararlı cereyanlara karşı mücadele» adı altında Amerikanın CENTO yolu i'e Millî Emniyete para yardımı yaptığını ve hatta kendi «mütehassıs» elemanlarının da hizmetini tahsis ettiğini duyuyor, okuyorduk

Bu kanun, hizmet kadrolarını Devlet usullerine bağladığına göre, hiç değilse şeklen, yabancıların bu işe girmesine imkân vermez gibi görünüyor. Bununla beraber, bu işlerde esas olan gizlilik içinde, askerî ve genel denet'emenin dışında bırakılan bu teşekkülün iç bünyesinde neler olabileceğini kestirmek mümkün değildir.

Ne var ki, bu 24. üncü madde neler olabi'eceği hakkında bir fikir veriyor. Demek ki, MİT «dışarıdan» çeşitli yardım ve bağış kabul edecektir. Millî İstihbarat Teşkilâtına, amatör bir detektif ruhu ile, kim yardımda ve bağışta bulunur? Bu, ancak MİT'in çalışma tarzını ve istikametini kendi dış politika tutumuna, ve ülkemizde güttüğü siyasete uygun bulan bir yabancı memleketten gelebilecek bağış ve yardımlar için konulmuş bir hüküm olabilir. Bu halde de o yardım ve bağış, yardım ve bağış mahiyetini tamamen kaybeder; gördürülen hizmete mukabil ödenen bir «ücret» niteliğini alır. Yani, bizim Millî İstihbarat Teşkilâtımız, gerekçedeki «Devletin güvenliği ve millî politikası ile ilgili» kuruluş sebebini kaybeder; ücret karşılığı yabancı bir devlete de hizmet eden garip, gayri millî bir teşekkül haline gelir. Acı olan, bu hükmün hükûmet tasarı ile getiri'miş olması, yani bu hükümden rahatsız olunmamasıdır.

Başka hiçbir Devlet teşekkülünün kuruluş kanununda bu mahiyette bir hükmün bulunmadığını sanıyoruz.

Tasarı Anayasaya aykırıdır

CHP., CKMP., YTP. koalisyon hükûmeti tarafından hazırlanmış bulunan bu tasarı, «insan hak'arına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan MİLLÎ, DEMOKRATİK, LAİK ve SOSYAL» bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine lâyık bir Millî İstihbarat Teşki'âtı, getirmemektedir.

Kanun tasarısının gerekçesi, Anayasaya aykırıdır; tasarının hükümleri, gerekçe ile çelişmektedir. Ve hükümler, Anayasanın temel ilkelerini, açıkça çiğnemektedir.

Hangi hükûmetin e'inde olursa olsun, böyle bir teşekkül ve böyle bir kanun, muhalefet ve vatandaşlar için büyük bir tehlike arzeder. Hele bugünkü gibi bir iktidarın, niyet ve amaçları hakkında münakaşa caiz olmayan bir koa'isyonun, elinde korkunç bir silâhtır.

Bu tasarı, bir başka koalisyon tarafından hazırlanmıştır. 1963 yılından bu yana dünyada ve yurt içinde çok şey değişmiştir. Bu arada, CHP. nin o zamanki koalisyon ortaklarının gerçek mahiyetleri son hükûmet değişik'iği ile, iyice ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan CHP. kendisini o zamanki tasarı ile bağlı saymamalıdır.

Bu memleket ve bu Anayasa, hepimizindir.